

MÜQƏDDƏMƏ

*Dedin dostum, çeşmə-çeşmə rübabın var,
Susuyanda mən içirəm su yerinə.
Gör nə qədər çapdan çıxan kitabın var,
Müqəddəmə yazılmayıb heç birinə.*

*Kitablar var, özləri nə? Soyuq kölgə!
"Ön söz"ləri "Günəş"lərə dönür nəsə...
Müqəddəmə yazdıranlar artır... Bəlkə
Ağız açmaq istəmirsən sən bir kəsə?*

*Dedim, axı müqəddəmə nəyə gerek?
Yox! Tərifə zilləməsin söz gözünü.
Hər şeirimdə yana-yana dinən ürək
Özü haqda özü desin hər sözünü!...*

"AZƏRBAYCAN"
NƏŞRİYYATI

BAKI-2018

Azərbaycanın görkəmli şairi Əli Tudənin “Mənim səsim” adlı bu kitabı çapı latın qrafikası ilə nəzərdə tutulmuş 20 cildliyinin 13-cü cildidir. “Mənim dünyam” bənzərsizdir deyən sənətkar “Vətən – xalq” silsiləsindən, birliyin vacibliyini qeyd edir, “Ürək arzuları” qanadlanır, yaşadığı torpağa sonsuz məhəbbət bəsləməyə, “Təbiətin keşiyində” dayanmağa çağırır. “Poemalar”nda həm müasir, həm də tarixi mövzulara toxunur, əbədi sevgini tərənnüm edir, ədalət axtarır...

Əli Tudə

T09(18) Mənim səsim. XIII cild. – Bakı, “Azərbaycan” nəşriyyatı, 2018. – 344 səh.

T 4804000000-009(2018) Sifarişlə
M 670(07)-2018

ƏLİ TUDƏ

Əslən Ərdəbilin Çanaxbulaq kəndindən olan atası Qulu və anası Şahbəyim Şimali Azərbaycana köçmüş və Əli 1924-cü il yanvarın 31-də Bakıda anadan olmuşdur. Atası Qulu neft mədəində fəhləlik etmiş, sonra isə buruq ustası vəzifəsində yüksəlmişdir. Əli 1 yaşında olarkən atası, 5 yaşında isə anası dünyasını dəyişmişdir. O, nənəsi Qərribin himayəsində böyümüşdür. 150 saylı orta məktəbdə oxumuşdur. Bu dövrdə Bakı Pionerlər Sarayının nəzdində Osman Sarıvəllinin rəhbərlik etdiyi ədəbiyyat dərnişininin fəal üzvü olmuşdur. Artıq 13 yaşında ikən Əlinin ilk şeirləri Heydər Rzazadə imzası ilə "Kommunist", "Yeni yol" qəzetlərində çap olunub, radioda səslənib. 1938-ci ildə həmin ədəbiyyat dərnişininin nəşr etdiyi almanaxda da şeirləri dərc edilib. 1938-ci il repressiya dövründə 7-ci sinifdə oxuyarkən o, Cənubi Azərbaycan mənşəli olduğundan nənəsi ilə birlikdə İrana sürgün edilir. Təhsili yarımçıq qalır. İranda təsərrüfat işləri və fəhləliklə məşğul olaraq ağır həyat tərzi keçirir. Lakin şəxsi mütaliəsi, ədəbiyyata güclü meyli onda yazıb-yaratmaq həvəsini söndürmür. 50 ildən artıq bir müddət ərzində bircə gün belə olsun qələmini yerə qoymayan Əli Tudə dərəli-təpəli bir həyat və yaradıcılıq yolu keçmişdir. 1940-cı illərdə Cənubi Azərbaycanda

başlanan azadlıq hərəkatına qoşulub silahı və qələmi ilə mübarizə aparır. Milli ruhlu şeirləri ilə xalqı istiqlala çağırır. 1944-cü ildə "Vətən yolunda" qəzetində Əli Tudə imzası ilə şeirləri çap olunur. 1944–1946-cı illərdə Ərdəbildə çıxan "Ziddi-faşist", "Cövdət" qəzətlərində, ədəbi almanaxlarda, Təbrizdə çıxan "Vətən yolunda", "Azərbaycan" qəzətlərində, "Şəfəq", "Azərbaycan" məcmuələrində, "Şairlər məclisi" almanaxlarında şeirləri müntəzəm çap olunmuşdur. O, "Hizbitudeyi-İran" partiyasının üzvü olur (1944). Bir ildən sonra, 1945-ci il sentyabrın 3-də Təbrizdə yaranan Azərbaycan Demokrat Fırqəsi sıralarına qoşulur. İran xalq partiyası Ərdəbil vilayət komitəsində təbliğatçı (1944–1945), Milli hökumət yarandıqdan sonra Təbrizdə Maarif Nazirliyində tədris şöbəsinin müdiri (1945–1946) işləyir. "Ana dili" kitabının tərtibi və çap olunmasında xüsusi rol oynayır. Sonra isə İran tarixində ilk dəfə olaraq Təbrizdə Milli filarmoniya yaradır, onun ilk və son müdiri olur. Mahal-mahal, kəndbəkənd gəzərək istedadları bu böyük mədəniyyət ocağına cəlb edir. Əli Tudə Cənubi Azərbaycan Demokratik ədəbiyyatının yaratıcılarından biridir. İctimai-siyasi fəaliyyəti ilə bərabər şair öz qələminin qüdrətindən inqilabın nailiyyətlərinin qorunub saxlanması üçün ustalıqla istifadə edir. Yaradıcılığını, yüksək əqidəsini, mütərəqqi fikirlərini mübarizə yollarında məşələ çevirən Əliyə Təbrizin "Şairlər məclisi"ndə müdriklər tərəfindən Tudə, yəni Xalq təxəllüsü verilir. Milli hökumət onu ali mükafat "21 Azər" medalıyla təltif edir. O vaxt şairin cəmi 22 yaşı var idi və ilk şeirlər kitabı da çap ərəfəsində idi.

Lakin tale burda da öz qəddar hökmünü verdi. Bu xoş günlər, azadlıq və səadət uzun çəkmədi. Min bir əzabla, qanlar bahasına qurulmuş Milli hökuməti İran dövləti beşikdəcə boğdu. Şairin üsyankar ruhlu şeirlər kitabı mətbəədəcə yandırıldı. Tutulduğu anda məhkəməsiz-filansız qətlə yetirilməsi barədə şahın fərmanı verildi. Şair mübarizəni davam etdirmək və qayıtmaq məqsədilə öz məsləkdaşları ilə bir daha Vətəndən Vətənə mühacirət etmək məcburiyyətində qaldı. 1946-cı il dekabrın 12-də sərhəddə yazdığı "Mən nə gətirdim" şeiri Cənubi Azərbaycan mühacir ədəbiyyatının ilk nümunəsi oldu. O taydan gələn qardaş-bacılarımızın manifestinə, həyat məramına dönən bu şeir tez bir zamanda dillər əzbərinə çevrildi.

Milli demokratik hökumət irtica qüvvələri tərəfindən boğulduqdan sonra Bakıya mühacirət zamanı "Ədəbiyyat qəzeti" redaksiyasında ədəbi işçi vəzifəsində işləyir. Ona ali təhsil almaq imkanı yaranır. BDU-nun filologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirir (1947–1952). 1958-ci ildən Azərbaycan və SSRİ Yazıçılar İttifaqının üzvü. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında redaktor, Ali Partiya Məktəbində müdavim, "Azərbaycan" qəzetində (Azərbaycan demokratik fırqəsinin orqanı) ədəbi-şöbə müdiri olur (1952–1962). Sonra bütün həyatını bədii yaradıcılığa həsr edir. Ümumittifaq tədbirlərində, Moskvada Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənəti o günlüyündə, Tbilisidə SSRİ Yazıçılar İttifaqının plenumunda və s. iştirak etmişdir. "21 Azər" (1946), "Əməkdə fərqlənməyə görə" (1959) medalları ilə mükafatlandırılmışdır. Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri

Fərmanı ilə təltif olunmuşdur (1984). Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin İdarə Heyətinin üzvü seçilmişdir (1960-cı ildən). Əmək veteranı (1986), Əməkdar incəsənət xadimi (1987). 50 poemanın, 40-a yaxın kitabın müəllifidir. Əsərləri özbək, qırğız, hind, ukrayna, rus, ingilis və s. dillərə tərcümə olunmuşdur. Əli Tudə ömrü boyu siyasi mühacir olaraq qaldı. Sovet pasportu daşımadı. Bir çox yüksək titul və mükafatlardan məhrum oldu.

1996-cı il fevralın 26-da Bakıda vəfat etmişdir. Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

SAVALAN ŞAIRİ

Bu gün biz Əli Tudəni Cənubi Azərbaycan şairi; "mühacir şair" saymırıq, o, bütöv, böyük Azərbaycan poeziyasının parlaq, canlı bir parçasıdır. Lakin Əli Tudələr olmasaydı, Quzey Azərbaycanda cənub mövzusu, parçalanmış millətin acı taleyi, Araz, Təbriz, Savalan, Ərdəbil, bütövlük və s. mövzular sistemi şeirimizdə, ədəbiyyatımızda belə böyük ideala, milli təfəkkürümüzün və şüurumuzun bir parçasına, uğrunda mübarizə apardığımız uca məqsədə çevrilməzdi.

Qırxıncı illərdə İranda Azərbaycan Demokratik Respublikası qanda boğulandan sonra Arazın Quzey tayına "mühacirət"dən başqa çarəsi qalmayan Əli Tudə ilk dövrlərdə doğrudan da Təbriz səngərlərinin bir parçası, Təbrizin milyonlarla İran türkünün səsiydi. Amma tezliklə o Güneyli Quzeyli bütöv Azərbaycanın şairinə çevrildi.

**O qaldırsın deyə bükük belini
Başından keçmədi yetən yolunda.
Kimi ayağını, kimi əlini,
Mən başımı qoydum Vətən yolunda!**

Əli Tudə doğrudan da Vətən yolunda baş qoymuş bir mücahiddi, bir əsgər, bir döyüşçü, cəngavər ruhlu, igid bir insandı...

Amma həyat onu tərki silah eləmişdi, səngərdən çıxıb silahı atmışdı, tək bir silahdan başqa: Söz!

Bakıya gələndən sonra Əli Tudənin sözdən başqa silahı və silahdaşı qalmamışdı. O ömrünün sonunadək məğrur, bütöv bir şair ömrü yaşadı və yaradıcılığını Təbriz səngərlərinin davamına çevirdi.

Əli Tudənin nəsləi Ərdəbil kəndlərinin birində, Çanaxbulaqda yaşayıb. O vaxt İranda ağır şəraitlə əlaqədar iş tapmaq arzusu onları də çəkib Bakıya gətirib, və o, Bakıda anadan olub, uşaqlığını Bakıda keçirib, 13 yaşındaykən ilk şeiri çap olunub. Lakin 1937–38-ci illərdə Bakının yerli əhalisinin, azəri türklərinin sayını azaltmaq, buranı kosmopolit, köksüz, simasız, Moskvaya bağlı bir şəhərə çevirmək məqsədilə aparılan erməni-rus siyasəti nəticəsində, illərlə Bakıda yaşamış, burda kök atmış, ev-əşik sahibi olmuş on minlərlə yurddaşımızı Bakıdan (eləcə də Qafqazın digər şəhərlərindən) çıxartdılar, sürgün elədilər, "İranlı" dam-ğasıyla öz doğma Vətənlərindən köçürtdülər. İyirminci illərdə körpəykən ata-anasını itirmiş 14 yaşlı Əli Tudə də onların arasında. Halbuki, Əli Tudə Savalanlıydı: Şah İsmayıl Xətai mahalındandı və Azərbaycanın bütövlüyünün təməlini qoymuş bir elin oğluydu, Vətənin harasında yaşamaq onun öz seçimi olmalıydı.

Yeniyyətə Əli uşaqlıq dünyasından ayrılıb getdi, getdi ki, yenidən Savalan havasını udsun, yenidən Savalanı ziyarət etsin, xalqın Cənub parçasının taleyini görsün və onun azadlığı uğrunda mübarizəyə atılsın...

Əli Tudə əsl səngər şairi, mübarizə nəğməkarıydı, iyirmi bir-iyirmi iki yaşlarında İran rejiminin iç üzünü açan, xalqı ayağa qaldıran şeirlərinə görə ölüm hökmü altında yaşayır, amma yolundan çəkinmirdi. Elə bu odun-alovun içində Tudə (xalq) kimi tanınmış, xalqın səsinə çevrilmişdi.

Xalqın şairi olmaqla yanaşı həm də ictimai xadim kimi fəaliyyət göstərən 22 yaşlı Əli Tudə Maarif Nazirliyində şöbə müdiri işləyərkən "Ana dili" kitabının nəşr olunmasında böyük xidmət göstərmiş, sonra isə İran tarixində ilk dəfə olaraq Təbriz Dövlət Filarmoniyasını yaratmışdır.

Pişəvəri hərəkatı, cəmi bir il yaşamış Cənubi Azərbaycan Demokrat Respublikası beynəlxalq miqyaslı xəyanətkarlığın qurbanı olanda Əli Tudə yenidən, bu dəfə həmişəlik, Bakıya qayıdası olur.

Oddan-alovdan çıxmış gənc şairin Bakını titrədən, gözləri yaşla dolduran, dillər əzbəri olan şeirləri onu tezliklə xalqın sevimlisinə çevirir. O, yenidən bir "qürbət" həyatı yaşamağa başlayır.

**Öz yurdundan qaçır insan,
Möhnət olar, bu qədər yox!
Qürbətə yol açır insan,
Qürbət olar, bu qədər yox!**

**...Millətin bir möhnəti var,
Necə deyim vəhdəti var?
Hərənin bir niyyəti var,
Niyət olar, bu qədər yox!..**

Əli Tudənin həmin illəri haqqında mənə onun gənclik dostlarından olmuş, yurdumuzun müdrik və şəhid oğlu Vəli Məmmədov danışardı. Vəli onu çox sevirdi və şeirlərini əzbər deyirdi.

Elə bu dostluğun davamı kimi, həm də uzaqdan-uzağa Savalanı ziyarət edib, onun havasını udmaq üçün sonralar Əli Tudə Yardımlıya gedəndə orda öz doğma Çanaxbulaq kəndinin əkizini tapmış, bir silsilə şeir yazmışdı. Xalq şairi Qabilin "Əli-Vəli" şeiri də həmin səfər haqqındadır.

Əli Tudə öz dediyi kimi, "Savalan şairi"dir. Savalan az qala yarım əsr onun dilindən düşməmişdi və düzünə qalsa, onu əvvəldən mənə sevdiren cəhətlərindən biri də bu olmuşdu; mən də Savalan havasıyla böyümüşəm və Savalan vurğunuyam...

Əli Tudənin yaradıcılığı haqqında az yazılıb, onun ilhamlı poeziyası hələ əsl qiymətini almayıb və təbii ki, bu müqəddəmədə məhz belə bir iddiaya düşmürəm. Amma bu kitabı vərəqləyəndə mən onun fikir, ruh dünyasının böyüklüyünə, saf əqidəsinə, mübarizə eşqinə bir daha heyran qaldım. O, əsl zəhmətkeşdi, bütün ömrünü sözə həsr eləmiş və öz dediyi kimi arı kimi yorulmadan çalışmışdı:

**Arıyam! Heç nə anmam
Öz diləyimdən başqa.
Ayrı pətəyə qonmam
Öz pətəyimdən başqa!**

Əli Tudə ömrü boyu özünün və Vətəninin mübarizə dastanını yazıb, məğrur, əyilməz bir insanın ruhunun şəklini çəkib, bu ruhu toxunulmaz saxlayıb ("Yox! Nə istəsən elə, yalnız ruhuma dəymə!") və bu tarixi, ədəbi missiyasını dəfələrlə xatırladıb:

**Mən mehrə, hünərə, vicdana, haqqa
Abidə ucaldan söz memarıyam.
Havadar olsam da neçə mərd xalqa,
Mübariz xalqımın öz memarıyam.**

Əli Tudənin bu kitabı da əvvəllər buraxılmış kitabları kimi Vətən həsrətindən yoğrulub.

**Hanı elə bir alov
Ürəyə axa bilə?
Vətən həsrəti qədər
Yandırır-yaxa bilə?**

Bu şeirləri müəllif yanıb yaxıla-yaxıla, tarixin, taleyin amansızlığına, millətinin sinəsinə çəkilən etiraz duyğusuyla yazıb; səngərdə olsa güllələrlə deyəcəklərini sözə köçürməkdən başqa çarəsi qalmayıb.

**Adım iki Vətənli
Oldusa da, ey həyat,
Özüm bir Vətənli də
Ola bilmədim, heyhat!
Bir Vətən ki, bölündü
Uğursuz qismətimdə,
Vətən tək parçalandı
Sənətdə qiymətim də!**

Kitabdakı şeirlər bir ömür ağacının yarpaqlarıdır. Əslində, "Anasan, fərman ver" şeiri yox, bu kitabdakı şeirlərin çoxu Vətənlə və tale ilə söhbətlərdir.

**Harda korluq çəkdim, zillətlə çəkdim,
Kimdən minnət çəkdim, xiffətlə çəkdim,
Sənin qürbətini qeyrətlə çəkdim,
Qeyrətimdən başqa nəyim var mənim?..
...Anasan! Fərman ver! Yuxarı başda
Uğrunda döyüşüm yenə bu yaşda,
Qüdrət daşa düşsə, göyərər daş da,
Qüdrətimdən başqa nəyim var mənim?!**

Savalana qayıtmaq, Ərdəbili, Sərabı, Təbrizi ziyarət etmək – bu gün asan görünən bu arzular kitabın əvvəlindən sonuna uzanan bir sarı simdir:

**– Səadət! – deyəndə anamız torpaq
Min düşmən bayrağı saldı gəncliyim.
Özüm diyar-diyar dolandım... Ancaq
Döyüşən Təbrizdə qaldı gəncliyim!**

Əli Tudə bütöv, əyilməz, böyük insanın tərənnüm-çüsüdü, öz millətini kamillik zirvəsində görmək istəyi onun bir çox şeirinin mayasıdır. Bu baxımdan kütlə, millət, xalq, şəxsiyyət, insan, dünya haqqında yazdığı fəlsəfi şeirlər ayrıca qeyd olunmalıdır:

**Dalğa-dalğa çağlayan
Haray hələ haqq deyil.
Çağırışına yüyürən
Kütlə hələ xalq deyil!
Yox! Kimsə unutmasın
Xalqın müdrək fəhmi var!
Kütlədə sel axışı,
Xalqda ümman zəhmi var!**

Yaxud:

**Xalq dastandır-şəxsiyyət
O dastanın varağı.
Xalq zirvədir-şəxsiyyət
O zirvənin bayrağı.**

Görkəmli şairimiz Əli Tudənin bu kitabına yazdığım bu qeydlərdə onun şeir və poemalarını, şeirimizin böyük ənənələrini davam etdirən dördlülüklerini, səkkizliklərini, nəsr əsərlərini ətraflı təhlil etmək, yaxud onların dəyərini vermək niyyətindən uzağam. Əli Tudə sağlığında qiymətini almayan, ömrünü fəda etdiyi Vətəninin qoynunda doyuncasına isinə bilməyən şairlərimizdəndi.

**Mən ağa ağ, qaraya
Qara dedim dünyada.
Bəs qazancım nə oldu?
Kötək yedim dünyada.**

Əli Tudə Azərbaycan şeirinin böyük ənənələrinə bağlı olan, bu ənənələri sevən və inkişaf etdirən şairlərimizdəndi; fikirsiz, mətləbsiz yazmırdı, sözü böyük mənəvi və vətəndaşlıq ideallarına söykənirdi.

**Şair nəğməkardır öz sənətində,
Mənim də hər şeirim şaqraq səsimdir.
Ana torpağımın söz sənətində
Yalnız bircə şeirim qalsa bəsimdir!**

Poeziyamızın güney qolunun yad deyim və ifadə tərzlərinin təsirindən çıxmaqda çətinlik çəkdiyi halda Əli Tudənin yaradıcılığı Savalanın büllur bulaqları kimi təmiz el ruhuna, xalq şeirinə, əsl milli poetikaya, folklordan və klassik ədəbiyyatımızdan gəlmə obrazlar sistemində bağlayırdı.

Əli Tudənin şeirlərini fərqləndirən cəhətlərdən biri də oforistik ümumiləşdirmə qabiliyyəti, obrazlılığın fəlsəfi mahiyyətiydi.

**Ah, şam yanır həyatda
Əbədi sönmək üçün.
Mən yanırım, əbədi-
Həyata dönmək üçün.**

Bu baxımdan, poema və qoşmalarından kifayət qədər gözəl nümunələr göstərmək olsa da dördlülük və səkkizlikləri də vurğulanmalıdır.

Əli Tudənin poemaları və sənədli nəsr Güney Azərbaycan xalqının mübarizə tarixinin parlaq səhifələridir. Həmin əsərlərdə biri-birindən fərqli, unudulmaz insan xarakterləri var.

Mən onu tələbək illərimdən, şeir məclislərindən tanısam da ünsiyyətimiz, səmimi münasibətimiz "Ədə-

biyyat və incəsənət" qəzetində işlədiyim vaxtlardan başlanmışdı. Əli müəllim uca boyu, ağ saçlarıyla gözümdə Cənubun, Savalanın rəmziydi...

O son dərəcə pak, təmiz, qürurlu, təmənnasız bir insandı. Sözüünü oxuculara çatdırma bilməməsindən, vaxtında nəşr oluna bilməməsindən başqa giley-güzarını eşitməzdin.

**Mən sısqqa bulaqlı ilhamlar kimi
Xəfif küləkdən də dalğalanmadım.
Öz döşünə döyən adamlar kimi
Yazdığım əsərlə lovğalanmadım.**

Bu giley-güzarında haqlıydı Əli müəllim! Çünki onun sözü adi söz deyildi, bütövlüyümüzün təməl daşlarından olan, o taya körpü salan sözlərdi. Bu sözə laqeydlik ideallarımıza hörmətsizlikdir.

O boyda əzablardan keçmiş, ürəyi Quzey-Güney arasında paran-parça olmuş böyük bir millətin düçar olduğu zülmələri görəndə sinəsinə dağlar çəkilməmiş Əli Tudə dərini içində saxlamağı bacarırdı. Zahirən o həmişə nikbin, gülürüz, fikirsiz-qəmsiz adam təsiri bağışlayırdı; sirrini yalnız ağ kağıza və şeirə etibar edirdi.

**Vətənsiz hər ad da, san da hədərdir,
Sanma mən Vətəni qürbət etmişəm.
Mənsəb sahibləri gəldi-gedərdir,
Mən Azərbaycana xidmət etmişəm.**

Doğrudan da Əli Tudə qeyrətli, bütöv, gözəl bir əsgər, mühacir, vətəndaş, şair, ata, kişi ömrü yaşadı. Həmin ömür bitəndən sonra da sözüünün ömrü başlanıb və bu ömür sona varmayan, əbədi bir ömürdür.

Sabir Rüstəmxanlı

Şair

2002-ci il.

MƏNİM SƏSİM

Mənim səsim öz təmiz
Vidanimın səsidir!
Hər nəğməsi bir dəniz
Zamanımın səsidir!

Nə yatan, nə də sönən,
Gah susan, gah da dinən,
Odlu şimşəyi yenən
Həycanımın səsidir!

Sinələri dağlayan,
Mərdlərə yas saxlayan,
İçin-için ağlayan
Kamanımın səsidir!

Qəhrəmanlıqla dolu,
Mehribanlıqla dolu,
Nigaranlıqla dolu
Dastanımın səsidir!

Özü qış, yolu bahar,
Azadlığı bir nobar...
Doğma Vətəndən kənar
Ünvanımın səsidir!

Vətəndə istiqlala,
Zamanda istiqbala,
Vüsaldə həsbhala
Gümanımın səsidir!

1987.

KÜKRƏYƏN İLHAM

Mən gəncdim... Sanki dünya
Görünmürdü gözümə.
Kükrəyən ilhamım da
Heç baxmırdı sözümə.
Sənətdə hara gəldi
Dalğa-dalğa axırdı.
Gah uçuma düşürdü,
Gah zirvəyə qalxırdı.
Sanki həyatda yalnız
Kükrəməkdə diləyi.
Sinəsində çaxırdı
Yazın odlu şimşəyi.
Sonra arxada qoydum
Mən gənclik əyyamımı.
İstədim damla-damla
İşlədim ilhamımı.
Yoxsa ilhamsız qalar
Sənətimin payızı.
Quru-quru misralar
Qaralayar kağızı.
Sanma məğrur ilhamım
Mənim sözümə baxdı.
Yox! Yenə təlatümlə
Hara gəldisə, axdı.
Sən demə aldanıbmiş
Müdrək inamım mənim.
Yaman öyrəncəliymiş
Məğrur ilhamım mənim.

O kükrədi... Ulduzlar
Doğdu dalğalarında.
Ancaq məni də yorub
Boğdu dalğalarında.
Sən demə tanımazmış
Kükrəmək qurbanı da.
Böyükmüş təlatümə
Gəlməyin ziyanı da.
Eh, tək hər sənətdə
Xeyirdən gələ ziyan.
Ancaq kim istəyərkə
Xeyri bölə ziyan?
Çəşmələr, arxlar, çaylar
Sakit-sakit axsa da,
Gül dolu sahilinə
Matdım-matdım baxsa da,
Kükrəyən ilhamımla
Çarpışa-çarpışa mən,
Yaradıram... Dənizə
Qarışa-qarışa mən...

1991.

MƏNİM GƏNCLİYİM

Sanma talelərlə dolu cahanda
Taledən qismətədi mənim gəncliyim.
Yox! – Azadlıq! – deyən məhbus dövrəndə
Məsləkə xidmətdir mənim gəncliyim!

Qeyrətdən yazanda Səttarxan dedi,
Cürətdən yazanda Heydər xan dedi,
Hikmətdən yazanda Nəriman dedi,
Uluya hörmətədi mənim gəncliyim!

Zirvələr yolunda nə idi sözüm?
Ülviyyə, qüdsiyyə, sədaqət, dözümlü...
Düzü öz gücümə heyrandım özüm,
Sanki bir millətədi mənim gəncliyim!

Gah bükrüyə düşdü, gah da sazağa,
Həm silaha döndü, həm də bayrağa...
Ancaq kim deyər ki, başdan-ayağa
Mənimçin zillətədi mənim gəncliyim?

Yox! Yox! Cəsurluqda, rəşadətdə də,
Mərdlikdə, dostluqda, sədaqətdə də,
Sevgidə, qayğıda, ləyaqətdə də
Çoxuna ibrətədi mənim gəncliyim!

Ağ-ağ varaqalara gül-gül səpilən,
Həm də gün-gün, ay-ay, il-il səpilən,
Yurd-yurd, oba-oba, el-el səpilən
Ətirli dəmətdədi mənim gəncliyim!

Döyüş meydanına axan gənclərə,
Gündüz günəş-günəş şaxan gənclərə,
Gecə şimşək-şimşək çaxan gənclərə
Nəğməli himmətdədi mənim gəncliyim!

Arxamda dayım da, əmim də yoxdu,
Nə olsun? Gözümdə nəmim də yoxdu,
Sərvətim yoxdusa, qəmim də yoxdu,
Nəslimə sərvətədi mənim gəncliyim!

Hələ ləpirləri yollarda durur,
Bəzən gözdən itir, bəzən bərq vurur...
Dodaqda təbəssüm, baxışda qürur,
Ürəkdə cürətdədi mənim gəncliyim!

Daldan izləndisə hər “ovçu”yla o,
Gözələ baxmadı göz ucuyla o,
Bəli! Yüklənmədi öz suçuyla o,
Günahsız surətədi mənim gəncliyim!

Önünə çıxdısa qız da, gəlin də,
O qula dönmədi hüsnün əlində...
Məğrur gözəllərin “acı” dilində
Yanıqlı qeybətədi mənim gəncliyim!

Həyatda naşı da oldum, sayıq da,
Dostlarda həsəd də duydum, qılıq da...
Bilmədim ki, səsdə, yoxsa işıqda
Ən iti sürətədi mənim gəncliyim!

Nə dəmir, nə polad candım dünyada,
Yerli də, yersiz də yandım dünyada,
Qocalar görsəm də sandım dünyada
Tükənməz nemətədi mənim gəncliyim!

Səngərdən-səngərə dəyən sinəmdə,
Zamanın yelləri döyən sinəmdə,
Yaralı nəğmələr deyən sinəmdə
Göynəyən həsrətədi mənim gəncliyim!

Çələngdir başımın ağlarına da,
Məlhəmdir sinəmin dağlarına da,
Ömrümün aloysuz çağlarına da
Alovlu şöhrətədi mənim gəncliyim!

1986.

SƏN DEMƏ

Kim deyir əbədi yanğılarıyla
Günəş nə qəmlənir, nə də ağlayır?
Xeyr! O ağlayır ağlarıyla
Gözündə yaşlar yox, odlar çağlayır!

Hönkürən günəşin ağısı səssiz,
Göz yaşı izsizdir dünyada ancaq.
Aləmi odlayır yanğısı səssiz,
Özünə dönməyir fəryada ancaq.

Sən bir gün ağlasan, qoyma bir kərə
İradə kövrələ kişidə, dostum!
Kimsə nə gözünün yaşını görə,
Nə də ki, səsini eşidə, dostum!

Gəncdik... Üşüyəndə payız çağları
Dumanlı bağlarda ocaq çatardıq.
Odun çatmayanda yaşıl şaxları
Ağacdən qoparıb oda atardıq.

Şaxlar yola-yola öz başlarını
Şöhlələr içində cızıldayardı.
Sanki yanan neylər göz yaşlarını
Axıda-axıda sızıldayardı...

Sonra atıldımsa min oda özüm
Tabladım! Çıxmadı bir cıncırım da.
Sən demə Günəşdən aldıqca dözüüm
Günəşə dönürmüş öz axırım da...

1988.

GÜZƏRAN NƏĞMƏSİ

Arıyam! Heç nə anmam
Öz diləyimdən başqa.
Ayrı pətəyə qonmam
Öz pətəyimdən başqa.

Arx çəkdim, su dolmadı,
Bağ saldım, bar qalmadı,
Bir köməyim olmadı
Öz köməyimdən başqa.

Kim deyir dərd udmadım,
Ağrı-acı dadmadım?
Bir ətəkdən tutmadım
Öz ətəyimdən başqa.

Kimsəyə baş əymədim,
Bir qarı da döymədim,
Özgə köynək geymədim
Öz köynəyimdən başqa.

Günlərim mey içmədi,
Nəşədən don biçmədi,
Bir ələkdən keçmədi
Öz ələyimdən başqa.

Sanma kötək yemədim,
Ancaq kələk yemədim,
Özgə çörək yemədim
Öz çörəyimdən başqa.

Bağban bağın özəyi,
Tərəvətdir əməyi...
Sevmədim bir çiçəyi
Öz çiçəyimdən başqa.

Dünyada gözəl çoxdur,
Mənim gözlərim toxdur.
Fikrimdə kimsə yoxdur
Öz mələyimdən başqa.

Günəş mələk yandırmaz,
Məşəl dilək yandırmaz,
Məni şimşək yandırmaz
Öz şimşəyimdən başqa.

Ürək nədir? Canlı ney!
İçində dinir yer-göy...
Məndə dəyişdi hər şey,
Tək ürəyimdən başqa.

Kim fəsli fəslə qatdı,
Hər şey rəngini atdı,
Təzə bir rəngə batdı,
Göz bəbəyimdən başqa.

Haçan su səpdim çölə,
Gül açdı daş da belə...
Öz qismətim yox hələ
Buz küləyimdən başqa.

GÜNAH

Mən Vətəndə böyüyüb,
Qürbətdə qocalmışam.
Yaxşı ki, həyat dolu
Sənətdə ucalmışam.
Əgər günahım varsa,
Demirəm məni döymə.
Yox! Nə istəsən elə,
Yalnız ruhuma dəymə!
İnan, çıraqla deyil,
Günəşlə gəzsən sən də,
İynənin ucu boyda
Günah tapmazsan məndə.
Günahım həqiqəti
Üzlərə şax deməkdir.
Bəli! Qaraya qara,
Ağa da ağ deməkdir!

1994.

MİN ƏZABDAN KEÇMİŞƏM

Mən hələ şən nəğməli toya qulaq asmamış
Anamın qəm laylalı beşiyindən keçmişəm.
İçi göz qamaşdıran qəsrə ayaq basmamış
Evmizin zülmətləşən eşiyindən keçmişəm.

Sonra odlu-alovlu döyüşdə bişmişəm mən,
Uğurdan nə çəşmişəm, nə dəki şişmişəm mən.
Haçansa, haradasa müşkülə düşmüşəm mən,
Baca nədir? İynənin deşiyindən keçmişəm.

– 26 –

İradəm keşik çəkib səhər-axşam ömrümə,
Nə rütbə məqsəd olub, nə də məqam ömrümə,
Azad Vətən uğrunda qıyıb tamam ömrümə
Sınaqlarda neçə rəy yeşiyindən keçmişəm.

1993.

ƏLƏDDİNİN ÇIRAĞI

Mavi atlas paltarlı
Sakit yay gecəsidir.
O gəlidir, tələsir,
Harasa köçəsidir.
Ulduzlar paltarında
Gümüş zanbaq kimidir.
Hilal ipək saçında
Qızıl daraq kimidir.
Dan ulduzu intizar
Baxışlı Ələddinin,
Əbası ulduzlarla
Naxışlı Ələddinin,
Həm sirli çirağının
Sozaran piltəsidir,
Həm gecənin qaranlıq
Yolunun nöqtəsidir.
Göy ulduzlu yorğandır,
Dağlar yatmış karvandır,
Dəniz mavi dastandır,
Varaqlayır Ələddin.

O sussa da pələng tək,
Ayaqdadır tufəng tək,
Üfüqləri nəhəng tək
Ayaqlayır Ələddin.

– 27 –

Gözlərində cəsərət,
Ürəyində hərarət,
Bu dünyada səadət
Soraqlayır Ələddin.
Mən də öz Vətənimin
Ələddini olmuşam.
Səadət gəzə-gəzə
Yolda yaşa dolmuşam.
Səadəti hər yanda
İzləsəm də piyada,
Özümçün yox, xalqımçın
Axtarmışam dünyada.
Yollarda dolaşmışam
Bir gözü ac, biri tox,
Ovcumda insanlaşan
Cinin çırağını yox,
Öz yanar ürəyimi
Tutmuşam etiqadla.
Ürəyim alovlanıb
Mötəbər etimadla...
Haradasa düşəndə
Dəmir gözlü tora mən,
Günahsız ola-ola
Çəkiləndə dara mən,
Xalqlar səs verməyəndə
Yanğılı fəryadıma,
Cini çağırمامışam
Bir yol da imdadıma.
Yox! Şimşək-şimşək yanan
Sözümü çağırmışam.
Bəli! Öz harayıma
Özümü çağırmışam.

1990.

MƏNİM OVCUM

Birindən soruşdular
Hava necə olacaq?
Yenə göydə ulduzlar
Qönçə-qönçə olacaq,
Yoxsa tufan qopacaq
Başımızın üstündə?
Buzlar salxımlanacaq
Qaşımızın üstündə.
O rişxəndlə: – Ovcumu
İyləməmişəm – dedi.
Bir şeyi öyrənməmiş
Küyləməmişəm – dedi.
Mənsə dünyaya gəldim
Hazır tələbə kimi.
Böyük ürəkdən tutmuş
Kiçik əsəbə kimi
Hamısını Vətənə
Həsr elədim döyüşdə.
Varaqlara çörək yox,
Söz bələdim döyüşdə.
Quş xəyalım uçanda
Əylədim dönə-dönə.
Ovcumu yox, həyatı
İylədim dönə-dönə.
Kim deyər ki köməkçin
Ona-buna əl açdım?
Yox! Daim dərələrdən
Zirvələrə yol açdım...

Mənim ovcum ömrümün
Geniş meydanı oldu.
Bəzən səbat, bəzən də
Dönüş meydanı oldu.
Təzadlı sinəsindən
Nəsillər keçib-getdi.
Yarpaq boyda yerində
Təzə bir həyat bitdi.

1992.

YAŞATMAQ İNAMI

Gecələr başımdakı
Ağ dən artandan bəri,
Sanki qara saçımda
Ağarışır dan yeri.
Ancaq nə həycanlanıb,
Nə də üşünürəm mən.
Masamın arxasında
Sakit düşünürəm mən.
Görəsən yazdıqlarım
Qalacaq, qalmayacaq?
Sənətin gülzarında
Solacaq, solmayacaq?
Yox!Yox! Yazdıqlarımdan
İntizar deyiləm mən.
Ancaq sanma nəyəsə
Minnətdar deyiləm mən.
Bəs o nədir? Dillərin
İçində zəngin dilim!
Bəli! Dərindən dərin,
Əngindən əngin dilim!

– 30 –

Mənim zəngin dilimlə
Zənginləşib yazım da.
Təmasım da, məhrim də,
Əməlim də, arzum da...
Dilim bəstələnməmiş
Nəğmədir yer üzündə.
Bir alovlu şeiriyyət
Yaşayır hər sözündə.
Tək mən tərifləmirəm
Qüdrətini dilimin.
Yad da etiraf edir
Hikmətini dilimin.
Mənim öz ana dilim
Bütün zənginliyiylə,
Bütün dərinliyiylə,
Bütün ənginliyiylə
Mənim yazdıqlarımı
Əbədi yaşadacaq.
Dünyada bir şeiriyyət
Məbədi yaradacaq!

1995.

SÖZÜN QIYMƏTİ

Mən mehrə, hünərə, vicdana, haqqa
Abidə ucaldan söz memarıyam.
Havadar olsam da neçə mərd xalqa,
Mübariz xalqımın öz memarıyam.

Kim yerindən qopan sınıq qovaq tək
Dura bilməmişsə sözünün üstə,
Demək o nədənsə bütöv bayraq tək
Ucala bilməmiş özünün üstə.

– 31 –

Mən oda müqəddəs deyə bilsəm də,
Alovu müqtədir sandım, közü yox.
Mən boyat kömbəni yeyə bilsəm də,
Yaxına qoymadım boyat sözü, yox!

Çalışdım təzə söz söyləyim, düzü
Sənət təzə sözün cəmi kimidir.
Təzə sözdən məhrum şairin özü
Daha vağamlamış zəmi kimidir.

Gərək hər qanmazı el arasında
Öz ürək sözüylə qandıra şair!
Vay ondan fikirlə dil arasında
Sözün körpüsünü sındıra şair!

Yelin sürəti var! Sürətdən düşsə
Bürkülü arandan o bir də keçməz.
Sözün qiyməti var! Qiymətdən düşsə
Qəlp sikkəyə dönər, heç yerdə keçməz.

Sinəmdə ilhamdan yoğrulmuş ürək,
"Sənətdə heç nədə gözü yox alim!"
O böyük dediyin şairin gərək
Sözü böyük ola, özü yox, alim!

Axı asan deyil öz diyarında
Haçansa, hardasa böyük söz demək.
Həqiqətdən doğan söz diyarında
Qəbahət sayılır ona yüz demək.

Tərpənən ədalət öz məkanıyla
Qorxunu cürətə döndərər, inan.
Ürək fərmanıyla, söz təkanıyla
Arzunu qismətə döndərər, inan.

Sözümü sözümlə calaqladıqca
Gözümü gözümdə itirmişəm mən.
İzimi izimlə calaqladıqca
Özümü özümdə itirmişəm mən.

Bir şeir düşünüb əllərimi mən
Haçan başım altda balınc edirəm,
Az şeir yazdığım illərimi mən
Təbimin başına qaxınc edirəm.

Ömrüm zirvələrdə iz sala-sala
Daha səcdəyə yox, vüqara dönür.
Özüm bəyaz saçlı qış ola-ola
Sözüm yaşıl donlu bahara dönür.

1991.

ŞEİRİM

Doğrudur, demirəm sən məni nahaq
Zirvəyə bir az tez ucaltdın şeirim!
Sənətin əzablı yolunda ancaq
Məni gəncliyimdə qocaltdın şeirmi!

Səni qınamıram, ağaclar çoxsa,
Bilirəm, hər ağac kömürlük deyil!
Hansı əsərdəsə bir ömür yoxsa,
Demək ötürüdür, ömürlük deyil!

Mən səni idmançı xal toplayan tək
Gəzib şəhər-şəhər, kənd-kənd yığmışam.
Arı öz şanına bal toplayan tək
Söz-söz, misra-misra, bənd-bənd yığmışam.

Zamanın narahat haraylarını
Şəfqətlə dincəldən şairdir ancaq!
Sənətin möhtəşəm saraylarını
Hünərlə yüksəldən şairdir ancaq!

O elə fəhlədir mərd, cəsur, qoçaq,
Qələmi çəkicdir, masası dəzgah!
Min aləm yaradan bir qələm ancaq
Sənətdə bayraqdır, döyüşdə silah!

Kim deyir həyatda bir zərgər olub,
Peşədə naxışlar salmaq çətindir?
Yox! Şeirə bakirə ilmələr salıb,
Sənətdə bir zərgər olmaq çətindir!

Sanma ustadlardan qalan hər kitab
Yalnız daş tarixin varaqlarıdır.
Həm də bir müsahib olan hər kitab
Bir canlı həyatın yarpaqlarıdır.

Mənsə neçə-neçə zirvəyə qalxıb
Hələ neçə-neçə bac almamışam.
Ancaq coşqun çaya sahildən baxıb
Bir qaya dibində qocalmamışam.

Bu ağ saç, çal qaş da mənimki deyil,
Ağ firçalı rəssam zəmanəndir!
Müdrükləşən yaş da mənimki deyil,
Neçə-neçə canlı təranəndir!

Səhərlər bir sözüm düşməkçin dilə
Gecələr az yazıb pozmamışam mən.
Fəqət hikmət dolu sənətdə hələ
Ən gözəl şeirimi yazmamışam mən.

Mən duyub sənətin böyüklüyünü
Həyatda təzədən doğulam gərək!
Özümdə qocalıq müdrikliyi
Gənclik atəşilə yoğuram gərək!

Mən ki, döyüşlərdə yaşa dolsam da
Demirəm döyüşlər qələbəsiyəm.
Yox! Özüm sənətdə usta olsam da
Həmişə həyatın tələbəsiyəm.

Həyat vəsiqəli bir əsgər kimi
Düşsəm də ağıza-dilə sənətdə,
Uzaqda sozalan bir ülkər kimi
Kəşf olunmamışam hələ sənətdə...

1986.

MƏNİM DÜNYAM

Sanma başdan-ayağadək
Səadətdir mənim dünyam.
Yox! Ürəkdən dodağadək
Həqiqətdir mənim dünyam.

Alovlardan keçib-gedən,
İstehkamlar biçib-gedən,
Buluddan su içib-gedən
Cəsarətdir mənim dünyam.

Od-alovlu döyüşlərdə,
Sərtləşsəm də yürüşlərdə,
İnsanlarla görüşlərdə
Nəzakətdir mənim dünyam.

Düşüb qarlı tufanlara,
Baxıb laqeyd imkanlara,
– Kömək! – deyən insanlara
Dəyanətdir mənim dünyam.

Halal zəhmət rayihəli,
Məğrur qeyrət rayihəli,
Əlvan sənət rayihəli
Səltənətdir mənim dünyam.

Şeir, nəğmə, dastan dolu,
Həsərət, inam, həycan dolu,
Neçə-neçə ünvan dolu
Bərəkətdir mənim dünyam.

Dürlər verib millətine,
Göz dikməyib xələtinə,
Təmənnəsiz niyyətinə
Sədaqətdir mənim dünyam.

Dənizdəki tordan təmiz,
Ocaqdakı qordan təmiz,
Zirvədəki qardan təmiz
Qüdsiyyətdir mənim dünyam.

Hər meyvəni dər fəslində,
Sərgidə də sər fəslində...
Bil ki, ilin hər fəslində
Tərəvətdir mənim dünyam.

Qətiyyətə inam deyən,
Şeiriyətə ilham deyən,
Ulduzlara salam deyən
Ülviyyətdir mənim dünyam.

O tardan da, kamandan da
Söhbət açır hər dastanda...
Vüsaldan da, hicrandan da
Hekayətdir mənim dünyam.

Günəş donlu, duman donlu,
Zirvə donlu, ümman donlu,
Bəli! Daim əlvan donlu
Şeiriyətdir mənim dünyam.

Şair! Döndü saç xəzələ,
İlhamını sən təzələ!
Gül nəfəsli bir gözələ
Məhəbbətdir mənim dünyam.

Şimşək düşsə dağ başına,
Od çiləsə hər daşına,
Bulaqların göz yaşına
Mərhəmətdir mənim dünyam.

Bəla gəlsə tufan kimi,
Parçalanmaz duman kimi,
Tərəddüd yox, fərman kimi
Qətiyyətdir mənim dünyam.

Sən hüsnünü gör də, duy da,
Bəzən yasda, bəzən toyda,
Nə az, nə çox, özü boyda
Ləyaqətdir mənim dünyam.

Kimi varçın düşür çənə,
Kimi şöhrət gəzir yenə...
Kim nə gəzir gəzsin, mənə
Qənimətdir mənim dünyam.

Tarixləşən dünənimlə,
Hələ varam düşmənimlə...
Gözlərimdə Vətənimlə
Əzəmətdir mənim dünyam.

Təbrizi də, Bakını da,
Gəncəni də, Makunu da,
Urmunu da, Şəkini də
Ziyarətdir mənim dünyam.

Qar yağdısa yaz fəslimə,
Sadiq qaldım mən əslimə.
İndən belə öz nəslimə
Əmanətdir mənim dünyam.

1989.

DƏHŞƏTLİ FACİƏ

Vətəndən ayrıldığım
Yarım əsri haqlamış.
Ancaq məni hələ də
Öz ümidim saxlamış.
Mənə elə gəlir ki,
Ümidlə bir yaşdayıq.
Vüsal məclisə dönsə,
Biz hamıdan başdayıq.
Fəqət hələ Vətəndə
Nə vüsal var, nə məclis.
Gecələr yuxuda da
Munis gəzirəm, munis...

O tayda tanışları
Axtarır baxışlarım.
Qəribədir, bu tayda
Yaşayan tanışlarım
Əziz doğmalarının
Üzünü görsün deyə,
Uzun həsrətdən sonra
Bir salam versin deyə,
Bu dünyanın ən uzaq
Qitəsinə yollanır.
Həsrətin sarı üzü
Xəcalətdən allanır.
Qəribədir, o tayda
Yaşayan tanışlarım,
Həsrəti gözlərində
Daşıyan tanışlarım,
Əziz doğmalarının
Üzünü görsün deyə,
Uzun həsrətdən sonra
Bir salam versin deyə,
Bu dünyanın ən uzaq
Qitəsinə yollanır.
Həsrətin sarı üzü
Xəcalətdən allanır.
Yox! Bu qərübə deyil,
Dəhşətli faciədir.
Ağız-ağız dolaşan
Qeybətli faciədir.

Arazın o tayında
Bir Culfa həsrət çəkir.
Arazın bu tayında
Bir Culfa xiffət çəkir.
Sərhəddin o tayında
Bir Astara gözləyir.
Sərhəddin bu tayında
Bir Astara izləyir.
Dünyanın o başında
Görüşə gedən insan
Bəs doğma şəhərlərdə
Haçan görüşsün, haçan?
Almaniya, Koreya
Parçalanmamış məgər?
Ayrılanlar görüşmür
Qəti vüsala qədər?
Görüşür! Bəs harada?
Öz Vətən torpağında!
Neçə-neçə şəhərin
Mehriban qucağında!
Ancaq gör Azərbaycan
Haçan bölünüb, haçan...
Hələ belə görüşə
Nə qayğı var, nə imkan.

1989.

VƏTƏN HƏSRƏTİ

Həsrət çəkməyən bilməz
Həsrət nədir dünyada.
Xiffət çəkməyən bilməz
Xiffət nədir dünyada.

Həsrət var, beş günlükdür,
Həsrət var, on günlükdür.
Həsrətə dönən illər
Nə təhərdir? Tünlükdür!
Həsrət var, təqsirindən
Bir qədər keçmək olar.
Sevdin, sevmədin, təzə
Bir yar da seçmək olar.
Bəs Vətən? Sanbalından
Nə təhər keçmək olar?
Onu nə təzələmək,
Nə də ki, seçmək olar.
İnsana nə var? Onun
Özü də dəyişilər.
Təması, məhəbbəti,
Sözü də dəyişilər.
Vətən dəyişilməz! O
Özü də əbədidir.
Təması, məhəbbəti,
Sözü də əbədidir!
Vay ondan, təşnə həsrət
Nə dil bilə, nə məqam.
İnadla, ovuc-ovuc,
Həm səhər, həm də axşam
Dəniz boyda yaddaşı
İçə-içə quruda.
İnsan ayaq açdığı
Yerləri də unuda.
O dalsa da Vətənin
Gözəllik sərgisinə,
Bir gül əksi düşməyə
Gözünün güzgüsünə.

Sonra başda ağ yumaq,
Üzdə çatıq qaş həsrət,
Tarda sarı sim ola,
Gözdə büllur yaş həsrət...
Hanı elə bir alov
Ürəyə axa bilə?
Vətən həsrəti qədər
Yandırıb-yaxa bilə?
Vətənin həsrətinə
Ömürlük dözən insan,
Fərmansız, möhürsüz də
Bir qəhrəmandır, inan!
Mən də belə insanam,
Bilir sevdiyim torpaq.
Öz ömrümü heç kimə
Rəva görmərəm ancaq.
Bəli! Mərd ömrümdəki
Hər hadisə, hər səhnə,
Zəngin tarixə dönən
Həyat olsa da, yenə
O ömrü düşmənə də
Rəva görməz ürəyim.
Köçəri quşlara da
Sakinlikdir diləyim.
Həsrət yaxşı olsaydı
Ömürlər talanmazdı.
Ay Günəşin dalınca
Aramsız dolanmazdı.

1992.

MƏNİM QIYMƏTİM

Dedilər ki, o tay da,
Bu tay da Vətənidir.
Səni məşhurlaşdıran
Bu boyda Vətənidir.
Adım iki Vətənli
Oldusa da ey həyat,
Özüm bir Vətənli də
Ola bilmədim, heyhat!
Bir Vətən ki, bölündü
Uğursuz qismətimdə,
Vətən tək parçalandı
Sənətdə qiymətim də.
Yox! Nə yanan şimşəkdən,
Nə çağlayan leysandan,
Nə qopan zəlzələdən,
Nə bağırən tufandan
Qranit Savalanın
Tərpənməz bir daşı da.
Vüqar büstünə dönər
Qarla dolu başı da!
Bilsin neçə nəzər də,
Bilsin neçə təskin də,
Mənim məğrur səsimdə
Hiddət də var, təmkin də!
Hər zirvənin yeri var
Qarlı dağlar içində.
Hər ağacın yeri var
Barlı bağlar içində.

Mənim adımın üstdən
Kimsə qələm çəksə də,
Ya narazı, ya laqeyd,
Ya da ötkəm çəksə də,
Qiyətim parçalanmaz
Vahid söz dünyamızda.
Savalan şairiyəm
Mən də öz dünyamızda!
Təki mərd istedadım
Çağlamaqdan doymasın!
Sənətin meydanında
Məni yalnız qoymasın!
İstedad bir gözələ
Bənzəyir bu cahanda.
Heyran pərəstişkarı
Tapılar hər zamanda...
Şair var, itib-batıb
Özü ad-san içində.
Bir sözü də parlamır
Neçə dastan içində.
Ancaq belə şairə
Qibtə eləmirəm mən!
Şeirimə istiqbalsız
Tale diləmirəm mən!
Axı bilirəm sabah
Yanğılı misralarım,
İşıqlı misralarım,
Qayğılı misralarım
Vətənin özü boyda
Odlu dastan olacaq!
Milyon-milyon insana
Məhrəm ünvan olacaq!

1994.

TARIXƏM ÖZÜM

Kim deyə bilər ki, bir ovuc torpaq
Sonsuz arzuların məbədi deyil?
Ancaq yadımızda saxlayaq gərək,
Heç nə bu dünyada əbədi deyil.

Bir qarış torpağı sən qazsan əgər,
Ordan da bir şirin xatirə çıxar.
Əvvəl gözlərini hiddətlə döyər,
Sonra matdım-matdım üzünə baxar.

Bir vaxt qız saçında gəzişən əlim
Nə ocaq söndürüb, nə də ev yıxıb.
Bəs niyə elə bil büzüşən əlim
İndicə qazanda qaynayıb çıxıb.

Ömrümdə payızdır... Mərd əlim fəqət
Yaşıl nəğmə yazan yarpaq kimidir.
Əlimin damarlı dərisi xə-t-xət
Nəğmə köçürülmüş varaq kimidir.

Bu gündən sabaha addım atıram,
Xatirəm arxamda ocaqdır, yanır.
Az qalır hardasa günü batıram,
Xatirəm qarşımda çıraqdır, yanır.

Məni dağa-daşa salma ey külək,
Tarixi kənardə axtarmır gözüm.
Toz basmış arxivlər nəyimə gərək,
Təpədən-dırnağa tarixəm özüm!

1994.

ANASAN, FƏRMAN VER...

21 *Azərdə Vətənlə söhbət*

Vətən! Bu gecə də söhbət edək biz,
Söhbətimdən başqa nəyim var mənim?
Bu söhbəti məhrəm ülfət edək biz,
Ülfətimdən başqa nəyim var mənim?

Təbriz üç alovlu nehzət görübdür,
Zəfər güllərilə tağlar hörübdür!
O müti yox, azad ömür sürübdür,
Nehzətimdən başqa nəyim var mənim?

Mən sənə həmişə hörmət etmişəm,
Dilsiz körpənə də xidmət etmişəm,
Ecazkar hüsnünə heyrət etmişəm,
Heyrətimdən başqa nəyim var mənim?

Alova dönəndə közdə də cürət,
Şimşəyi andırar gözdə də cürət...
Mən cürət cücərtdim, sözdə də, cürət,
Cürətimdən başqa nəyim var mənim?

Haçan alovlandı söz hiddətimlə,
Doldu neçə-neçə göz hiddətimlə,
Saraylar titrətdim öz hiddətimlə,
Hiddətimdən başqa nəyim var mənim?

Zaman sınaqanda qüvvətdə məni,
Doğmalar tək qoydu himmətdə məni,
Hayıf tez çaşdırdı qəflət də məni,
Qəflətimdən başqa nəyim var mənim?

Sanma ki, kimsədən xələt almışam,
Ya imtiyaz, ya da sərvət almışam,
"Səni atdığımçın" "töhmət" almışam,
"Töhmət"imdən başqa nəyim var mənim?

Yaxşı ki, nə öldüm, nə itdim, Vətən!
Şumlanıb təzədən mən bitdim, Vətən!
Sənə səhhətimi həsr etdim, Vətən!
Səhhətimdən başqa nəyim var mənim?

Qınama gözümə qonan həsrəti,
Sozara-sozara yanan həsrəti,
Odlu gəncliyimi anan həsrəti,
Həsrətimdən başqa nəyim var mənim?

Səni nə mey dolu ixtilat etdim,
Nə izzirab dolu xatirat etdim,
Sənət əsərimdə nəqarat etdim,
Sənətimdən başqa nəyim var mənim?

Səndən ayrılalı kim tapdı fürsət,
Həm dövlət qazandı, həm də ki, şöhrət,
Mən qürbət qazandım, nisgilli qürbət,
Qürbətimdən başqa nəyim var mənim?

Harda korluq çəkdim, zillətlə çəkdim,
Kimdən minnət çəkdim, xiffətlə çəkdim,
Sənin qeyrətini qeyrətlə çəkdim,
Qeyrətimdən başqa nəyim var mənim?

Dedilər heyrətlə gəzmə arada,
Yetişmək istəsən neçə murada,
Sifətini dəyiş! Dedim dünyada
Sifətimdən başqa nəyim var mənim?

Yalnız söz olsa da nemətim mənim,
Dəyişmək olmamış adətim mənim,
Məğrur yaranmışdır xislətim mənim,
Xislətimdən başqa nəyim var mənim?

İnsan yaranmışdır zəhmət çəkməyə,
Heç kimdən, heç nədən minnət çəkməyə...
Sözle neçə-neçə surət çəkməyə,
Zəhmətimdən başqa nəyim var mənim?

Demə kim sevinər şən insan kimi?
Xiffətlər gəlsələr bir karvan kimi,
Xiffətləri dağıt sən duman kimi,
Xiffətimdən başqa nəyim var mənim?

Sənin səadətin olub niyyətim,
Yaşla gözlərimə dolub niyyətim,
Şaxələniş... Sanma solub niyyətim,
Niyyətimdən başqa nəyim var mənim?

Demə mərd külfətim tək qovaq təki,
Arxamda durduqca bir dayaq təki,
Üstündə əsirəm mən yarpaq təki,
Külfətimdən başqa nəyim var mənim?

Anasan! Fərman ver! Yuxarı başda
Uğrunda döyüşüm yenə bu yaşda,
Qüdrət daşa düşsə, göyərər daş da,
Qüdrətimdən başqa nəyim var mənim?

Ağarmış saçını dağıtsa tufan,
Sənə dünyaları verərəm qurban,
Tək onda, tək onda demərəm, inan,
Qismətimdən başqa nəyim var mənim?

1993.

SƏFƏR ARZUSU

Dostum! Mənə deyirsən
Arzusu var quşun da.
Harda olmaq istədin
Ömrünün bu yaşında?
Qulaq as! Sonra bil ki,
Harda olmaq istərəm.
Sərhəddə nə dayanam,
Nə də sənəd göstərəm.
Yox! Yox! Sorğusuz keçəm
Görüş intizarı tək.
İki doğma sahilin
Doğma sənətkarı tək.
Yolüstü Astaraya
Baş çəkəm həsrətlə mən.
Bəlkə şeir də yazam
Hüsnünə rıqqətlə mən.
Yenə gözümə köçə
Heranın gözəlliyi.
Boynumu qucaqlayan
Dumanın gözəlliyi.
Sonra Baqrodan keçib
Tələsəm Ərdəbilə.
Halaldır göz yaşımı
Ələsəm Ərdəbilə.
Mənə tanış gələndə
Hər evin mənzərəsi,
Qapısını açanda
"Şeyx Səfi" məqbərəsi,

Bir də isinəm, bir də
Müqəddəs ocağında.
Fikrim gəzə bir qılınc,
Bir qələm sorağında...
Sonra yanğıyla gedəm
Əziz Çanaxbulağa,
Mənə bir damla suyu
Dəniz Çanaxbulağa.
Girəcəyində axan
Bulaq üstə öyiləm.
Deyəm dürlərin dürrü,
Mən özgəsi deyiləm.
Yox! Yox! Uzaqlarda da
Həsərətlinlə yananam.
Büllur şeiriyyətini
Hər şeirimdə ananam.
Sonra dodaqlarımı
Söykəyib buz suyuna
İçəm... Bəlkə çirklənmiş
İçərim də yuyuna.
Sonra qohumlarımla
Ayaqüstü görüşüb,
Ancaq soyuq-soyuq yox,
İsti-isti görüşüb,
Möhtəşəm Savalanın
Zirvəsinə qalxam mən,
Mənsiz qalan diyarın
Hər yanına baxam mən.
Deyəm, gözünüz aydın,
Gəlmişəm, yoldaşlarım!
Su gələn arxa bir də
Su gəlib, qardaşlarım!

Sonra nə xumarlanam,
Nə dəki hallanam mən,
Şitləmiş ürəyimlə
Səraba yollanam mən.
Bir də hikmətlə dolu
Sərab duzunu dadam,
Mən Sərabdan çıxmamış
Təbrizə düşə sədam.
Sonra Təbrizə gedəm,
Görəm o mehribanı.
Deyəm bir din, bir danış
Tərbiyyət xiyabanı!
Hanı qucağındakı
Şairlər cəmiyyəti?
İstedadlar yarışı,
Arzular ünsiyyəti?
Sonra sakit yönələm
Mərkəzi xiyabana.
Deyəm dünya həsədlə
Baxanda kəhkəşana,
Sən özün kəhkəşandın
Firdovsi mədrəsəsi.
Hanı filarmoniyanın
Rübəblər təntənəsi?
Sonra ayın hilal yox,
Bədrli çağında mən,
Bir qədər nəfəs dərəm
"Gülüstan" bağında mən.
Doğma diyarımda da
Özümü sıxa-sıxa,
Gah yerə, gah da göyə
Diqqətlə baxa-baxa

Deyəm, ana Təbrizim,
Şair oğlunu tanı!
Səndə qoyub getdiyim
Odlu gəncliyim hanı?
Arxasınca gəlmişəm
Gücünə tamarzı tək.
Qürbət yorğunluğundan
Razı yox, narazı tək.

1995.

ÖLMƏK İSTƏMİRƏM

Dedim rəssam olum, rəssam, dünyada,
Sanki bu arzuma özüm qanaddım.
Sonra hər təsviri anam dünyada
Mən firçayla deyil, sözlə yaratdım.

Mən məğrur başımı həyata zinet
Zəhmətin önündə hörmətlə əydim.
Məni çağırırsa da min gözəl sənət,
Şeir in qapısını inamla döydüm.

İllər səmərəsiz keçsə aradan
Nə vaxtda, nə baxtda axtarma günah.
Dünyada hər şeyi qurub-yaradan
Zəhmətin özüdür bəlkə də allah.

Zəhmət dostu olmuş ustadların da,
Düşünə güllər yox, şimşəklər taxmış.
Dahilər zəhmətin qanadlarında
Zirvədən-zirvəyə uğurla qalxmış.

Ömrüm paylansa da bir talan kimi,
Yoluma şəirdən döşədim xalı.
Bildim ki, zirvədə qar qalan kimi
Dünyada qalacaq dünyanın malı.

Zahirdə vüqarın vüqarı insan
Batində sınıqdan sınıq görünür.
Diriykən qəddarın qəddarı insan
Öləndə yazıqdan yazıq görünür.

Arabir itirib keçdiyim yolu
Tarixə baxsa da gözüm dünyada,
İnqilab nəfəsli nəğmələr dolu
Bir canlı tarixəm özüm dünyada.

Dərin dərələrə enəndə çiçək,
Uca zirvələrə qalxanda ulduz!
Çəmənləri məxmər, otları ipək
Yaylaqda mən nələr dərərdim yalqız?

İstidə barmaq yox, mən əl basardım
Çaydakı gümüşün ərintisinə.
Çəməndə uzanıb qulaq asardım
Yerin ürəyinin döyüntüsünə...

Gecə əyləşərdim masa dalında,
Nəsə danışardı ulduzlar məndən.
Qaranlıqda itən ömrün yolunda
Bir kömək umardı yalqızlar məndən.

– Səadət! – deyəndə anamız torpaq
Min düşmən bayrağı saldı gəncliyim.
Özüm diyar-diyar dolandım..Ancaq
Döyüşən Təbrizdə qaldı gəncliyim.

İndi pəncərəmə şəfəq yağanda
Uğur diləyirəm Günəşə, uğur!
O buludla deyil, odla doğanda
Sanıram gəncliyim təzədən doğur.

Dedilər sən də gül qəmli dövrandə,
Gülüş ömürləri uzadır, inan.
Mənsə gülmədim, yox, dedim cahanda
Şeirimin ömrünü uzatsın zaman.

Yolunda arzular uzanan insan
Nə yerə sığışır, nə də ki, göyə.
Dünyada bir yandan qazanan insan
Bir yandan uduzur bilmirəm niyə?

Dost! Sevinc arama sən sözlərimdə,
Demə ki, nə bilir yetən dərini.
Mən həm ürəyimdə, həm gözlərimdə
Aşkar gəzdirirəm Vətən dərini.

Haçansa insanın özü ağlasa
Qaya da gözündən yaşlar axıdar.
İnsan ürəyinin gözü ağlasa
Sellər qaya boyda daşlar axıdar...

Zaman-zaman yağan həsrətin qarı
Mənim ağ saçımda təpələnibdir.
Sonra o yanğılı xiffətin qarı
Oğlumun saçına səpələnibdir.

Düşünən, daşınan bir insan təki
Dünyanın da saçı olsaydı əgər,
Baxardım, bilərdim bir mehman təki
O da ağarıbmı öz saçım qədər?

Demirəm bu bəyaz qüdsiyyətimlə
Hansı məbədinə təməliyəm mən.
Deyirəm basılmaz dəyanətimlə
Dünyada qeyrətin heykəliyəm mən.

Kim bilmək istəsə hər diləyimi
Şair ürəyimi ünvan verərəm.
Əgər lazım gəlsə öz ürəyimi
Yalnız qeyrətimə qurban verərəm.

Öz yaşıl döşünə döyməsin cahan,
Gülü sevimidir son baharın da.
Yalnız yaşamaqdan yorulan insan
Rahat yata bilər öz məzarında.

Ölmək istəmirəm... Demirəm sabah
Ölümüm bir haray salar dünyada.
Məsləkim ərşəyə çatmamış hərgah
Mən ölsəm o yetim qalar dünyada.

1995.

BƏSİMDİR

Keşməkeş üst-üstə yığır yükləri,
Əldən də, dildən də salır insanı.
Deyirlər zamanın ağır yükləri
Ayağı altına alır insanı.

Yalandır! Həyatda doğulan hikmət
Daha təcrübəylə kamala dolur.
Boş sözdür məzəmmət, şikayət, qeybət,
Başına gələnlər başmaqçı olur.

Yetmişə də yetdim! Sən demə zaman
Dözümə tərər də verə bilərmiş.
Ağır yüklər çəkən cəsur bir insan
Uzun bir ömür də sürə bilərmiş!

Yaxşı ki yetmişin əllisini mən
Vədlə yox, əməllə naxışlamışam.
Məndən daha nikbin, məndən daha şən
Fədakar qələmə bağışlamışam.

Vətənsiz hər ad da, san da hədərdir,
Sanma mən Vətəni qürbət etmişəm.
Mənsəb sahibləri gəldi-gedərdir,
Mən Azərbaycana xidmət etmişəm.

Şair nəğməkardır öz sənətində,
Mənim də hər şeirim şaqraq səsimdir.
Ana torpağımın söz sənətində
Yalnız bircə şeirim qalsa bəsimdir.

1995.

XALQ

Haqqın da bir üzü var,
Bir üzlü adam kimi.
Ona görə yolundan
Dönməyir inam kimi.
Dostlar! Haqlı yaşayar,
Ancaq haqsız yaşamaz.
Xalq dövlətsiz yaşayar,
Dövlət xalqsız yaşamaz.
Bilin! Mən neçə-neçə
Adamdan incimişəm.
Gah müdrikdən, gah da ki
Avamdan incimişəm.
Ancaq hamının kökü
Xalqdan inciməmişəm.
Xalq nə deyirsə haqdır,
Haqdan inciməmişəm.
Axı bir zaman haqdan
Yoğrulmuşam özüm də.
Haqqı car çəkmək üçün
Doğulmuşam özüm də.
Xalq özü yazılışda
Yalnız bircə hecadır.
Qələmin onu bölmək
İddiası becadır.
Xalq özü də bölünməz
Bircə heca kəlam tək.
Daim bütöv yaşayar
Əzəmətli ehram tək.

Xalqı körpü eləyib
Üstündən keçmək olmaz.
Xalqın fəlakətindən
Səadət biçmək olmaz.
Yox! Xalq dənizdir, onu
Bəlalər qaralayar.
Tufanlar döyəcləyər,
Şimşəklər paralayar.
Dənizin içində
Tələtömlər yetişər.
Dəniz hardan bölünsə,
Yenə ordan bitişər.

1988.

SAĞLIQ

Qədəhdə gülgün şərab
Nədir? Əlvan bir rübab!
Nə olsun dili laldır,
Alova dönmüş xaldır!
Sanki göy üzündəki
Günəşin gözündəki
Şəfəq al çeşmə olub,
Büllur qədəhə dolub.
Sən baxma heyran-heyran,
Sinəndə zaman-zaman
Yatmış fərəhi qaldır,
Büllur qədəhi qaldır,
İç xalqın sağlığına,
İç haqqın sağlığına

Axır damlaya qədər.
Xalq nədir? Böyük hünər!
Haq nədir? Onun gözü!
Düzdən düz qanun sözü...

1989.

XALQ – ŞƏXSİYYƏT

Xalq yaylaqdır – şəxsiyyət
O yaylağın bulağı.
Xalq obadır – şəxsiyyət
O obanın ocağı.

Xalq mənzildir – şəxsiyyət
O mənzilin çırağı.
Xalq ağacdır – şəxsiyyət
O ağacın budağı.

Xalq çalmadır – şəxsiyyət
O çalmanın gövhəri.
Xalq səmadır – şəxsiyyət
O səmanın ölkəri.

Xalq zəncirdir – şəxsiyyət
O zəncirin halqası.
Xalq ümmandır – şəxsiyyət
O ümmanın dalğası.

Xalq dastandır – şəxsiyyət
O dastanın varağı.
Xalq zirvədir – şəxsiyyət
O zirvənin bayrağı.

Xalq bəbəkdir – şəxsiyyət
O bəbəyin qarası.
Xalq günəşdir – şəxsiyyət
O günəşin parası.

1992.

AZƏRBAYCAN OLMASA

Neçə-neçə ölkəyə
Neçə pay verən qismət,
Azərbaycandan heç nə
Əsirgəməmiş fəqət.

Ona görə də yadın
Gözü bu yerdə olub.
Dostluğu məqsədinin
Üstündə pərdə olub.

Azərbaycan hər fəslin
Yaşılıdır, alıdır.
Şərqi yolu üstündə
Özü boyda xalıdır.

Qaranlıq içində də
O neçə rəngə çalar.
Hələ günəş doğmamış
O özü günəş olar.

Bəli! Azərbaycanla
Növraqlaşar dünyamız.
Azərbaycan olmasa
Çılpaqlaşar dünyamız.

1993.

XALÇALAR

Xalçalar! Azərbaycan
Torpağının ünvanı!
Bir millətin ömrünün
Əlifbasız dastanı!

Xalçalar! Karvanların
Əngindən əngin yolu.
Xəzinələrdən keçən
Zəngindən zəngin yolu.

Xalçalar! Təbrizimin,
Bakımın əzəməti!
Urmiyəmin, Gəncəmin,
Qubamın tərəvəti.

Xalçalar! Bir ölkənin
Bəlkə də ilk səyyahı.
Çahargahı, Şahnazı,
Humayunu, Segahı...

Xalçalar! Nənələrin
Açıqları boxçalar.
Bülbülləri yangılı
Nəğmə deyən baxçalar.

Xalçalar! Dahilərin
Unudulmaz surəti.
İstedadın zirvəsi,
Ehtişamın şöhrəti.

Xalçalar! Dostun dosta
Əbədi yadigarı.
İncəlmiş barmaqların
Qabarmış iqtidarı.

Xalçalar! Sevgililər
Görüşə çıxan gecə.
Ayı yaşıl budaqlar
Dalından baxan gecə.

Xalçalar! Dan yerində
Günəşi doğan səhər.
Ulduzlaşan şehləri
Ovcuna yığan səhər.

Xalçalar! Ünsiyyətin
Naxışlanmış hanası.
Toy gözləyən qızların
Sevgisinin mənası.

Xalçalar! Gəlinlərin
Hikmət dolu cehizi.
Gözləri qamaşdıran
Əlvan güllər dənizi.

Xalçalar! Nəğmə dolu
Cəlalın müjdəçisi.
İntizardan doğulmuş
Vüsalın müjdəçisi.

Xalçalar! Qayğılarla
Çırpılar daş üstündə.
Ayaq altına düşsə,
Ucalar baş üstündə.

Xalçalar! Öz hüsnünü
Necə var, elə saxlar.
Hər odlu qönçəsində
Bir dünya şölə saxlar.

Xalçalar! İlham dolu
Zəhmətin möcüzəsi.
Yeri-göyü mat qoyan
Sənətin möcüzəsi.

Xalçalar! Yer üzündə
Bəzəklərin bəzəyi.
Tarixlərin tarixi,
Muzeylərin muzeyi.

1990.

MUZEYLƏR

Kim bilir vaxt axını
Nələr yıxmış dünyada.
Yaxşı nə varsa, sanki
Yoxa çıxmış dünyada.
Niyə gizlədək? İndi
Ülfət görmək istəyən,
Vəhdət görmək istəyən,
Adət görmək istəyən,
İsmət görmək istəyən,
Qeyrət görmək istəyən,
Cürət görmək istəyən,
Nemət görmək istəyən,
İşrət görmək istəyən,

– 64 –

Zinət görmək istəyən,
Şəfqət görmək istəyən,
Qiymət görmək istəyən,
Xələt görmək istəyən,
Hörmət görmək istəyən,
Şöhrət görmək istəyən,
Sənət görmək istəyən,
Dünyada neçə-neçə
Muzeyə getsin gərək.
Özünə keçmişini
Bir örnək etsin gərək.
Kim zəngin muzeyləri
Gəzərsə addım-addım,
Şərəfli keçmişinə
Baxarsa matdım-matdım,
Neçə-neçə əşyalar,
Neçə-neçə şəkillər,
Neçə-neçə uğurlar,
Neçə-neçə nisgillər
Qaranlıq künclərdə də
Çıraq-çıraq alışar.
Mənalı həyatından
Ölməz dastan danışar...
Müqəddəs uluların
Ən dəyərli irsləri,
Tövsiyyələrlə dolu
Yazıları, səsləri
Dünyanın yaraşığı
Muzeylərdə saxlanır.
Salamat qalsın deyə
Dönə-dönə yoxlanır...

1993.

– 65 –

DOSTLUQ NOTLARI

Dost dostun zəkasının
Sübutudur həyatda.
Dost dostun həsrət dolu
Umududur həyatda.
Birgə kəsilən çörək
Yavansa, dadlı olar.
Birgə görülən hər iş
Adsızsa, adlı olar.
Yaxşı gündə, pis gündə
Dost dostuna tən gərək.
Yoxsa yolları ayrı,
Özləri də gen gərək.
Sanma dostluq dünyada
Qızıl küpü kimidir.
Yox! Dostlar arasında
Məhrəm körpü kimidir.
Üzərindən həm yüngül,
Həm ağır karvan keçir.
Bəli! Gah ilıq şəfəq,
Gah soyuq duman keçir.
Ancaq çox ağır olsa
Harasa gedən karvan,
Körpünü dəli çaya
Uçurub-tökər, inan.
Səbrlə qoradan da
Doşab bişər deyiblər.
Şahın da qaraçıya
İşi düşər deyiblər.

Dostuyla savaşıanda
Dost sabahı da duyar.
Barışıq məqamında
İmkan yeri də qoyar.
O bilər vahid dünya
Təzadlarla doludur.
Həyat mülayimlərlə,
İnadlarla doludur.
Sanma dostluq bir məqsəd,
Daşımaq bəhanədir.
Xəzinə dostluq deyil,
Dostluqsa xəzinədir...

1991.

DOSTLUQ MÜLAHİZƏLƏRİ

Dostluq nədir? Həyatda
Ülfət mücəssəməsi!
Yox! Başdan-ayağadək
Himmət mücəssəməsi!
Təklidən yox, birlikdən
Yoğrular növrəği da.
Donmuş tarixçəsi də,
Yellənən bayrağı da.
Nə qədər dostun varsa,
O qədər də arxan var.
Sən-dardayam deyəndə
Harayına qalxan var.
Sən o kəslə dostlaş ki,
İkicə gözün olsun.
O zahirən başqası,
Daxilən özün olsun!

Bəli! Şəxsiyyətilə
Ünsiyyəti bəzəsin.
Bütün davranışıyla
O da sənə bənzəsin!
Yoxsa seçilərsiniz
Üz ilə astar kimi.
Yarı yolda ayrılan
Təzadlı dostlar kimi.
Düşməni bağışlamaq
Asandır, bəlkə asan.
Dostu bağışlamaqsa
Yaman çətindir, yaman.
Səni qanmayan dostdan
Qanan düşmən yaxşıdır.
Sənə yanmayan dostdan
Yanan düşmən yaxşıdır.
Ancaq hörmət bəslə sən
Dostluğun bayrağına.
O basılıb düşməsin
Düşmənin ayağına.
Düşmənçilik etmə sən
Alçaq kəslə! Məbada!
Onun özünə bənzər
Dostları var dünyada.
Deyirlər öz suyunu
Ürəkdən içər dostluq.
Daim artan boyunu
Zamandan biçər dostluq.

Ömrün keçsə küləkli,
Yaşa sakit ürəkli...
Sən məhəbbət çiçəkli
Bağında becər dostluq.

Demə dostluq yüz əldir,
Kim kimdənsə əzəldir,
Köhnə dostluq gözəldir,
Yoxsa ki əcər dostluq.

Dünyada dönə-dönə,
Rıqqətlə dinə-dinə,
Müşkülü yenə-yenə
Sınaqdan keçər dostluq.

Yarıb qarlı tufanı,
Tapar neçə ünvanı...
Qardaş! Yaxşı-yamanı
Diqqətlə seçər dostluq.

Dost keçsə peymanından,
Dost küsər gümanından.
Sədaqət meydanından
Harasa köçər dostluq.

Damlalar birləşəndə
Ümman yaradar, ümman!
Hücumunun yolunu
Kəsə bilməz min tufan.
Ümman parçalananda
Nə olar? Tək damlalar.
Hücumunun önündə
Sahilləşər ammalar...
Doğrudur, bu dünyada
Mən bir yetim uşaqdım.
Fəqət təbiətimlə
İpəkdən də yumşaqdım.

Bəs məni sərtləşdirən
Nə oldu? Ancaq həyat!
Bəli! Kiminə sönük,
Kiminə parlaq həyat...
Nə qardaşım, nə bacım
Olmayıb bu dünyada.
Taleyim də qeydimə
Qalmayıb bu dünyada.
Bəs duz-çörək kəsməyə
Dostlarım necə? Olub.
Hayıf gül dostluğumuz
Pardaxlanmamış solub.
Səbəbkarı özgə yox,
Özüm olmuşam, özüm.
Bir tərəfli dostluqdan
Su içməmişdir gözüm.
Duymuşam dostlarla mən
Başqa-başqa kəslərik.
Dostluq orkestrində
Ayrı-ayrı səslərik.
Düşünmüşəm dostlarım
Nədən soyuqdur, nədən?
Dost yolunda tək mənəm
Əldən-ayaqdan gedən.
Nə qədər yer üzündə
Yaşayan insanların,
Meyarı gözlərində
Daşyan insanların.
Ürəyində keyfiyyət
Hissi də olacaqdır,
Dostların yaxşısı da,
Pisi da olacaqdır...

1992.

İSTİQLAL ŞƏHİDLƏRİ

Dünyanın bir üzü ağ,
Bir üzüsə qaradır.
Bəli! O gah səadət,
Gah fəlakət yaradır.
Mən çağlayan duyğumu
Qurutmamışam hələ.
Saç-saqqal ağartsam da
Unutmamışam hələ
Ürəyi səksəkəli
Təbriz gecələrini.
Doğmaykən ögeyləşən
Təbriz küçələrini.
Onda bir illik cəlal
İtirirdi ömrünü.
Min doqquz yüz qırxaltı
Bitirirdi ömrünü.
Şah qoşunu tanklarla
Dolacaqdı şəhərə.
Ay nigaran batsa da
Çox qalırdı səhərə.
Qaranlıqda bu tindən
O tinə ötməyə də,
Arzuların doğulan
Evinə getməyə də
Mötəbər buraxılış
Vərəqəsi gərəkdi.
İcazəsiz dolaşan
Yalnız soyuq küləkdi.

Mənsə hələ gənc idim,
Həyatdan doymamışdım.
Yanğı dolu həsrətin
Dadını duymamışdım.
Dedim məndə qırğına
Baxmağa hanı dözüüm?
Təhlükəli yurdundan
Zorla ayrıldım özüm.
– Əlvida! – deyib Xoya,
Urmiyaya, Makuya,
Qayıtmaq üçün keçdim
Mən Təbrizdən Bakıya.

...Daha illər keçmişdi,
Min doqquz yüz doxsandı.
Hələ iyirmi yanvar
Yazılmamış dastandı.
Gecə göydən sallanan
Qara bayraq kimiydi.
Yox! Qaynar şəhər üstə
Enən qapaq kimiydi.
Dünənki şirin həyat
Necə də ləzzətliydi.
Bəli! Yalnız gündüz yox,
Gecə də ləzzətliydi...
Birdən güllə oduyla
Alışib qızardı dan.
Yanvarda qar yağmadı,
Qan yağdı Bakıya, qan...

O ulduzsuz gecədə
Ulduzlaşdı güllələr.
Yox! Ulaya-ulaya
Quduzlaşdı güllələr.
Güllələr biçib-tökdü
Qocanı da, gənci də.
Bəli! Yanaşı yıxdı
Yorğunu da, dinci də...
Güllələr qadını da,
Uşağı da odladı.
Tanklar meyidlər üstədən
İrəliyə adladı.
Qatillərin ayağı
Altından qaçdı torpaq.
Qış günü qara xallı
Lalələr açdı torpaq.
Şəhidlər lənətləyib
Dəhşətli bir ordunu,
Son dəfə qucaqladı
Qana batmış yurdunu.
Bir var sənə özgəsi
Qəfildən güllə ata,
Bir də var özününkü
Səni gülləyə tuta.
Hansı ağır zərbədir,
Zamanın özü desin.
Kim yazmaq istəməsə
Tarixin sözü desin...
Xanımnlarda söndü
Büllur-büllur çiraqlar.
Eyvanlardan sallanan
Qara-qara bayraqlar

Buz nəfəsli havada
Çırpındı yarpaq kimi.
Şəhidlərin taleyi
Yazılmış varaq kimi.
Dəfn günü daha da
Məğrurlaşan şəhərin,
Şəhidlərə baxdıqca
Cəsurlaşan şəhərin
Pəpə yeyənləri də,
Məmə deyənləri də,
Kırpik döyənləri də,
Yumruq düyənləri də
Şəhərə sığışmayan
İzdihama qarışdı.
Yollarda qərənfillər
Məşəl-məşəl alışıdı.
Qərənfil tapmasaydı
Hər qız da, hər gəlin də
Ürəyini çıxarıb
Tutacaqdı əlində.
Adamları boşaldı
Dolu-dolu evlərin.
İzdihama yönəldi
Məhrəm yolu evlərin.
Oğrular da yas tutdu
Şəhidlər matəmində.
Sanki oğruluğunu
Unutdu aləmində.
Birlikdə çəksin deyə
Bu dərdi torpaq üstə,
Rəqiblər də birləşdi
Müqəddəs ocaq üstə.

Haqq uğrunda nə qədər
Qurban vermişdi Bakı.
Ancaq belə izdiham
Hardan görmüşdü Bakı?
Yox! Belə izdihamı
Dünyada görməmişdi.
Ömrü boyu yatan da
Röyada görməmişdi.
İzdiham aram-aram
Dağüstü parka qalxdı.
Dünən donan günəşsə
Bu gün yandırır-yaxdı
Gözlərdə damla-damla
Büllurlaşan yaşı da,
Qərənfil rayihəli
Torpağı da, daşı da...
Dedi mənə mat qalmaz
Müdrük qocalar daha,
Məndən də yüksək olar
Ölməz ucalar – daha.
Bəli! Sanki şəhidlər
Yerə basdırılmadı.
Adlar başlar üstündə
Daşdan asdırılmadı.
Özləri zirvələndi
İstiqlal şəhidləri.
Heyrətdən heykəlləşdi
Ülviyyə şahidləri.
Məzarların üstünə
Qərənfillər düzənlər,
Yaşa dönmüş hissləri
Gözlərindən süzənlər

Dağüstü parkın üstdə
Gül dağı yaratdılar.
Dərin sükutlarıyla
Dünyanı oyatdılar.
O qərənfil dağısa
Od çiləyə-çiləyə,
Bakının sinəsində
Döndü yanar ürəyə...

1990.

NECƏ DANIŞAQ?

Mehribanlıq yoxsa öz aramızda,
Sarsılmaz vəhdətdən necə danışaq?
Zəhərə dönmüşsə söz aramızda,
Danılmaz hikmətdən necə danışaq?

Nəğməni nəğməyə qatırsa ilham,
Yola gül yox, nəğmə atırsa ilham,
Ehtiyac içində batırsa ilham,
Ucalan sənətdən necə danışaq?

Biganəlik varsa öz canımızda,
Düşüb qalmışıqsa daş qınımızda,
Meydan açılsa da dörd yanımızda,
Sədləşən vüsətdən necə danışaq?

Məhrəm sıralarda intizam yoxsa,
Məğrur qürurlarda ehtişam yoxsa,
Müdrük ululara ehtiram yoxsa,
Keçmişə hörmətdən necə danışaq?

– 76 –

Çöldə barımızı dəribsə yağı,
Evmizin içinə giribsə yağı,
Qətlimizə fərman veribsə yağı,
Qəzəbli qeyrətdən necə danışaq?

Dünyaya hay-haray yayırıqsa biz,
Ancaq yerimizdə sayırıqsa biz,
Ayağa dolaşan çayırıqsa biz,
Qanadlı sürətdən necə danışaq?

Kimdənsə mərhəmət gözləyiriksə,
Kimdənsə ədalət gözləyiriksə,
Kimdənsə dəyanət gözləyiriksə,
Umulmaz qismətdən necə danışaq?

Gəlin bölünməyək namərdə, mərdə,
Azğın yağıları bu doğma yerdə
Özümüz gəbərdək... Deməyək bir də
Arxalı dəhşətdən necə danışaq?

1992.

ÖZGƏ KÖMƏYİ

Yaşım az deyildir, əngin dünyanın
Döyüş yollarını sanıyıram mən.
Həmişə soyulan zəngin dünyanın
Gönünü dabbaqda tanıyıram mən.

Qərribə zamandır, zorla-kələklə
Ölkələr dağıdır biri-birini...
Bir ölkə dilənçi payı köməklə
Hardasa şirin də salır yerini.

– 77 –

Vətən! Təmənnasız günəş də doğmaz,
Bilər yanğısını soyudar külək...
Sənin öz nemətin dünyaya sığmaz,
Özgə sədəqəsi nəyinə gərək?

Tamahkar vaxt almaz boş sözlərilə,
Ömründə faydasız dara çatmaz o.
Hansı ağacdasa öz gözlərilə
Bir meyvə görməsə yüz daş atmaz o.

Özgənin qıllanmış qoltuğundansa
Qürurun fəvqündə özünə sığın!
Özgənin bir naşu buyruğundansa
Özünün bir müdrik sözünə sığın!

Dünyada özünə arxalan ancaq,
Özgənin atına minən tez düşər.
Özgə köməyiylə qurulan ocaq
Sönər... Doğma oddan doğma köz düşər.

1992.

ŞÜKÜR DEYİRİK

Bahar gəlib-gedən yaşıl karvandır,
Solğun çiçəyə də şükür deyirik.
Günəş bom-boş göydə şaxmır haçandır,
Müdhiş şimşəyə də şükür deyirik.

Yorğun gözümüzü döydükcə sazaq,
Düz yolumuzu da az qalır azaq.
Quru kösöv də yox bir ocaq çataq,
Nəmli təzəyə də şükür deyirik.

Bu boyda torpaqda bəhərdən yox iz,
Təbiət insana diz çökdürür, diz.
Arılar harasa uçub-gedib, biz
Balsız pətəyə də şükür deyirik.

Gümüş zirvələrin başu dumandır,
Həqiqət həqiqət, güman gümandır.
Un kisəsi boşdur... Bizsə haçandır
Sınıq ələyə də şükür deyirik.

Kimisi dalını çevirir sözə,
Kül yox, pul üfürür kimisi gözə...
Biz nə mey bilirik, nə də ki məzə,
Yavan çörəyə də şükür deyirik.

Ağır yüklər altda dözmür çiyinimiz,
Bir təzə köynək də görmür əynimiz,
Fikir tünlüyündə çasıb beynimiz,
Yorğun ürəyə də şükür deyirik.

Himayəmiz hanı oğulsaq da biz,
Müştərimiz hanı noğulsaq da biz,
Boğanaq içində boğulsaq da biz,
Kiçik köməyə də şükür deyirik.

Küsənlər unudub barışığını,
Daha bəyənməyir yar aşığını.
O itirib fitri yaraşığını,
Süni bəzəyə də şükür deyirik.

Neçə-neçə başsız küləyə düşdük,
Müəmmalar dolu kələyə düşdük,
Zirvədən hellənib ətəyə düşdük,
Tapdaq ətəyə də şükür deyirik.

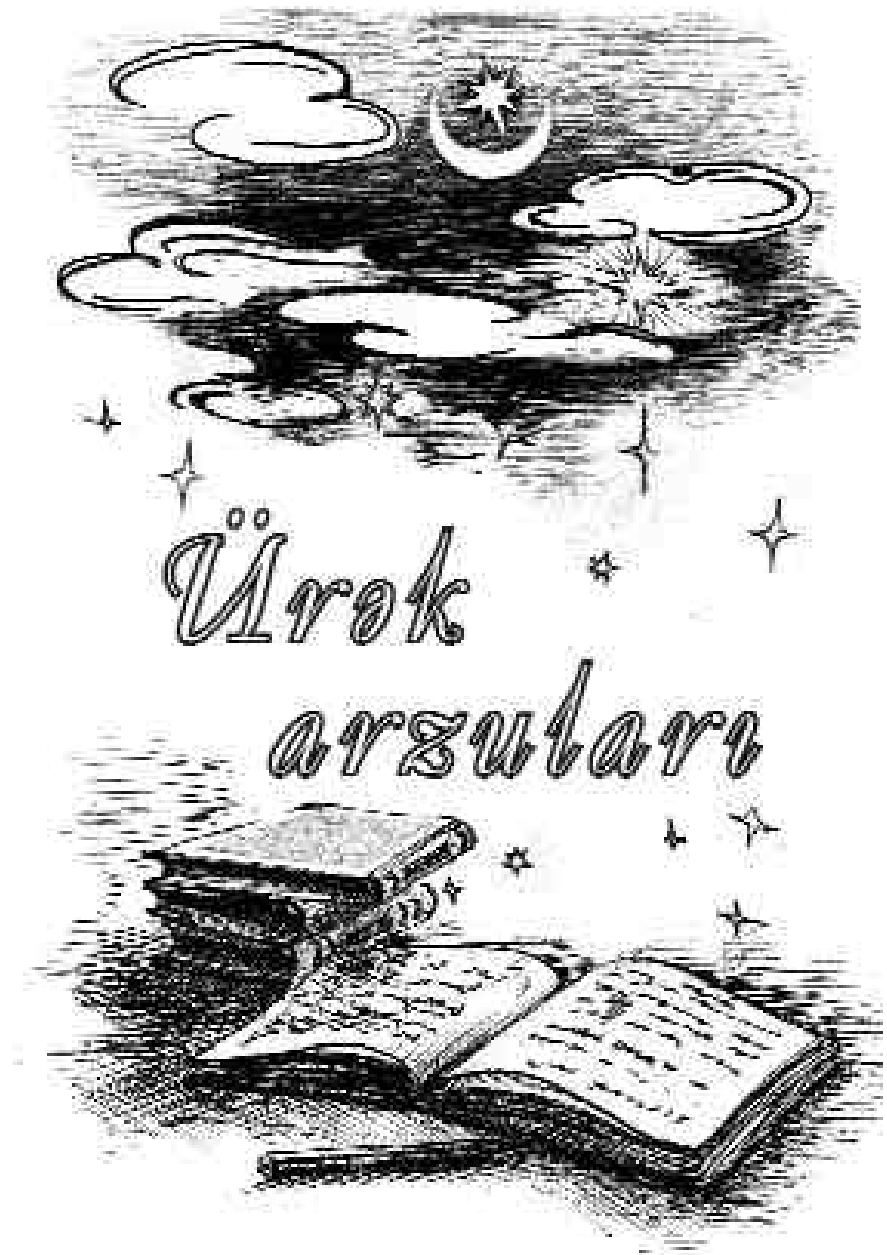

Hanı korun-korun yandıran kaman,
Desin dərdimizi, eşitsin cahan...
Bilsin sədəfli tar susduğu zaman
Qarğı tütəyə də şükür deyirik.

Alova düşsə də alışmır heç kim,
Dövranın işinə qarışmır heç kim,
Ağzına su alıb danışmır heç kim,
Dinən pəltəyə də şükür deyirik.

Kimi büsat qurur, kimi də növraq,
Bəs biz neynəyirik? Soruşma nahaq.
Əlimiz heç yana çatmayır, ancaq
Quru diləyə də şükür deyirik.

1994.

DÜNYANIN HİMNİ

Mən yoluma ulduz yox,
Daş tökən taleyimdən,
Neçə arzusun üstün
Xət çəkən taleyimdən
Şikayətli olsam da
Duz itirən deyiləm.
Ancaq göz yaşıyla da
Gül bitirən deyiləm.
Günlər, qanadlı günlər
Qovsa da bir-birini,
Zaman özü yazsa da
Öz gündəlik şeirini,
Tarixdə heykəlləşən
Köhnəyə hörmətim var.
Nəfəsi tərəvətli
Təzəylə ülfətim var.
Kim isinməz ürəyin
Tüstüsüz ocağında?
Haçandır ki, mən yanar
İlhamın qaynağında
Qələmimi alovlu
Qılınca çevirirəm.
Ədavətin taxtını,
Tacını devirirəm.
Deyirəm səmimiyyət
Himnə dönsün dünyada.
Səmimiyyət olmasa
Dağılmazmı dünya da?

1989.

DÜNYA

Düşündüm nə deyim sənə?
Bir tikansız balıq, dünya!
Kökəlsə də elə yenə
Dərd çəkməkdən arıq dünya.

Bir vaxt üstün-başın qardı,
Nə könlün, nə gözün dardı,
Yox! Əynində çuxan vardı,
Ayağında çarıq, dünya.

Azadların azadıydın,
Muradların muradıydın,
İmdadların imdadıydın,
Tanrıdan da artıq dünya.

Sən nə idin? Leysana da,
Nəsimə də, tufana da,
Mələkə də, insana da
Qapıları açıq dünya.

Dayaq sandı insan səni,
Həyat, sənət, dövrən səni,
Tərpətmədi bir an səni
Dürtmə, çimdik, qıdıq, dünya.

Yox! Kimisə fələk yıxdı,
Yumruğunu yaman sıxdı,
Fələkdən yox, səndən çıxdı
Acığını, yazıq dünya!

Səni zaman yaxaladı,
Səni insan yaxaladı,
Səni tufan yaxaladı,
Yaxan qaldı cırıq, dünya!

Səni mən də qınamışam,
Hətta gündə qınamışam,
Pərt də, şən də qınamışam,
Sən susubsan, sayıq dünya!

Kim deyir sən qanamadın?
Acıqları sanamadın?
Ancaq bir yol qınamadın
Bir kimsəni, ayıq dünya!

Axı hörmət olan yerdə
Yırılmamış hələ pərdə.
Düşübdürsə biri dərdə
Dərman olmaz acıq, dünya!

İndi nəsən? Yer əksə də,
Kəhriz qazıb, su çəksə də,
Ətək-ətək dən töksə də,
Yenə aşı sıyıq dünya.

Gündən-günə bəzənsə də,
Dönə-dönə bəzənsə də,
Yenə, yenə bəzənsə də,
Harasıya yırtıq dünya.

Cazibədar şeylə zinət,
Neçin fərqi dönür qismət?
Sarayları büllur... Fəqət
Daxmaları palçıq dünya.

Qədirbilən yoxmu məgər?
Pis olsaydın sən də əgər,
Sənə açıqgözlü bəşər
Olardımı aşırıq, dünya?

Heyran oldu baxan sənə,
Qarşın sənə, arxan sənə,
Hər yerindən qalxan sənə
Sırıq çəkdi, sıırıq, dünya.

Sən duymayıb kələyini,
Yedirtsən də ürəyini,
İtirdi duz-çörəyini
Neçə zatı qırıq, dünya.

Doğma sinən çox dağlandı,
Yer dığlandı, göy dığlandı,
Gah açıldı, gah bağlandı
Sinəndəki sarıq, dünya.

Bəzənsən də zəmilərlə,
Qatarlarla, gəmilərlə,
Sən nə oldun? Mərmilərlə
Bütöv bağı yarıq dünya.

Bəli! Səni insan özü
Yaman günə qoydu düzü.
Dönə-dönə dandı sözü
Hər məkrli sırtıq, dünya.

Həm odun, həm sac oldun sən,
Gah tox, gah da ac oldun sən,
Dik başlarda tac oldun sən,
Yaş gözlərdə yaylıq dünya.

Sonra nəşən? Ocağı da,
Məşəli də, çırağı da
Sönüb getsə, bulağı da
Başdan-başa işıq dünya.

Dastanları varaq-varaq,
Nəğmələri yarpaq-yarpaq...
Doluları noğul... Ancaq
Yağışları qıyıq dünya.

Çayı qılinc, dağı bülöv,
Döşü ocaq, yolu kösöv,
Dili zəngin, ağzı bütöv,
Dodaqları mırıq dünya.

Sanma boyun azimandır,
Hər dəqiqən imtəhandır,
Kainat bir okeandır,
Sən bir kiçik qayıq, dünya.

1992.

YENƏ İNSAN

Həyat dedikləri bu gözəl növraq
Neçə möcüzəylə dolub dünyada.
Ən böyük möcüzə deyirəm ancaq
İnsan doğuluşu olub dünyada.

Yox! İnsan dünyada öz kamalıyla
Özü möcüzələr yaradır, inan!
O daim ucalır öz xəyalıyla
Ayağı altında sürünür zaman...

Atalar haçansa həyat meydandır,
İnsan yıxılmağa baxmaz deyibdir.
O bahar diləkli müdrik sarbandır,
Hər güllü təpəyə qalxmaz deyibdir.

Gözü yandırsa da yaşın şorluğu,
Baxış da ağılla cürətli olar.
Fəqət cəmiyyətdə ağlın korluğu
Gözün korluğundan dəhşətli olar.

Qanacaqsız insan nədir? Boz qaya!
Döşünü küləklər yeyib qayıdar.
Bir dastan söz desən o salmaz saya,
Söz sırtıq üzünə dəyib qayıdar.

Mübariz insana nə deyər torpaq?
Qadir əməyinlə sən öldür məni,
Təzədən axanda qurumuş bulaq
Mən də bəhərimlə dirildim səni.

Könlünü sevinclə doldurub insan
Yerin nemətini yeyir... Bəs niyə
Sonra əllərini qaldırıb insan
Göyə şükr eləyir dünyada, göyə...

Ən müqəddəs qanun, ən müdrik qanun
İnsan arzusudur, insan arzusu!
Yoluna bulaqlar çəkməyin onun,
Bulaqlara sığmaz ümman arzusu!

Şərəfdir sərindən-sərin ömrünü
Alovlu peşəyə qurban versə o.
Dəhşətdir şirindən-şirin ömrünü
Ötəri nəşəyə qurban versə o.

İnsanın başına kölgə düşsə də,
İnsanın gözüne kölgə düşməsin!
İnsanın üstünə ləkə düşsə də,
İnsanın içinə ləkə düşməsin!

Dünyanı gəzsə də sakin insanın
Ən yaxın munisi öz xəyalıdır.
Əngin təsəvvürü zəngin insanın
Gözünə dikilən göz xəyalıdır.

İnsanı fəvqündən salsa ucalıq,
O yenə dağ üstə qaldırar dağı.
Ancaq bir xəstəlik, bir də qocalıq
Yağı yaranmışdır insana, yağı.

Yoxsa aclıq nədir? Susuzluq nədir?
Ölümün özüylə dil tapar insan.
Bilsə əzizinə dəyməyə gedir,
Daşı parçalasa gül tapar insan.

İnsan öyünməsin şöhrətlə dolu
Mərhum əjdadının sümüklərilə.
Bəs nəylə öyünsün? Hikmətlə dolu
Kitablarda qalan biliklərilə.

İnsan öz beynini dilə gətirsin,
O çatır ən ağır gündə imdada.
Beynində elə xoş fikir bitirsin
Könlü o fikirlə çatsın murada.

Bəli! Müdrik insan dünyada ancaq
Biliklə zirvələr alan insandır.
Zəngin biliyiylə hər şeydən qabaq
İnsanın qeydinə qalan insandır.

Bu günün qədrini bilməyən insan
Sabahı gözləyər yorğun gözüylə.
Ancaq müdriklər də bilməz heç zaman
Nələr gətirəcək sabah özüylə.

İnsan, yalnız insan tapsa da həyan,
Başına zərbələr endirər fələk.
Şüarlar önünə nidalar qoyan
İnsanı suala döndərər fələk.

Yox! İnsan sarsılmaz! Mehri qurudub
Dostu da görünsə gözüne düşmən.
Vay ondan insafı tamam unudub
İnsan özü ola özüne düşmən.

Alovlu səngərdə bişən insanın
Döyüşlə açılar dinc sabahı da.
Yürüyüb ayaqdan düşən insanın
Öz çəliyi olar son silahı da.

Qocalıq dönəndə alovlu aha,
Yanğının içində əriyər insan.
İti yerişi də dəyişər daha
Sanki buz üstündə yeriyər insan.

İnsan, qadir insan min dərddə dözər,
Suyu acı olsa içər dünyada.
Elə ki, dərd dolu ömürdən bezər,
Şirin canından da keçər dünyada.

Qəbrə köçəndə də öz bədənilə
Soyuğun yolunu azdırar insan.
Sanki son mənzili, son məskənilə
Bütün qəbristanı qızdırar insan.

İnsana sevgidən heykəl qoyun siz,
Kim deyir sevgidən heykəl olmayır?
Yox! Bu həqiqəti yaxşı duyun siz,
Sevgidən doğmayan heykəl qalmayır.

Dərd deyil insanı neçə kef çəkən
Bu gün xatırlaya, sabah unuda.
Dərd odur insanı hələ sağ ikən
Başının üstdəki allah unuda.

1993.

GÖZ YAŞI

Qabağı açılmış isti bulaq tək
Soyuq yanaqlara axar göz yaşı.
Bucağa sığınan məsum uşaq tək
Sənə matdım-matdım baxar göz yaşı.

Bir şəfqət arayar tanış gözlərdə,
Bir təsəlli duyar quru sözlərdə...
Parlaq görünməkçin solğun üzlərdə
Düşünə incilər taxar göz yaşı.

Kiçik bir damla da qaya dələndə,
Yüngül bir zərbə də daşı böləndə,
O heyrətlə donar... Dərd güc gələndə
Dözməz, şimşək-şimşək çaxar göz yaşı.

Kimi yandırmamış söz alovuyla,
Ürək qəzəbiylə, köz alovuyla?..
Sonsuz hicran görsə öz alovuyla
Aləmi yandırır-yaxar göz yaşı.

İsladar məhəbbət xəzəllərini,
Yıxar məhrumiyyət heykəllərini,
Yamanlıqla dolu əməllərini
Dünyanın başına qaxar göz yaşı.

İşıq yox, qaranlıq çöksə baxtına,
Zaman təzə möhnət büksə baxtına,
Həyatda özü də yüksə baxtına,
Ağ günəşə dönüb şaxar göz yaşı.

1992.

SİRR

Ürəyə düşdümü, sirr öz oxuyla
Gündüz də, gecə də dələr ürəyi.
Dolanar kölgəylə, yatar yuxuyla,
İnsanın bir sirdaş dilər ürəyi.

O kəs ki, keçmişdə sirr saxlayardı,
Köksündə narahat yer saxlayardı,
Sanki bir yırtıcı şir saxlayardı,
Nələr gözləməzdi, nələr ürəyi?

İndi yüksəldibdir söz mənasını,
Ocaq hikmətini, göz mənasını...
Sirr də dəyişibdir öz mənasını,
O, dostluq qalası bilər ürəyi!

Ürəyə dolanda dərd, nisgil, həycan,
İstədiyi qədər dost tapar insan...
Ünsiyyət, etibar, cəsarət, imkan
Təmiz duyğularla silər ürəyi...

Sirr daha müqəddəs diləyə dönər,
Dilək pardaxlanan çiçəyə dönər,
Bir ürək min yaxın ürəyə dönər,
Sirlinin ilhama gələr ürəyi.

Yükü yüngülləşər, yolu azalar,
Ömür dəftərində kədər pozular,
Yerində umduğu sevinc yazılar,
Səadət eşqiylə gülər ürəyi...

1987.

AZADLIQ HƏSRƏTİ

Ağ xalatlı həkimlər
O qədər sirr bilir ki...
Ürəkdən söz düşəndə
Qəti fikrə gəlir ki,
Daim çarpan ürək də
Azadlığa can atır.
Ona görə bir an da
Nə dincəlir, nə yatır.
O işləyə-işləyə
Saxlayıb ahəngini,
Yaxınına buraxmır
Zamanın xərçəngini.
İnsan xoşlamasa da
Qəzəb dolu üsyarı,
Yumruğuyla dağdır
Dəmirləşən zindanı.
Səadəti təhqirlə
Tapdayanda fəlakət,
Dözməmək azadlıqdır,
Dözmək isə əsarət.

– 92 –

Yalnız insanlar çəkir
Azadlıq həsrətini?
Yox! Sonsuz azadlığın
Tükənməz xiffətini
Torpaq da çəkir, gül də,
Alov da çəkir, göz də,
Külək də çəkir, quş da,
Qələm də çəkir, söz də,
Yağış da çəkir, ot da,
Günəş də çəkir, ay da,
Bulud da çəkir, dağ da,
Dəniz də çəkir, çay da...
Qranit qayaların
Döşünü yaran bulaq
Azadlığa çıxanda
Nəğmələr deyir ancaq.
Azadlıq cəsarətə
Döndükcə baxışında,
Nə sərhəd, nə qadağa
Tanıyır axışında.
Bəli! Daha özünü
Nə qısır, nə sıxır o.
Yox! Özünü daşlara
Çırpa-çırpa axır o.
Azadlıq ədalətli
Bir dövrəyə dönəndə,
Dil bilib, dərd anlayan
Bir həyana dönəndə,
Leyli də özü olur,
Məcnun da özü olur,
Qayda da özü olur,
Qanun da özü olur...

1994.

– 93 –

SÖZÜN MÖVQEYİ

İnsanın neməti də,
Ünsiyyəti də sözdür.
İnsanın nifrəti də,
Məhəbbəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir cahan!
Həm müdrikdir, həm nadan...
Yalan danışan zaman
Qəbahəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir aşıq!
Gözdə yandırar işıq...
Zirvələrə yaraşlıq
Ülviyyəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir örnək!
Gah sərtidir, gah da kövrək...
İnsana ətək-ətək
Səxavəti də sözdür!

İnsan nədir? Yol gedən!
Bir başdır, bir də bədən...
Hər şeydən xeyir güdən
Qəniməti də sözdür!

İnsan nədir? Bir bulaq!
Damlası yanan çıraq...
Axan ömrünə növraq
Qüdsiyyəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir mehman!
Məclis dilinə heyran...
Başda əyləşsə, inan
Ləyaqəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir natiq!
Öz məsləkinə sadıq...
Səsində şeirə layiq
Mələhəti də sözdür.

İnsan nədir? Yazdıran!
Yuxunu da yozduran...
Ürəkləri qızdıran
Hərərəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir şair!
Hər təranəsi bakir...
Tanrı olmağa qadir
Məharəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir zəngin!
Xəyalı göydən əngin...
Əlvan hisslərlə təmin
Bərəkəti də sözdür.

İnsan nədir? Öz arxan!
Dağı dibindən yıxan...
Odlu dilindən çıxan
Cəsarəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir igid!
Ya qalibdir, ya şəhid...
İki başlı yox, vahid
Qətiyyəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir hakim!
Gah tufandır, gah nəsim...
Ötkəm qərarlı həlim,
Ədaləti də sözdür.

İnsan nədir? Bir talan!
Hüsnü göyərrib-solan...
Varaqlar üstdə qalan
Təbiəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir ulu!
Azadlığının qulu...
Fərəhlə-qəmlə dolu
Hekayəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir hünər!
Min qasırğanı yenər...
Dünyadan getsə əgər,
Axirəti də sözdür.

İnsan nədir? Bir xələf!
Min təhlükəyə hədəf...
Yarı dürr, yarı sədəf
Əmanəti də sözdür...

1994.

KİTAB

Həyat nemət dolu əzəmətilə
Həyatın qədrini bilənlərindir.
Həyat nəğmə dolu təravətilə
Həyatda ürəkdən gülənlərindir.

Kimsə iqtidarsız sanmasın sözü,
Kimdə var, nədə var ondakı hünər?
Kitab olmasaydı dünyanın özü
Sevilə bilməzdi bəlkə bu qədər.

Tək döyüşçü deyil, rəşadətilə
Sənətkar özü də qəhrəman olur.
Hünərdən yoğrulmuş məharətilə
Yazdığı sözü də qəhrəman olur.

Elə zənn etmə ki, sənin əlində
Yalnız sözlə dolu dastandır kitab.
Yadında saxla ki, sənət dilində
Səninlə danışan insandır kitab.

Kitab duyğuların ünvanıdırsa,
Həm də fikirlərin xəzinəsidir!
Nötlər zəmanənin tufanıdırsa,
Həm də cəsarətin təntənəsidir.

Mən baxdım əprimiş varaqlara da,
Sən demə sanbal da cılızlaşarmış.
Baxdım sarı-sarı yarpaqlara da,
Sən demə kağız da payızlaşarmış.

Yaradan şairin dik məzarı da
Qalın kitabını andırır ancaq.
Başı üstdə duran söz qatarı da
Şamlar yox, ulduzlar yandırır ancaq.

Söz güldür! Hüsnündən qalsın deyər iz,
Ətrini şüşədə saxlamaq azdır.
Canlı sənətkarı qoruyaq ki, biz,
Ömrü gül deyildir, gül dolu yazdır.

1994.

ŞEİR

Şeir də canlıdır bir insan kimi,
Dost qapılar açır bir mehman kimi.
Şeirdə insana inam da vardır,
Şeiriyət, musiqi, ilham da vardır.
Mehriban, qayğıkeş, xeyirxahdır o,
Həm dünən, həm bu gün, həm sabahdır o.
Deməyin dünyada yaxşı şair var,
Deyin hikmət dolu gözəl şeir var.
Nə fərqi, ilhamdan yoğrulan şeirin,
Uğurlu bir gündə doğulan şeirin,
Atası ya qoca, ya cavan olsun,
Təki hər misrada bir dastan olsun!

1994.

YENƏ KİTAB

Kim deyir misralar düzən şairə
Ən yaxşı kitabı şöhrət olmayır?
Ancaq təzə sözlər gəzən şairə
Daim yaxşı yazmaq qismət olmayır.

İlham dəyişilən tanışlar təki
Bəzən yardım edir, bəzən də təhdid.
Şairin üstünə yağışlar təki
Bəzən tərif yağır, bəzən də tənqid.

Məni adi adam doğmayıb anam,
Məğrur şair doğub öz diyarımda.
Bəs o necə qıyıb mən daim yanam,
Bir söz şimşəkləşsin hər damarımda?

Kim deyir büllurdan təmiz ömrümlə
Borc adlı nəhəngin altda qaldım mən?
Zəngin sənətimi əziz ömrümlə
Qadir qələmimdən satın aldım mən.

Dedim söz dünyası, hikmətlə bəzən,
Mənim sənət yolum yaşasın səndə.
Aləmi bəzəyib özü lüt gəzən
İynəyə bənzədim baxtımda mən də.

İnsanı yoranda həyatın yolu
Gözəl şeirdən də bezir dünyada.
Yox! Yox! Zülmətdə də ümidlə dolu
Bir şeiri çıraqla gəzir dünyada...

Demə ürəyində qoyub arzunu
Sənə bir fəxri ad vermədi dövlət.
Atam verən adım ömrüm uzun
Mənə həm mirasdır, həm dəki şöhrət.

Nəyimə gərəkdir bir şikayətlə
Ürəyə bir sevinc gətirən inam?
Deyirəm var olsun bir ləyaqətlə
Ürəkdə min qürur bitirən inam!

Birinə hava da daşa çıxanda
Qurumlu içini yeyir kədərlə.
Birinə ümidi boşa çıxanda
Kitabım bağlanıb deyir kədərlə.

Gərək bağlanmasın kitablar, bir də
Oxunsun əvvəldən axıra qədər.
Baş kitab həyatdır! Xeyirdə, şərdə
Onu həm kənd yazır, həm də ki şəhər.

Yadında saxlasın hər gələn əyyam,
Kitaba ünsiyyət insandan qalıb.
Dilimizdə isə dinsin bir inam,
Kitaba məhəbbət qurandan qalıb.

Bəli! Öz müqəddəs yolu olsa da
Qurandan başlayır hər şey dünyada.
Tarixi nə qədər ulu olsa da
Quranda danışır yer-göy dünyada.

Sənət həm ömürdür, həm dəki sərvət,
Söz də daim şəstlə səslənsin gərək!
Bütün təmaslarda ən böyük hörmət
Ən yaxşı kitaba bəslənsin gərək!

Kitab var, dililə qəvvas çağırın
İncilərlə dolu dərya kimidir.
Kitab var, hüsnüylə maraq doğuran
Hələ gəzilməmiş dünya kimidir.

Ürəyim dil açıb qürurla dindi:
Söz münbit ilhamda yetişən bardır.
Yaxşı ki, kitablar içində indi
Mənim də bir neçə kitabım vardır.

Hikmətdən yoğrulmuş xitabla dolu
Kitablarda söz şam, göz pərvanədir.
Hansı xanimanda kitabla dolu
Kitabxana yoxsa, boş viranədir.

1994.

ÖMRÜN KOMPASI

Mənim yanar ilhamım
Qaynar təbiətimdir.
Mənim əlvən sənətim
Zəngin həqiqətimdir.
Bəxtiyarlıq nə sərvət,
Nə şöhrət, nə məqamdır.
Vicdanı təmiz adam
Ən bəxtiyar adamdır.
Bu cahanda bəzi şey
Saxta da ola bilər.
Özünü neçə-neçə
Gözdən də sala bilər.
Fəryad o zamandan ki
Ürək də saxta ola.
Yonulub incəlməmiş
Duyğu da taxta ola.
Ürək yalnız bir parça
Ət deyildir cahanda.
Özü də bir cahandır,
Döyündüyü zamanda.
Ürək mübariz ömrün
Kompasıdır cahanda,
Odlu günəşə dönür
Fırtınada, tufanda...
Damarlaşmış əqrəblər
Duranda məhvər üstə,
Karvan çəkən ömür də
Dayanır səfər üstə.

Keşməkeşli cahana
Marıdan zaman ki var,
Pisləri yaxşılardan
Arıdan zaman ki var,
Bir kamandır, qayğıyla
Yüklənibdir hər oxu.
Nə qədər atır yenə
Hədəfə dəymir çoxu.
Ürəksə bu döyüşdə
Nə bezir, nə yorulur.
Gah kədərlə bulanır,
Gah sevinclə durulur.
Unutmayaq, hər şeyə
Qiyət verən ürəkdir.
O sabah da insana
Meyarıyla gərəkdir!

1989.

İLHAM

İlhamımla mən elə
Qaynayıb-qarışmışam,
Sanki özüm-özümlə
Qovuşub-sarmaşmışam.
Gah mən ata oluram,
İlhamım məsum çağa.
Gah mən kölə oluram,
İlhamım məğrur ağa.
Gah mən sarban oluram,
İlhamım yüklü karvan.
Gah mən gəmi oluram,
İlhamım mərd kapitan...

– 102 –

Mən yenə düşünürdüm
Dumanlı bir axşamda.
Qarışıq xəyalımda
Dumanlıydı ilham da.
İlham ağ varaqlara
Çiləndi asta-asta.
Sevgilim başım üstə
Dilləndi asta-asta:
– Deyirlər ki, ürəkdə
Nə zaman ilham coşur,
Bahar nəğmələriylə
Çağlayıb adam coşur.
Sənin ilhamın gəlir
Günəşli umud kimi.
Fəqət qaşın-qabağın
Tutulur bulud kimi.
Doğrusu mat qalmışam
Bu qəribə halına,
Günəş kölgə salarmı
Sənətkarın yoluna?"
O bilmədi ilhamın
Təbəssümü də vardır,
Sənətkarı çaşdıran
Tələtümü də vardır...
Sənətkar intizarla
Dönüb baxır sahilə.
Dalğalar arasından
Zorla çıxır sahilə...

1989.

– 103 –

EMOSIYA

Nədir emosiya? Nə?
Bir bərəkətdir o da!
Kimini sirab edir,
Kimini atır oda.
Bəli! O qızılgül də,
O tikan da bitirir.
Şairə xoşbəxtlik da,
Bədbəxtlik da gətirir.
Emosyadan hər hansı
Şairdə yoxsa nişan,
Yazdıqları nəzmdir,
Şeir deyildir, inan!
Şair də bir rəssamdır,
Şeiriyyəti sərgidir.
Çağlayan emosiya
Şairdə bir vergidir.
Nə zaman ki, şairin
Arxasınca gedir o,
Şairi daha həssas,
Daha müdrək edir o.
Nə zaman ki, şairi
Arxasınca aparır,
Bəzən dönüb şairin
Üzünə də qabarır.
Yox! Təlatümə gələm
Emosyanın selində,
Şair kölə olmasın
İtaətin əlində!

Dilə-dişə düşməsin
Haradasa azdığı.
Yoxsa ki, alt-üst olar
Düzdən də düz yazdığı.
Mən demirəm dərinədən
Daha dərin şairdim.
Yox! Mehri hərarətli,
Dili şirin şairdim.
Zorla aralanmışdım
Güllü yaylaqlarımdan.
Dinəndə bal damırdı
Pətək dodaqlarımdan.
Məni sirkə etməkçin
Sıxdılar qora kimi.
Bu sıxılmaq yadında
Qalacaq gora kimi.
Nə yaxşı ki, sirkəmdən
Çıxsa da neçə bulaq,
Xasiyyətim tündləşdi,
Sirkələşmədi ancaq.
Mütilik qapısından
Əyilib keçmədim mən.
Ancaq elə zənn etmə
Yeyilib keçmədim mən.
Saçımdan şövə getdi,
Üzumdənsə tərəvət.
Dilimdən atəş getdi,
Sözumdənsə cəsarət.
Yox! Yaxşı ki, kandarda
Özümü yoxladım mən.
Bir az atəş, bir az da
Cəsarət saxladım mən.

Yoxsa gərək kiməsə
Min minnətçi salaydım.
Bir az atəş, bir az da
Cəsarət borc alaydım.
Yox! Allah eləməsin,
Borc dayaq olsa tuncdan,
Nədənsə uşaqlıqdan
Zəhləm gedibdir borcdan.
Daim yoxsul keçsə də
Mənim günüm-ruzgarım,
İndiyədək bir kəsə
Borcum yoxdur qaytarım.
Bu dünyada kimin ki
Gözlərində yaş olmaz,
Könlündə mərhəmətin
Özü də yuva salmaz.
Mən doğrunu yalanın
Üzünə çırpa-çırpa,
Mən cavabı sualın
Gözüne çırpa-çırpa,
Özüm də istəmədən
Qəddarlaşdım axırda.
Sanma peşmanlıq məni
Yandırır da, yaxır da.
Yox! Nə qədər yalan var
Qəddar olacağam mən.
Yalanı faş etməkçin
Haray salacağam mən.
Yaxşı ki, gözlərimdə
Yaş yoxsa da bir gilə,
Könlümdə mərhəmət də
Azalmamışdır hələ...

1990.

MƏQAMDAN-MƏQAMA

Başımdakı fikirlər
Qaynayıb-coşan zaman,
Az qalır ki, toqquşub
Qəza yarada, inan.
Haçan dəniz beynimdə
Dalğa fikir qabarır,
Məni limansız-zadsız
Hara gəldi, aparır.
Yox! Geriyə qayıdıb
Mən də fikri qovuram.
Bəli! Fikirdə çəni,
Çəndə fikri qovuram.
Fikirlə qaçdı-tutdu
Oynayıraq həmişə.
O buluda dönəndə
Mən dönürəm günəşə.
O günəşə dönəndə
Mən dönürəm buluda.
Sonra qoşa dönürük
Sözlə dolu sükuta.
Görəsən bu yarışda
Fikir udur, yoxsa mən?
Mən uduramsa, niyə
Mən dalğınam, osa şən?
Axı şair çatsa da
Hər şeirində murada,
Quru şöhrətdən başqa
Nəyi vardır dünyada?

1994.

GƏRGİNLİK

*Həddindən artıq gərgin işlə-
məyimi yaxın qələm yoldaşlarım
da mənə dönə-dönə xatırladırdı.
Mən isə qulaqardına vururdum.*

Gərginlik yamandır! Desə də gözün,
Demədim bir söhbət aç gərginlikdən.
Yox! Sən özün dedin mənə, sən özün,
Gərgin işləyirsən! Qaç gərginlikdən.

Bəlkə təəssüflə düşündün ki, sən,
Mən şirin ömrümdə qəflət etmişəm.
Sən hardan biləydin gərginliyə mən
Hələ uşaqlıqdan adət etmişəm.

Canlar gərilməsə zindan içində,
Bərkiyə-bərkiyə polada dönməz.
Səslər gərilməsə tufan içində
Çağlaya-çağlaya fəryada dönməz.

Qaşlar gərilməsə ilməklər kimi,
Başda ayrı yollar bitişə bilməz.
Oxlar gərilməsə şimşəklər kimi
Hədəfə sürətlə yetişə bilməz.

Simlər gərilməsə ümman muğamat
Necə təlatümə gələr tar üstə.
Hisslər gərilməsə kövrək xatirat
Necə həzin-həzin mələr tar üstə.

Səllər gərilməsə pəhləvan təki
Lilli sinəsində daş atıb-tutmaz.
Göllər gərilməsə asiman təki
Bədrələnmiş Ayı havada udmaz.

Yollar gərilməsə sonsuz karvanlar
Üstündən arxayın keçə bilərmi?
Otlar gərilməsə saysız insanlar
Zümrüd qucağına köçə bilərmi?

Güllər gərilməsə hər yarpağına
Neçə-neçə büllur şəbnəm yığarmı?
Sular gərilməsə dar qaynağına
Neçə-neçə nəğmə birgə sığarmı?

Sözlər gərilməsə rıqqət içində,
Adi sətirlər də yarana bilməz.
Tellər gərilməsə minnət içində
Qızıl darağla da darana bilməz.

Gözlər gərilməsə ülviyyətləri
Zirvələrdə görməz heyrət içində.
Dillər gərilməsə həqiqətləri
Qətiyyətlə deməz cürət içində.

Qollar gərilməsə budaqlar kimi
Bu boyda Vətəni quca bilərmi?
Quşlar gərilməsə yarpaqlar kimi
Havada inamla uça bilərmi?

Əllər gərilməsə zəngin tarixi
Yaxşılı-yamanlı yoxlayarmı? Yox!
İllər gərilməsə əngin tarixi
Çiyinləri üstə saxlayarmı? Yox!

TƏKLİK

Qarğalar sürüylə gəzirsə haçaq,
Qartal tək dolaşır şairlər kimi.
Yox! O şair deyil, təklidə ancaq
Heç nədən çəkinmir qadirlər kimi.

Təklidən qorxmasın mübariz adam,
Günəş! O tufandan agah da təkdir.
Bu boyda dünyada hər səhər-axşam
Hər işi həll edən allah da təkdir.

Yerində heyrətdən donmasın şəklər,
Tək aləm yaradır təkin yerinə?
Bəli! Bir-birindən xəbərsiz təklər
Möhtəşəm arxadır biri-birinə...

1990.

TƏBLİĞ

Dostum! Sanki şairdən
Carçı çoxdur dünyada.
Ancaq təbliqdən güclü
Carçı yoxdur dünyada.
Şöhrət quşdur! Niyyəti
Etiraza təzyiqlidir.
Bir qanadı tələbdir,
Bir qanadı təbliqlidir.
Təbliq olunmasaydı
Hər miyanə sözü də,
Belə məşhurlaşmazdı
Nizaminin özü də.

– 110 –

Ancaq təbliq hər zaman
Mənim yanımdan keçib.
Sanma həsrət yangısı
Mənim canımdan keçib.
Yox! Təbliq dəsgahını
Almamışam eynimə.
Qoymamışam hay-küylər
Yük olalar beynimə.
Şairi öz şeiri
Təbliq eləsin gərək.
Ürəklərə söz deyil,
Heyrət ələsin gərək.
Sənətin gülşənində
Gözünü açan güllər,
Məhrəmə, naməhrəmə
Üzünü açan güllər,
Öz ətrini aləmə
Yaya bilməsə əgər,
Təbliğin haray dolu
Tərifinə nəyə dəyər?

1994.

AYNA

Kim deyir sən adicə
Bədənnüma aynasan?
Yox! Sən mənim evimdə
Büllurlaşan mənasın.
Vaxt vardı Savalanda
Bulaqlara baxardım.
Muncuq-muncuq qabaran
Qaynaqlara baxardım.

– 111 –

Əksim düşüb qalardı
Şəffaf suların üstdə.
Bulaqlar şirin-şirin
Nəsə deyərdi pəsdə...
Mənsə sanardım düzü
Yaylaqların boynunda,
Özüm şeir deyirəm
Bulaqların qoynunda...
Əksim gülümsədikcə
Qüdsiyyət zirvəsində,
Ağ sular qaralardı
Saçımın şəvəsində...
İndi evimdə sənə
Dönə-dönə baxıram.
Sanki səni görmürəm,
Yenə, yenə baxıram.
Mənim dəyişdiyimi
Mənə sən göstərirsən.
Hər səhər çal saçımda
Təzə dən göstərirsən.
Sanki sən səhər-axşam
Məni məndən alırsan.
Özün necə vardınsa
Eləcə də qalırsan.
Ancaq mən dəyişdikcə
Sükutu devirirəm.
Hər yazımı bir büllur
Aynaya çevirirəm.
Əlvan-əlvan lövhələr
Özünü görür orda.
Müdrük-müdrük insanlar
Ömrünü sürür orda...

1995.

MƏNİM KƏDƏRLƏRİM

İnsan usanarmı məgər sevincdən?
Yox! Ürək sevinclə yoldaş olubdur.
Bəs niyə insana kədər sevincdən
Daha çox, daha çox sirdaş olubdur?

Mənim kədərlərim! Xəbislər kimi
Sizin dalınızca daş atmadım mən.
Ancaq kim deyər ki, munislər kimi
Sizi ürəyimdə yaşatmadım mən?

Bir gün bu dünyadan gedəsi olsam
Yalvaran deyiləm vaxtsız ölümə.
Bəli! Baş əymərəm yalnız da qalsam
Baxtları ovlayan baxtsiz ölümə.

Sizi də özümlə aparım deyər
Mənə yalvarmayın siz də ricayla.
Deməyin şöhrəti qalxsa da göyər
Gənc gənclə birləşər, qoca qocayla.

Sanmayın nənəmin boş ələyi tək
Ömrü boş, günü boş sayacağam mən.
Üst-üstə atılan daş kələyi tək
Sizi bu dünyada qoyacağam mən.

Məni təngləşdirən əzabınızla
Gah selə döndünüz, gah ruzgara siz.
Min kitaba sığmaz hesabınızla
Necə sığarsınız bir məzara siz?

1995.

İNSAN LƏYAQƏTİ

Təbiətdə payızdır,
Axar sular soyuyur.
Ürəyimdəsə isti
Xatirələr uyuyur.
Bəli! Mənim ömrümün
Payızında da inan,
Xatirələr soyumur,
Közərir zaman-zaman...
Budaqlar bir-birinə
Dəyir dəyənək kimi,
Yarpaqlar uçurlar
Sarı kəpənək kimi.
Mənim ömür ağacım
Titrəsə də sazaqda,
Kökü daha dərinə
Yol açmışdır torpaqda.
Hayıf məhrəm illəri
Uçub gedir quş tək.
Belə getsə, yuvalar
Buzlayacaq qış tək...
İnsan bir qılıncdırsa,
Qocalıq da bir qındır.
O hökmündə qalacaq,
İstər əz, istər sındır.
Qılınc qınını kəsməz
Deyib bir könlü incə.
Qocalıq necə kəssin
Qınını axı, necə?

Səni qın səhər-axşam
Öz içində sıxacaq.
Yox! Əridə-əridə
Axırına çıxacaq.
Çıxsın! Hələ çatsın da
Neçə-neçə murada.
İnsan ləyaqətinə
Toxunmasın dünyada.
Dövrən dəyişilsə də
Səbatsız fərman kimi,
İnsan son nəfəsədək
Yaşasın insan kimi.
Bəli! İnsan heçsə də
Vəfasız dövrən üçün,
İnsanın ləyaqəti
Hər şeydir insan üçün.

1994.

XATİRƏLƏR CİĞİRİ

Dost! Qaranlıq tarixlərdə
Ulduz-ulduz yandıqca mən,
Keçirdiyim günlərimi
Gecələr də andıqca mən,
Gözlərimdə şaxələdir
Cığır-cığır xatirələr –
Xəyalımdan ürəyimə
Yaman yağır xatirələr.

Ömürlərdə uğurun da,
Nisgilin də cığırı var.
Xatirələr bölük-bölük,
Yüngülü var, ağırı var.
Xatirələr çeşmə-çeşmə,
Acısı var, şirini var.
Xatirələr dəniz-dəniz,
Dayazı var, dərini var.
Xatirələr cığırdır
Şeirimdəki naxışlar da-
Sinəmdəki yaralar da,
Alnımdakı qırıqlar da.

1995.

TƏBİƏTİN KEŞİYİNDƏ

Gah yanıb günəşin hərarətinə,
Gah da rayihəli şəhə batmışam.
Ana təbiətin əzəmətinə
Şeir yaza-yaza saç ağartmışam.

Sanma qocalığa ağ bayraq çəkib
Ömürdə mən təslim olmuşam, qardaş!
Yox! Yox! Ağ ləçəkli çiçəklər əkib
Sənətdə bir gülşən salmışam, qardaş!

Demə al günəşli yazda da bəzən
Qar düşür dağların ən ucasına.
İstərəm həvəslə saldığım gülşən
Dönə təbiətin bir parçasına!

Yanmış bir kötüklə qürub zamanı
Çəməndə baş-başa verdim meşədə.
Dağ mehi dağıtdı xəfif dumanı,
Həyəcanlı lövhə gördüm meşədə.

Sarı yarpaqlara bürünmüş palıd
Sanki alovlanır tonqallar kimi.
Tüstüyə bənzəyən qanadlı bulud
Başında çırpınır qartallar kimi.

Sandım o yarpaqlar qoca palıdın
Titrək əlləridir havada, inan.
Hüsnünə acıyıb uca palıdın
İnsan çağırırdı haraya, insan!

Deyirdi qoymayın, qadir adamlar,
Alov dalğaları tuta meşəni.
Bilmirdi tamaha əsir adamlar
Nəfəsiylə salır oda meşəni.

Kim deyir, tanınmış həkimin ancaq
Davası-dərmanı qiymətli olur?
Yox! Sərinlik yayan əl boyda yarpaq
Bir nadir dərmandan şəfqətli olur!

Təbiət loğmandır! Ülvi yerini
Tanrının özü də görməz dünyada.
Sənə verdiyinin mində birini
Min alim yığılsa verməz dünyada.

Qabağına çıxan qoşa güllərin
Birini qoparma, gül yalqızlaşar.
Meşəli dağlara qıysa əllərin
Meşə çılpıqlaşar, dağ cılızlaşar.

Min hana qursa da hər qadir ana,
Desək də sənətin gözüdür, qardaş,
Ən əlvan, ən zəngin, ən nəhəng hana
Mahir təbiətin özüdür, qardaş!

Köpüklü dağ çayı axır aramsız,
Nə gündüz dincəlir, nə gecə yatır.
Büllur əllərilə sanki adamsız
Gümüş dəzgahında ağ pambıq atır...

O təlatümlü su, o cürətli səs
Əlvan libas tikir nə qədər yurda.
O şəffaf axını qurutsa hər kəs,
Çöllər həsrət qalar yaşıl bir ota.

Yerin fəryadları ucalar göyə,
Qaya kövrəkləşər, göl giryən olar.
Niyə nankorları yaratdım deyə
Təbiətin özü peşiman olar.

Şəfəq uda-uda buğlanan torpaq
Dadlı ruzuların rəmzi deməkdir!
Nəğmə deyə-deyə çağlayan bulaq
Təmiz arzuların rəmzi deməkdir!

Zirvə ülviyyətin, qaya səbatın,
Yaylaq sərinliyin rəmzi sayılır!
Günəş hərarətin, meşə həyatın,
Dəniz dərinliyin rəmzi sayılır!

Nadir rəssam gəzdim! Ancaq əməldə
Ana təbiəti qəribə gördüm.
Sevib yaratdığı min-min gözəldə
Bənzərsiz-təkrarsız cazibə gördüm.

Neçə-neçə əlvan dastan yaranar
Ana təbiətin şeiriyyətindən.
Neçə-neçə təzə cahan yaranar
Ana təbiətin səxavətindən.

İnsan təbiətin qarətini də
Sanmasın tamahın dəcəlliyitək.
Yerlərin, göylərin zinətini də
Qorusun özünün gözəlliyitək!..

Bəli! Hər insanın öz yaraşığı
Dünyada özünə gərəkdir ancaq.
Dağ, meşə, şələlə, düz yaraşığı
Ana təbiətə bəzəkdir ancaq!

1979.

DAĞLARIN ÜLFƏTİ

Gözəllik bağ deyil, soyuq duyğuyla
Meyvəli qoynuna talan salasan.
Gözəllik qoruqdur! Gərək qayğıyla
Yalnız görkəmindən ilham alasan!

Nə olsun meşələr ehsan kimidir,
Bircə quşuna da sən qıyma, ovçu!
Dağlar keşikdəki insan kimidir,
Qayalar qoludur, dərələr ovcu...

Dağlar çəmənləri təbərrik kimi
Yığıb naxışlanmış ətəklərinə.
Nur dolu çayları bilərzik kimi
Bağlayıb bahadır biləklərinə.

Bahar zirvələrdə görünsün deyə,
Düşübdür dağların ayaqlarına.
Günəş təbəssümə bürünsün deyə,
Qonubdur dağların dodaqlarına.

Dağların havası soyuq olsa da,
İnsana ülfəti istidir ancaq.
Buz taclı zirvələr "qoruq" olsa da,
Dağlarda məhəbbət büstüdür ancaq.

Göz gərək dağları kəşf eləməyə,
Suları davadır, otları məlhəm!
Dağların hüsnünü vəsf eləməyə
Buludlar kağızdır, şimşəklər qələm...

Sən isti aranda töşüyən zaman
Sənə ürəyində yanan da dağdır!
Sən soyuq yaylaqda üşüyən zaman
Səninlə birlikdə donan da dağdır!

Dönüb özü boyda yaşıl baxçaya
Ətrini yoluna yayan da dağdır!
Bütün var-yoxunu yığıb xonçaya
Sənin qabağına qoyan da dağdır!

Çətində tək bircə özünə deyil,
Məğrur atalara həyan da dağdır!
Döyüşdə insanın gözünə deyil,
Öz çəsmə gözünə qıyan da dağdır!

Kim bilmir sağlama güc, hünər, cürət,
Xəstəyə ən nadir dərman da dağdır!
Hardasa, kiminsə gözündə fəqət
İnsana yanan da, yaman da dağdır!

Yox! Dağlar şimşəkli düşündən keçən
Yolçunun şəstinə baxar doyunca.
Hər bulaq suyundan bir dəfə içən
Mehmanı unutmaz ömrü boyunca.

Haçan dəyişilən paltarlar tək
Köhnəlmiş donunu soyunar dağlar,
Daşlarda yazılmış asarlar tək
Ayaq izlərini özündə saxlar...

Tələs yaylaqlarda mehman qalmağa,
Hər gülün ayrıca qoxusu vardır.
Tələsmə dağlarda zirvə olmağa,
Zirvənin ildırım qorxusu vardır.

İldırım içindən çıxıb buludun
Hardasa gülləri döndərir külə.
Özüsə bənzəyir yaşıl sükutun
Düşündə qızaran bir dəstə gülə.

1987.

ŞİMŞƏK ÖMRÜ

Şimşək tunc qayanı döndərir külə,
Ancaq yandırmayıp ipək buludu.
O buluddan doğur... Dünyada hələ
Doğma ana sanır şimşək buludu.

Az ömrünə görə coşqun həyatda
O məgər ananı günahkar sayır?
Yox! Qısa ömrülə uzun həyatda
Həmişəlik qalan yadigar qoyur...

Sonra beş-on anlıq ömrə görə də
O təşəkkür edir öz anasına.
Özü yanır... Təki bircə kərə də
Dəyməsin bir xırda göz anasına.

O, qara gözləri dolmuş ananın
Tutqun baxtını da işıqlandırır.
Kövrələ-kövrələ solmuş ananın
Yorğun vaxtını da işıqlandırır...

Öz qızıl əlilə neçə zəfəri
Yazır asimanın göy varağında.
Gümüş tərənəyə dönür hünəri
Anası buludun boz dodağında.

Şimşəkdən öyrənsin nəsillər gərək
Anaya hörmətin nə olduğunu!
Gözlərilə görsün qəndillər gərək
Yanmağda diqqətin nə olduğunu...

1986.

ŞİMŞƏK YOLU

Payızdır... Soyuq gecə
Özü boyda zülmətdir.
Bəlkə də o, zülmətdən
Yoğrulmuş bir dəhşətdir.
Şimşək azmasın deyə
Hardansa təpər alır.
Öz odunda yansa da
Yoluna işıq salır.
O bilir, bir an sonra
Qalmayacaq dünyada.
Ancaq yenə yol açır
Könlündəki murada...

1987.

PAYIZ LÖVHƏLƏRİ

Payız gəlib... Şimşək çaxır,
Yox! Dartılır kaman kimi.
Güllər əsə-əsə baxır
Odlu oxa qurban kimi.

Bulud dəstə-dəstə gedir,
Zirvələrin üstə gedir,
Ancaq şux da, süst də gedir
Yola çıxan karvan kimi.

– 124 –

Dalğaları çevrilən çay,
Gümüş taxtı devrilən çay,
Yazıq-yazıq kövrələn çay
Varaqlanır dastan kimi.

Palıd düşmür ayaqlara,
Sinə gərir sazaqlara...
Yarpaqları torpaqlara
Yağır sarı leysan kimi.

Xəzəldən don geyir bulaq,
Daşdan-daşa dəyir bulaq...
Min bayatı deyir bulaq
Bir yanğılı insan kimi.

Gecə şəkər olan yuxu,
Gözlərimə dolan yuxu,
Təbrizə yol salan yuxu
Səhər qaçır duman kimi.

Anlar damla-damla axır,
Pəncərəmdən günəş baxır,
Döşümə bir lalə taxır
Bir sevimli canan kimi.

Hər müşkülü inam açır,
Yarımçıq yox, tamam açır,
Qapımisa ilham açır
Müdrük sözlü mehman kimi.

1976.

– 125 –

PAYIZ NOTLARI

Dost! Yazın bir zümrüd çətri olsa da,
Payızın nə qədər fəsadı vardır!
Yazın ofsunlayan ətri olsa da,
Payızın dağıdan qanadı vardır.

Bu dəfə günəşdən asıbdır payız
Təzə tikdirdiyi sarı kürkünü.
Sazını döşünə basıbdır payız,
Təzə ruhla çalır qədim türkünü.

Soyuqda bir odun möhtacı payız
Qırmızı gülü də qoynuna təpir.
Ancaq soyundurub ağacı payız
Ayağı altına qızıllar səpir.

Yayda kölgəsində sərinləşdiyim
Üryan ağaclara yazığım gəlir.
Kiminsə gözündə şirinləşdiyim
Zamandan xoşum yox, acığım gəlir.

Soyuqdan titrəyən ağaclar məndən
Nə isə istəyir bürünmək üçün.
Mənsə məsum-məsum baxıram gəndən,
Ağaclara aciz görünmək üçün.

Qətiyyətlə dolu güllə batmayan
Budağı bir külək qoparır indi.
Yazmaq istəyirəm, odu çatmayan
Ürək də üzümə qabarır indi.

Bulaqlar yükünü tutsa da dürdən,
Hönkürür anasız uşaqlar kimi.
Ulduzlar saralır, küləyin yerdən
Göyə qaldırdığı yarpaqlar kimi.

Ulduzlar min dəfə kövrəlir azı,
Göz yaşı titrəyir kirpiklərində.
Yorulmuş durnalar o boyda yazı
Harasa aparır dimdiklərində.

Doğma ocağından ayrılmasa da,
İnsanın yazını yaş aparır, yaş!
Gözəl növrəğindən ayrılmasa da,
İnsanı özündən yaş qoparır, yaş!

Təbiətin yazı qayıdıb gəlir,
Gedər-gəlməz olur insanın yazı.
Xatirəyə dönüb ürəyi dəlir
Həm yaxşı, həm yaman dövrənin yazı.

Qarşımda alovlu yollar uzandı,
Məni mənzil-mənzil dərk etdi gənclik.
Döyüşən ömrümdən sanki usandı,
Məni əlvidasız tərək etdi gənclik.

Yenə yaşıl bağam! Vətən ətirli
Al-əlvan güllərim əsərlərimdir!
Hər dənizdən coşğun, dağdan səbrli
İlhamlı illərim əsərlərimdir!

Dünyada nə iki üzlü etiqaq,
Nə də iki üzlü həqiqət yaşar.
Dünyada nə iki üzlü etimad,
Nə də iki üzlü dəyanət yaşar.

Sənətkar ilhamla silahlananda
Gözəl əsər olur kin də ürəkdə.
Əqidə inamla silahlananda
Milyona çevrilir min də ürəkdə.

1988.

SÖYÜD ETİBARI

Başdan-ayağadək sarı boyanan
Payıza nəğməli həyan olmuşam.
Pəncərəm önündə sakit dayanan
Yaşıl söyüdəsə heyran olmuşam.

Sazaq ağaclara daraq çəkərsə
Söyüd yaşıl donda qala bilərmə?
Qalar! O, payızda yarpaq tökərsə
Yaşillıq timsalı ola bilərmə?

Bəli! Etibarını itirməkdən də
Ağır bir fəlakət yoxdur dünyada.
Gözlərdə xəcalət bitirməkdən də
Böyük bir müsibət yoxdur dünyada.

Söyüd döyünsə də zümrüd ürək tək,
Yazığı gah sazaq, gah ayaz kəsir.
Söyüd əsəndə də həzin külək tək
Yalnız yarpaqları üstündə əsir.

Sanma yarpaqları bir-bir yoxlayan
Payızın hikkəli ixtiyarıdır.
Söyüdü həmişə yazlı saxlayan
Sarılıb-solmayan etibarındır.

– 128 –

Demə tikan dolu sazaq içində
Söyüd qurbanıdır mərdanəliyin.
Yox! Yox! Neçə-neçə yarpaq içində
Yaşıl dastanıdır mərdanəliyin.

1989.

PALID XƏCALƏTİ

Sanki dalğalı tufan
Bir yaş topun tayıdır.
Palıdın sinəsinə
Min yol dəyib qayıdır.
Hər dəyəndə palıdı
Qarsır şimşəyiylə o.
Cinayəti gizlədir
Yırtıq ətəyiylə o.
Sanki şimşəkli tufan
Nəfəs alıb dərindən,
Əzəmətli palıdı
Qoparacaq yerindən.
Hanı məğrur palıdın
Dağdan ağır siqləti?
Niyə gizli qorxudan
Avazıyıb sifəti?
Mərhəmətsiz tufanın
Allahı varmı görəni?
Dəyanətli palıdın
Günahı varmı görəni?
Var! Tufan əl atdıqca
Palıdın növrəğına,
Palıd dözə bilməmiş
Tufanın şıltağına...

– 129 –

İndi bir çarpışmaya
Uzanan yollar kimi,
Bir sərkərdə boynuna
Dolanın qollar kimi,
Bir-birinə dəydikcə
Palıdın budaqları,
Şaqraq silləyə dönür
Havada yarpaqları...
Daha tufan yox, palıd
Göstərib boz üzünü,
Öz yaşıl əlləriylə
Sillələyir özünü.
O ayılda-ayıda
Uyumuş qeyrətini,
Hiddətlə bərpa edir
Tarimar qüdrətini...

1991.

ÇINAR VÜQARI

Dodağı nəğməli yel
Budaq-budaq gəzdikcə,
Bəli! Tənbəl-tənbəl yox,
Qıvraq-qıvraq gəzdikcə,
Yarpaqlar bir-birinə
Dəyir yaşıl əllər tək.
Sanki çarpaz budaqlar
Əl çalır şən ellər tək.
Bəlkə sakit çinarın
Duyğuları qaynaya.
O qol açıb meydanda
Gəzə-gəzə oynaya.

– 130 –

Ancaq sən çinardakı
Vüqara bax, vüqara,
Bir addım da atmayır
Öz yerindən kənara.

1987.

AĞAC DA CANLIDIR

Bizim asfaltlaşmış həyatımızda
Bir tut ağacı var! Yaşı bilinmir.
Sanki haçandansa qismətımızda
Qədim bir üzük var, qaşı bilinmir.

Yox, qaşı bilindir, neçə nəzərdə
Sanki o keçmişin son növrəğiydi.
Bulağa tamarzı qalan şəhərdə
Zümrüd içindəki bal bulağıydı.

Yalnız uşaqlar yox, yaşıl budaqdan
Elə böyüklər də ağ tut yeyərdi.
Sonra bir-birinə baxıb qıraqdan
O tutu əkənə rəhmət deyərdi.

Tut dolu budaqlar çırpılan zaman
Sanki yerin üstə noğul yağardı.
Görərdik nə qar var, nə də ki, tufan,
Ağacın altısa tamam ağardı...

Şəhərə düşsə də gümüş leysanlar,
Yer çətin bitirir bir çəngə otu.
Bizim həyətdəsə nankor insanlar
Doğrayıb tökdülər o boyda tutu.

– 131 –

Ağac da canlıdır! Çırpınar inan
Yaşıl alov dolu bir ürək kimi.
Ancaq budaqları doğranan zaman
O da mərd dayandı mərd Babək kimi.

Fəqət qanad açan qartala dönüb
Yenə yavaş-yavaş budaqlandı tut.
Cavabı göyərən suala dönüb
Yenə yavaş-yavaş yarpaqlandı tut.

Sən demə qoca tut caynaqlarıyla
Möhkəm yapışmış ana torpaqdan.
Yaşıl təbəssümlü dodaqlarıyla
Yenə nəğmə deyir şirin növraqdan...

1992.

QAR HƏSRƏTİ

Mən barı ağacsız, ağacı barsız
Təsəvvür etmirəm öz aləmində.
Mən qarı zirvəsiz, zirvəni qarsız
Göstərə bilmirəm söz aləmində.

Tərəvətlə dolu ülviyyətilə
Qar zirvəyə yalnız bir zinət deyil.
Yox! Yox! Kim deyər o qüdsiyyətilə
Həm də ağ işıqlı min nemət deyil?

Dedim zirvəyə bax, gözüm, qar ara,
Qar hanı? Nisgillə dindi zirvə də.
Bəli! Min təəssüf! Bir ovuc qara
Yaman həsrət qalıb indi zirvə də.

QAR YAĞIR...

Qar yağır... Ağ xətlə nə yazır çəndə?
Bəlkə gecə yarı Ay diləyir göy?
Yox! Yox! Tabaqları çörəksiz kəndə
Sanki asta-asta un ələyir göy...

Göyün mərhəməti qalsın özünə,
İnsan qayğısına möhtacdır insan.
İnci ələsə də göy yer üzünə
İnsansız zəngin yox, taracdır insan.

Bəzən rəvayətə inanan insan
Daim həqiqətə arxalanıbdir.
Həyat dənizində sınınan insan
Yalnız durulmaqçın çalxalanıbdir.

Müqəddəs, mübariz, mehriban insan
Umduğu insandan kömək gözləyir.
Bəli! Səhər-axşam nigaran insan
Bəlkə də bir parça çörək gözləyir.

Kömək uman kəsin qoşa gözündə
Vəd də qoşalaşır iki üz kimi.
Biri etibarsız çıxır sözündə,
Biri gerçəkləşir sözü düz kimi.

Gərək vəd də sözlə bərabər gələ,
Bir düz tərəzinin iki gözü tək.
İnam nə deməkdir? Ürəkdə şölə!
Məyus olsa, sənər ocaq gözü tək.

Qar dizə çıxsa da düzdə, yamacda,
Hava bozardıqca bozarır yenə.
Qarlarla yüklənmiş tənha ağacda
Şəfəq dolu bir nar qızarır yenə.

Ağ qar ağ pambığı andırır artıq,
Nar da yanan oddur!..Həyanlıq edir.
Babalar nə demiş? Od ilə pambıq
Bir yerdə tutmayırlar! İndi bu nədir?

Qəribə də olsa sanki bu qarda
Günəş üfüqdən yox, ağacdən doğur.
Donmuş budaqları qoymayıb darda
O bir qıgılcıma möhtacdən doğur.

Yox! Sanıram çox-çox böyükdür nisbət,
Üfük göy ağacdır, günəş isə nar!
Səxavətlə dolu o ülvi nemət
Fəsildən-fəsilə deyil, daim var!

Qızdırmağa nə var bircə ağacı?
Bir manqal odun da istisi çatar!
Günəşsə bir dünya oda möhtacı
Tamam qızdırmasa nigaran batar...

Dünyada hər şeyi sevmək hədədir,
Onsuz da sevgilər yorğunuyam mən.
Həyatda çox nemət gəldi-gedərdi,
Daimi nemətin vurğunuyam mən.

1991.

BARI SƏNƏ BAXIM

Bahar! Sənin qarın, sənin dolun da
Mehriban ülfətdir, isti qılıqdır.
Hanı qış? Addımla! Sənin yolunda
Vətən özün boyda yaşıl ışıqdır.

Haçan nəfəsindən rayihə yağır,
Sular da gül açır, daşlar da, bahar!
Sanki günəş dolu təbəssüm doğur
Gözlərdə çağlayan yaşlarda, bahar!

Bəli! Sən gələndə, yaşıl yumaq tək
Şirin xatirələr çözlənirlər.
Yenicə açılan zümrüd yarpaq tək
Ürəkdə arzular təzələnirlər.

Öz sərin mehilə dağ tumarlanır,
Şəlalə gör necə məhrəm çağlayır.
Ayağı altında gül xumarlanır,
Başının üstündə bulud ağlayır.

Zirvədən atılan büllur şəlalə
Mənə ağ paltarlı qızı andırır.
Qaranlığa düşən məğrur şəlalə
Dərələr dolusu ulduz yandırır.

Lalələr dərədə alısan tonqal!
Yox! Kiçik günəşə dönmək istəyir.
Zirvədə gizlicə üşüyən qartal
Zirvədən dərəyə enmək istəyir.

Üzünə boz bulud qonsa da, günəş
Mənə dəxli yoxdur deyir cahanda.
Yanmağı səxavət sansa da günəş,
Yandıqca içini yeyir cahanda.

Ancaq elə yeyir o sonsuz nemət
Bütün nəsillərə çatsın işığı.
Döşümə ulduzlar taxsa da sənət,
Mən nəyəm? Alovlu günəş aşığı.

Yaşıl çəmənə bax! Sanki qılıqlı
Dağın ətir dolu sinəsidir o.
Yox! Yollar üstündə yaşıl işıqlı
Bir nəhəng səməni sinisidir o.

Yerdən uzaqlarda yanan ulduzlar
İndi qışdakından daha parlaqdır.
Dünyanı bir saray sanan ulduzlar
Onun başı üstə yanan çıraqdır.

İynə-İynə yağan yağışlar indi
Havadan ələnən gülab kimidir.
Yollar üstə düşən naxışlar indi
Gümüş cildi olan kitab kimidir.

Qayanın döşündə parlayan bulaq
Damla-damla axan ilhamdır, nədir?
Yox! Sanki büllurdan sarınmış yumaq
Çözələ-çözələ uzanıb gedir.

Güllü bir meydanda minarə tək
Göyə ucalmaqı diləyir ağac?
Yox! Yerdə bir zümrüd fəvvarə tək
Bürküyə sərinclik çiləyir ağac.

Dalğa, hündür dalğa cürətə gəlib
Sürətli hücumla qayaya dəyir.
Yox! Möhkəm qayaya minnətə gəlib
Mənə dözümlünü bağışla deyir.

Mənim neçə arzum soldu cahanda,
Sənin bir qönçən də solmasın, bahar!
Həyatım keçsə də qarlı tufanda,
Gülsüz bir günüm də olmasın, bahar!

Bahar! Sən hər il gəl gözəl arzu tək,
Mən qarşına çıxım yollar boyunca.
Vüsali görmürəm, bir tamarzı tək
Barı sənə baxım, sənə doyunca.

Sənin şimşəkləşən odların kimi
Həqiqət dindikə yazılarımda,
Sənin yaşıl-yaşıl otların kimi
Baxtımda göyərsin arzularım da.

Hər il sən gələndə doğma diyarda
Gül töhfəyə dönür, külək sorağa.
Mən də söz töhfəmlə əlvən baharda
Uğur diləyirəm ana torpağa.

BƏNÖVŞƏ BOYNU

Bahar təzə gəlib... Güllər çəməndə
İndi bir-birini soraqlayırlar.
Ünvan göstərdikcə yellər çəməndə,
Güllər gülə-gülə qucaqlayırlar.

Eh, dolaşlıq zaman boz şoranda da
Xəyalı çaşdırır, gözü səyridir.
Bənövşənin boynu düz zamanda da
Elə əyridir ki, elə əyridir.

Sevdiyi bahardan küsüb bənövşə,
Nisgillə sığınıb bir kol dibinə.
Başını qaldırıb baxmır günəşə
Bəlkə işıq düşə bir yol dibinə.

Hər gülə o qədər zərbə dəyir ki
Əyilib-düzəlir... Heç zara gəlmir.
Bənövşə boynunu elə əyir ki
Tanrının özü də düzəldə bilmir.

Bilinmir o niyə boynunu əyir,
Zamandan-zamana adlayır bu sirr.
Nə bir eyham vurur, nə bir söz deyir,
Ancaq ürəkləri odlayır bu sirr.

Sirrlər də açılır... İndi biri də
Daha sala bilmir iz üstə kölgə.
Məsum bənövşənin qədim sirri də
Haçansa qayğıyla açıldı bəlkə.

1989.

YETİM BƏNÖVŞƏ

Sən demə yetimə yandım həmişə
Sandım qayğı dolu ündən yetimdir.
Unutma! Boynunu bükən bənövşə
Dünyaya gəldiyi gündən yetimdir.

Sanma o haçandır tək-tənha qalıb,
Hardasa bir yaxın kəsi də yoxdur.
Yazıq öz dərdini içinə salıb,
Deməyə bir həzin səsi də yoxdur.

Yetim kol dibindən lal baxa-baxa
Şahları gətirmiş ayaqlarına.
Soyuq əllərindən şəh axa-axa
Ətir bağışlamış qonaqlarına.

1988.

LALƏLƏR

Lalələr gül dolu hər yazda əgər
Yandıra bilməsə nadir ocaqlar,
Günəş parlarsa da kim bilmir məgər
Mövsümlə isinməz soyuq torpaqlar.

Yaz leysanda çimən küləklərilə
Vurur dağı-daşı biri-birinə.
Lalələr titrəyən ləçəklərilə
Utanıb-qızarır yazın yerinə.

Sanki fəlakətin önünü kəsən
Qırmızı işıqdır yerdə lalələr.
Döyüşdə bəs nəyə bənzəyir? Desən,
Deyərəm yaralı mərdə lalələr.

Xeyirxah lalələr halələrini
Sala bilməsə də telli sazlara,
Qara gözlərinin gilələrini
Bağışlamaq istər ağ-ağ qızlara.

Bəlkə məğmundan da məğmun qızların
Qaradan da qara ola gözləri.
Bəlkə məsumdan da məsum qızların
Yaşla yox, alovla dola gözləri.

Lalələr mehriban əllər içində
Hələ qoyulmursa güldana əgər,
Özləri al-əlvan güllər içində
Qırmızı güldanlar deyillər məgər?

1987.

GÜL

Gözlər yaşda yuyunar,
Güllər isə şəbnəmdə.
Ancaq gül var, gözdən də
Təmiz olur aləmdə.

Gülün məmnun gözündə
Bir qüdsiyyət görünür.
Daha nə məhrumiyyət,
Nə xəcalət görünür.

Hanı elə bir nemət
Gül qədər incə ola?
Hüsnünün yarı ləçək,
Yarı da qönçə ola?

– 140 –

Gülə baxsan, gözünü
Gözünə dikər gül də.
Bir tikanlı söz desən,
Soyuq tər tökər gül də.

Gül son nəfəsinədək
Şux yaşayan gözəldir.
Özü az, xatirəsi
Çox yaşayan gözəldir.

Bəlkə də ona görə
Tərəvətlə dolur gül.
Gah dosta, gah tanışa
Layiq töhfə olur gül.

1989.

İSMƏT PƏRDƏSİ

Kim bilir nə zamandan
Gül bitirir bu torpaq?
Büllur şəhlər içində
Yuyulmuş yaşıl yarpaq
Qollarını dolayıb
Belinə qızılgülün.
Nəfəsi toxunduqca
Telinə qızılgülün,
Məst olur məhəbbəti
Müqəddəs tuta-tuta.
Ecazkar qızılgülün
Ətrini uda-uda...
Yox! Hüsnün keşiyində
Duran aşığa dönür.
Öz yolu üstə özünü
Yaşıl işığa dönür.

– 141 –

Aradakı sərhəddi
Ayaqlamaq istəyir.
Qızılgülü rıqqətlə
Qucaqlamaq istəyir.
Qızılgül də alışır
Məhəbbət alovunda.
Baharın yağışında,
Payızın qrovunda...
Az qalır ki, arada
Yansın həsrət pərdəsi.
Ancaq gözəgörünməz
Nazik ismət pərdəsi
Gözü yaşlı yarpağı
Yenə duymur ki, duymur.
Utancaq qızılgülə
Yaxın qoymur ki, qoymur.
Dünya torpaq-su deyil,
Heyrət dolu növraqdır.
Uzaq var ki, yaxındır,
Yaxın var ki, uzaqdır.
Təmiz məhəbbət necə
Şirin olsa da, fəqət,
Qızılgülü yarpaqdan
İsmət ayırır, ismət!
Bəlkə ən uzun hicran
Elə budur dünyada.
Sevgililər şəh deyil,
Hicran udur dünyada.

Yoxsa dodaqlarından
Şəh mənasız axmazdı.
Sevənlər bir-birinə
Təəssüflə baxmazdı.

1991.

QIZILGÜL – TIKAN

Kim deyir qızılgülün
Xoşu gəlir tikandan?
Yox! Yox! Zəhləsi gedir
O iynəli fidandan.
Qızılgül yaxşı bilir
Əngindən əngin bağda,
Əlvandan əlvən bağda,
Zəngindən zəngin bağda
Lüt, quru, acı tikan
Nə piyalə çətrinə,
Nə büllur şəbnəminə,
Nə ecazkar ətrinə
Əzəldən yaraşmayır
Mənasız bir şey kimi.
Dəqiq bir orkestrdə
Xaric çalan ney kimi.
O məcburdur tikanla
Bir yerdə yaşamağa.
Hey qızara-qızara
Xəcalət daşımağa.
Neyləsin? Göz yaşıyla
Yuyulsa da al donu.
Dözür... Axı xətdərdən
Tikan qoruyur onu.

1993.

QƏRƏNFİL

Ünsiyyət yolunda qürurla durub,
Sanma öz hüsnünü öyər qərənfil.
Haçan yorulanda boynunu burub
Qan çəkmiş gözünü döyər qərənfil.

Səni çaşdırmasın damcılayan çən,
Su deyil, büllurdur çətrimdəki dən...
Sanki güllə dolu bu dünyada mən
Məhəbbət gülüyəm deyər qərənfil.

Susasa şəh nədir? Günəşi içər,
Parlaq sırğasını almazdan biçər,
Kim ki öz andını tapdayıb keçər,
Odlu ürəyini yeyər qərənfil.

Sanki yanğı dolar nəfəsinə də,
Düşər məşəl olmaq həvəsinə də...
Hələ sırtıqların əvəzinə də
Utanıb-qızarmaz məgər qərənfil?

Kim deyir saralıb-solmaz günəş də,
Buludun dalında qalmaz günəş də,
Həmişə qırmızı olmaz günəş də,
Həmişə qırmızı geyər qərənfil.

Daim sevinmə də insanlar əgər,
Bayramdan-bayrama qırmızı geyər.
Qırmızı şalını hər səhər öyər,
Çənəsi altında düyər qərənfil.

Sanki insanlaşar dərdi qananda,
Yanar neçə-neçə dostu ananda,
Elə alışanda, elə yananda
Min soyuq ürəyə dəyər qərənfil.

Bir məhrəm alovdan düzəlmiş dəstə
Nəsə pıçıldayar insana pəsdə...
Ölməz şəhidlərin məzarı üstə
Başını kədərlə öyər qərənfil.

1990.

YAZIN TƏNTƏNƏSİ

Yaz gəlmişdir! – deyər yaylaqlarda da
Çaylardan səs gəlir mustuluq təki.
Yaz özü güldümü, dodaqlarda da
Təbəssüm açılır tumurcuq təki.

Çiçəklər mehriban təbəssümüylə
Yazı çəmənlər salamlayırlar.
Çaylar şaqraqlaşan tərənnumüylə
Yazın nəğməsinə tamamlayırlar.

Şimşəyi bu boyda dünyanı döyən
Yazın da gəlişi ölüm-itimdir.
Başını islanmış çiyinə öyən
Yalqız qızılgül də bəlkə yetimdir?

İnsan var, mən yazı sevirəm deyər,
Qışdan nə hədiyyə, nə sovqat almaz.
Daşlı qəbristanı görməsə əgər,
Soyuq ölümünü yadına salmaz.

Sanki ağ sularda durularaq yaz
Kiçik ləpəni də şeirə döndərir.
Sanki gözəlliyyə vurularaq yaz
Günəşi yanına elçi göndərir.

Buludlar dağılır bağı yarılmış
Səmanın yiyəsiz binələri tək.
Ulduzlar parlayır sapı qırılmış
Kəhrəba təsbehin dənələri tək.

Söyüd də gözəldir... Şehli budaqlar
Başından sallanan hörükləridir.
Təbəssümlə dinən yaşıl dodaqlar
Yazın söhbətinin şərikləridir.

Dağın çənəsindən gümüş şələlə
Asılı qalıbdır ağsaqqal kimi.
Lalə, al şəfəqlə dolu piyalə
Dərədə alışır bir tonqal kimi.

Çayların üstündə körpü tikənlər
Sahili sahilə qovuşdururlar.
Ürəkdən ürəyə inam çəkənlər
İnsanı insana yovuşdururlar.

Sahilə baş qoyub yatmayan dəniz
Niyə bir nəğmə də demir gecələr?
Əlləri bir yana çatmayan dəniz
Yalnız öz suyunda çimir gecələr.

Bülbül yana-yana nalə çəkir ki
Yaz da həsrətlərlə dolu yaz olur.
Yox! Sevən ürəyi şölə çəkir ki
Qızılgülün ömrü niyə az olur.

Ən incə musiqi sanki çəməndə
Otlayan quzunun xırıltısıdır.
Sən də öz nəğməni an ki, çəməndə
Nəğmələr də yazın pıçıltısıdır.

Yazda yerin-göyün yalqızı günəş
Bağlara həm şəfəq, həm bar gətirir.
Bəs niyə qışdasa qırmızı günəş
Ağ gül diləyəne ağ qar gətirir?

Yazı içirsə də təşnə dodaqlar,
Ürək nazıqlaşən yuxa kimidir.
Butanı butaya düzən budaqlar
Yaşıl düymə dolu yaxa kimidir.

Quşlar qanad çalıb neçə ünvanda
Bu boyda dünyanı qucmaq istəyir.
Sanki qollarını açıb insan da
Diyardan-diyara uçmaq istəyir.

Durnalar qayıdır... Aynalar tək
Parlayan göllərin çağlayır dürrü...
Gün o gün olsun ki, durnalar tək
İtən insanlar da qayıtsın geri.

Demirəm hər nemət öz surətilə
Necə var, elə də qala dünyada.
Deyirəm öz sirri, öz hikmətilə
Yazlar da möcüzə ola dünyada.

Qocalıqda tapsam dincliyimi də
Nə xidmət, nə qiymət itirə yazlar.
Mənim unudulmaz gəncliyimi də
Özüylə qapıma gətirə yazlar...

VƏFA

Yaz gəldi... Zümrüdə dönən yarpaqlar
Ağacı bəzədi bir gəlin kimi.
Təzə nəğmə dedi yaşıl dodaqlar
Nadir gözəlliyə bir əmin kimi.

Payız gələndəsə soyuq sazaqda
Yarpaqlar ağaca ağırlıq etdi.
Sanma o səngərə dönən torpaqda
Sazaqla döyüşdə fağırlıq etdi.

Ağac yarpaqları üstündən töküüb
Sazaqla çarpışdı axıra qədər.
Sanki yarpaqların köksünə çöküb
Sarı işığına boyandı səhər.

Yarpaqlar günahkar adamlar təki
Döşəndi ağacın ayaqlarına.
Ağac etinasız ilhamlar təki
Heç məhəl qoymadı növraqlarına.

Son nəfəsə qədər ipək yarpaqlar
Vəfasız ağacın həyanı oldu.
Əvvəl bir gəlinə bəzək yarpaqlar
Sonra bir döyüşün qurbanı oldu.

Deməyin yarpaqlar gəldi-gedərdir,
Döyüşlə yaşamaq cəfali imiş!
Yox! İbarə dolu sözlər hədərdir,
Yarpaqlar ağacdan vəfali imiş!

1986.

ÇÖLLƏR

Deyirlər nigaran insana bənzər,
Həmişə yollara boylanar çöllər.
Günəş doğan zaman ümmana bənzər,
Odlu şəfəqlərlə boyanar çöllər.

Vətən diyarına bahar gələndə,
Çalmalı dağlara vüqar gələndə,
Tikanlı torpağa gülzar gələndə,
Bom-boz paltarını soyunar çöllər.

Döşü yazılarda ağ dəftər kimi,
Oxunar həyatda şah əsər kimi...
Gözlərini açan al səhər kimi
Kirpik çala-çala oyanar çöllər.

Bərəkət carçısı yağış yağanda,
Torpağa incidən naxış yağanda,
Göylərdən yerlərə alqış yağanda
Vətən sularında yuyunar çöllər...

Nağıl dünyasından hikmətlidir o,
Şah xəzinəsindən sərvətlidir o,
Nəhəng dalğalardan qüdrətlidir o,
Yerin sinəsində döyünər çöllər...

Bir adam görməsə o da darıxar,
Sanki boz sular da ada darıxar,
Baxar od-ocaqlı yurda, darıxar,
İnsana müntəzir dayanar çöllər!

1986.

QURUMUŞ ÇAYLAR

İnsanı yaşadan qandırsa əgər,
Çayı da saxlayan sudur dünyada.
İndisə çay nədir? Müasir xətər
Dənizin özünü udur dünyada.

Həqiqət doğduqca gümandan indi
Ana təbiətin gözü də qorxur.
Ayı tapdalayan insandan indi
Ulduz nədir? Günəş özü də qorxur.

Şəlalə hülqumdur dağ boğazında,
Təəssüf olsun ki, duymayır dağı.
O çarpdıqca dağın ağ boğazında
Dinib-danışmağa qoymayır dağı.

Duyub özünün də qurumağını
Sanki acığını o dağdan çıxır.
Unudub düzlərə yarımağını
Gileylə hönkürə-hönkürə axır.

Daş altdan pırtlayıb çıxan bir çiçək
Sanki daş qaldırıb zərif çiynində.
Aya dönməsə də geydiyi köynək,
Şəhlər ulduz-ulduz yanır əynində.

Büllur suları yox, adları qalan
Qurumuş çaylara yazığım gəlir.
Hüsni pardaxlanan, nəğməsi solan
Bu boyda dünyadan acığım gəlir.

Çaylar, doğma çaylar bərəkət dolu
Gümüş yollarıdır torpağımızın.
Çaylar, təmiz çaylar şeiriyyət dolu
Büllur qollarıdır torpağımızın.

İnsanın canında su yoxsa əgər,
Əli də quruyar, bir işə yatmaz.
İlqıma – su! – deyər yer baxsa əgər,
Bir millətin ağzı ruzuya çatmaz.

Çayları qoruyaq, çayları seväk,
Qüdsiyyətlə axan ömrümüz kimi.
Qartal dalğalarda qıyları seväk,
Şimşək-şimşək çaxan ömrümüz kimi.

Sanaq parıldayan dalğalar deyil,
Qatara düzölmüş dürr taylarıdır.
Şəstlə guruldayan dalğalar deyil,
Hələ sirlə dolu su laylarıdır.

Suda aydınlığı dərindən duyaq,
Ehtiramla anaq ulumuzu da!
İşıqlı çayların suyuyla yuyaq
İstiqbala gedən yolumuzu da.

Kim istər əlvan don geyəndə torpaq,
Sular da mahnılı toya dönməsin?
Sakit göz yaşları önündə ancaq
Yanan ürəyimiz suya dönməsin!

DAMLALAR

Atalar dedilər ki,
Dama-dama göl olar.
Bəli! Damlalar ki var,
Hələ dəniz də salar.
Mən qarlı Savalanda
Gözümlə çox görürdüm,
Qayadan sızan suya
Durub fikir verirdim.
Damlalar qulağımda
Səslənirdi sillə tək.
Daşların sinəsinə
Dəyirdisə güllə tək,
Fəqət pozulmayırdı
Nə səfi, nə ləngəri.
Yolda əvəz edirdi
Birisini digəri...
Damla daşın köksünü
Yarıb, axır açırdı.
Damla qədim qayada
Təzə cığır açırdı.
Sanma ki, cığır suda
Paslanırdı zəncir tək.
Yox! Birlik nəğməsində
Cığır əlvan sətir tək
Qayada səhərlər də,
Axşamlar da yanırdı.
Daşda al şəfəqlər də,
Ağ şamlar da yanırdı.

O ibrətli səhnədən
Keçsə də neçə zaman,
Mənim qaynar döşümdən
Varaqlar üstə daman,
Gündüzlər muncuq-muncuq
Gilələnən sözlərim,
Gecələr çıraq-çıraq
Şölələnən sözlərim
Sənətin dünya boyda
Sinəsində birləşir.
Birliyin hünər dolu
Nəğməsində birləşir!

1994.

BULAQ SUYU

Günəş, məhrəm günəş ocaqlaşır ki,
Yenə də od verə yaylaq yerinə.
Çiçəklərsə bərk-bərk qucaqlaşır ki,
Bəlkə kölgə sala biri-birinə.

Qaya dayaq deyil heç nəyə... Ancaq
Möhkəm dayanmışdır siqlət içində.
Sanki sinəsində çağlayan bulaq
Ağ quşdur, çırpınır rıqqət içində.

Yalçın sahilinə ayaq dəyəndə
Məhrini gələnə bölür bulaq da.
Kükreyən suyuna dodaq dəyəndə
Bir azca toxdayıb gülür bulaq da.

Sən bulağa getsən nə bir qab istə,
Nə bir döşəkçə um! Suya bax, suya!
Dizlərini qoyub qayanın üstə
O büllur salxıma ağzını daya!

Mən hər məşəqqətə gətirsəm də tab,
"İkinci" sözündən bezdim sənətdə.
İstəmirəm suyun ləzzətini qab
Ədayla "birinci" dadsın ülfətdə.

Sonra artığını o verib sənə,
Boynuna bir ağır minnət də qoyar.
Sən minnətdar olmaq istəsən, yenə
Suya minnətdar ol! Su şəfqət yayar!

Məlhəm də bəllidir gözə, yara da,
Çağlayan bulaqdır, yanan ürəkdir.
Daha qab nə üçün dursun arada,
Lovğa vasitəçi kimə gərəkdir.

Qəribə zamandır, yarpaqlar kimi
Dondan dona girir adamlar indi.
Hardasa saralan varaqqlar kimi
Xatirəyə dönür inamlar indi.

Qarışıq dünyada gülüb üzünə
Məqam ucaldıqca məqam içində,
Sənin tanışların özü özünə
Vasitəçi olur inam içində.

Sən qılığınla yox, qətiyyətinlə
Ətalət buzunu sındır dünyada.
Əzəmətlə dolu ülviyyətinlə
Bulaqlı qayanı andır dünyada.

1994.

AXŞAM-AXŞAM

Şair dost! Darıxsan, otaqdan çıxıb
Dəniz sahilində gəz axşam-axşam.
Ovcuna ətirli ulduzlar yığıb
Söz dolu sinənə düz axşam-axşam.

Ulduzlar artdıqca göydə yarpaq tək,
Üfüqlər sallanır barlı budaq tək...
Xəzər qüdsiləşir mavi ocaq tək
Sularda qızarır köz axşam-axşam.

Dəniz çağladıqca həycan içində,
Sən də ilhama gəl meydan içində.
Bakıdan danışan dastan içində
Ulduza çevrilsin söz axşam-axşam.

Xəzərdə kaman da səslənir, ud da,
Odlar suda çimir, sular da odda.
Axşam günəş doğmaz, fəqət bu yurdda
Neçə günəş görür göz axşam-axşam.

Füsunkar gözəllər gəlməyir sana,
Öz könlünün odu qalsın bir yana...
Gözəllərin odu dolanda cana
Sən can yanğısına döz axşam-axşam.

Dözməsən, könlünü ovutmaq üçün,
Məğrur afətləri unutmaq üçün,
Canında yanğını soyutmaq üçün
Xəyal dənizində üz axşam-axşam.

1987.

GECƏYƏ BAXIRAM

Gecədir. Yorğunluq yağır çıraqdan,
Yalqız darıxıram otaq içində.
Pəncərə dalında durub bayaqdan
Gecəyə baxıram maraq içində.

Fələkmi başından alıb papağı
Göydə asılıqandan asıbdır gecə?
Yox! Bütün dünyanın işıq növrağı
Ay doğmuş... Kim deyir kasıbdır gecə?

Göyün arzuları ulduzlar olub,
Fəqət güllənməyib, qönçə qalıbdır.
Yerdəki arzular güllənib solub,
Göydəki qönçələr necə qalıbdır?

On dörd gecəlik Ay pardaxlanıbdır,
Südləşən işığı bulaqlanıbdır,
Çılpaq qayalar da növraqlanıbdır,
Ulduzlarsa elə incə qalıbdır.

Bakirlik olsa da göyə qönçələr,
Kim istər hüsnünü düyə qönçələr,
Bəlkə də gülləndi deyə qönçələr
Gecə səhərədək becə qalıbdır.

Ay nəyə bənzərdi? Nazlı nigara!
Gah ağa çalardı, gah da sarıya.
İndisə belini bükmüş Aypara
Qarıya bənzəyir, yalqız qarıya.

Sanki daş üstə də şeiriyət əkib
Təbiət lövhəni lövhəyə qatır.
Güllü yorğanını üstünə çəkib
Üfüqdə qaraşın bir gözəl yatır.

Yatsın! Uzandıqca şirin yuxusu
Gözündə daha da ballanacaqdır.
Burnuna dəyəndə sübhün qoxusu
O qalxıb harasa yollanacaqdır.

1991.

BƏLKƏ DƏ...

Göyün ziyafətinə
Bənzər ziyafət hamı?
Göyün bərəkətinə
Bənzər bərəkət hamı?
Göyün dəstərxanında
Hər ulduz bir qədəhdır.
O qızıl qədəhlərdə
Şəfəq içmək fərəhdır,
Yağış içmək hünərdir,
Şimşək içmək şöhrətdir.
Bəli! Göy boş deyildir,
Başdan-başa hikmətdir.
Bəlkə də ona görə
Göy ucadan ucadır,
Müdrilər dünyasında
Göy qocadan qocadır...

1989.

GÜNƏŞ HƏSRƏTİ

Gecə... Nəğməli bulaq...
Necə də durudur o!
Sanki Ayın yerdəki
Çağlayan nurudur o.
Sanki əlvan baharın
Parlaq daş-qaşdır o.
Yox! Yox! Ana torpağın
Büllur göz yaşıdır o.
Ana torpaq Günəşin
Həsrətilə ağlayır,
Göz yaşı ulduz-ulduz
Yanağında çağlayır...

1977.

DAN ULDUZU

Ay işığı haçandır
Bir gümüş şəmşir kimi,
Sanki boz tərələri
Doğrayır xəmir kimi.
Dənizdəsə dalğalar
Mavi atı andırır.
Ağ-ağ dırnaqlarıyla
Qayaları sındırır.
Düzlər qorxur... Üzləri
Ağarır bezlər təki.
Ulduzlar mat-mat baxır
Bərəlmüş gözlər təki.

– 158 –

Bir kimsəyə deməyib
Getdiyi ünvanını,
Gecə çəkib aparır
Öz qara karvanını.
Bəs o parlayan nədir?
Dan ulduzudur! Yanır...
Özünü gül nəfəsli
Səhərin qızı sanır.
Kim deyir o yolunda
İtəsidir gecənin?
O nadir doğuşuyla
Nöqtəsidir gecənin!
Günəşlə haradasa
Görüşmək həvəsilə,
Daha da pardaxlanır
Səhərin nəfəsilə...
Yan! Yan! Ey dan ulduzu!
Sən məsumsan, sən şənsən!
Dan yerində günəşin
Kiçik bacısı sənsən!
Sən dünənə şahidsən,
Sən sabaha inamsan!
Sən gecəyə vidasan,
Sən gündüzə salamsan!
Gərək insan baxtında
Haçansa doğan ulduz –
Adi ulduzlara yox,
Sənə bənzəsin yalnız.

1993.

– 159 –

ŞƏFƏQLƏR

Səhərdir. Yuxudan oyanır şəhər,
Üfüqdən üfüqə axın, şəfəqlər!
Açıq pəncərəmə qonub hər səhər
Yuxusuz gözümə baxın, şəfəqlər!

Mənim də gözümdə şəfəqlər yanır,
Odlu baxışımdan üfüqlər yanır,
Yerdəki, göydəki rəvnəqlər yanır,
Yanğından bir çələng taxın, şəfəqlər!

Qətran yapıncılı gecəni soyun,
Məğrur qayalara qızıl tac qoyun,
Yaşıl sinəsini siz nurla yuyun
Dərənin, tərənin, dağın, şəfəqlər!

Keçdim qarlı qışdan, bürkülü yaydan,
Qaldım təntənədən, bayramdan, toydan...
Göz döyən ulduzdan, lal baxan aydan
Mənə siz oldunuz yaxın, şəfəqlər!

Kim deyər qaranlıq yollarda azdım,
Hər təzə şeirimi işıqla yazdım...
Qara fərmanları dibindən qazdım,
Siz də zülmətləri yıxın, şəfəqlər!

Hər ölkər baxışlı axşam gələndə,
Yığıb ətəyini tamam gələndə,
Alovlu könlümə ilham gələndə
Daha görünməyin dalğın, şəfəqlər!

Hələ qaranlıqda qalan yurdların,
Ürəyi həsrətlə dolan yurdların,
Günəş sorağını alan yurdların
Başları üstünə qalxın, şəfəqlər!

Gündüz pəncərələr növrağı olun,
Gecə zirzəmilər çırağı olun,
Döyüşdə qələbə bayrağı olun
Hər – Səadət! – deyən xalqın, şəfəqlər!

1984.

YAY OLMASA...

Vaxt olur ki, əziz dostum,
İsti yaydan bezirsən sən.
Qaya dibi, ağac altı,
Çəmən üstü gəzirsən sən.
Yay olmasa, sən taybatay
Açarsanmı pəncərəni?
Seyr eləyə bilərsənmi
İstədiyin mənzərəni?
Yay olmasa, buludların
Quruyarmı göz yaşları?
Yay olmasa, boz dağların
İsinərmı ağ başları?
Yay olmasa, məxmər üfüq
Sıyrılarımı dumanlardan?
Yay olmasa, mavi Xəzər
Qurtararmı tufanlardan?

Yay olmasa, ulduzlar da
Açıq-aşkar görünərmi?
Yay olmasa, nazlı Ay da
Xumar-xumar görünərmi?
Yay olmasa, saralarmı
Sarı buğda zəmiləri?
Yay olmasa, işləyərmı
Nəhəng tarla gəmiləri?
Yay olmasa, qara şanı
Dönüb qara xal olarmı?
Yay olmasa, sarı əncir
Damcı-damcı bal olarmı?
Yay olmasa, qızararmı
Almanın ağ yanaqları?
Yay olmasa, açılarmı
Narın qalın dodaqları?
İndi bil ki, sən bezdiyin
Bürkülü yay, günəşli yay,
Baxışları qığılcımlı,
Dodaqları atəşli yay
Bərəkətli süfrələrin
Meyvəsidir, çörəyidir.
Təkcə üçcə ayın deyil,
Fəsillərin bəzəyidir!

1985.

NARLAR

Meh nə isə çalır... Budaqlar pəsdən
Yanıqlı-yanıqlı dinir ud kimi.
Büllur damlalarsa yarpaqlar üstdən
Yerə səpələnir dəymiş tut kimi.

– 162 –

Yarpaq munisləşir şəh qılığında,
Ayı damla-damla əmir doyunca.
Adam bədirlənmiş ay işığında
Elə paltarıyla çimir doyunca.

Əsən meh öz titrək qanadlarıyla
Ağaca sərinlik səpmək istəyir.
Nar, alovlanan nar inadlarıyla
Yanıdakı narı öpmək istəyir.

Budaqlar içində yanan ocaq tək
Həsretlə ucalır narın dodağı.
Ancaq utancaq nar yaşıl duvaq tək
Qızaran üzünə çəkir yarpağı.

Bəli, bu təşnə nar tamarzı qalır,
Busə ala bilmir o pörtən nardan.
Ancaq inciməyir! Yox! Razi qalır
Nardakı ismətdən, abırdan, ardan...

Ağac öyündükcə bəhrələrilə,
Narlar çıraq-çıraq parlar dünyada.
Yox, qızartı dolu çöhrələrilə
Həya timsalıdır narlar dünyada!

1986.

KƏPƏNƏK

Əlvan donlu kəpənək də ipək kimidir,
Yerdən qopub göydə uçan çiçək kimidir.
O elə bir çiçəkdir ki, çəmənə bəzək!
Zərlərinin yağışında çimər hər çiçək...

– 163 –

Çox da yazda nə ətri var, nə də nəğməsi,
Gözümüzü qamaşdırar rənglər ilməsi.
Yolçuları yollarından saxlayar hüsnü,
Zövqləri bir-birinə bağlayar hüsnü.

O gözəlin arxasınca qaçar gözəllər,
Başı açıq, ayaq yalın uçar gözəllər.
Dodaqlardan yerə düşüb itər qeybət də,
O lövhəyə baxa-baxa qalar heyrət də.

1977.

FİLLƏR

Babalar düşdü il məşəqqətinə,
Qarşıda neçə şən il vardır dedi.
Kimsə baxmayanda şikayətinə,
Dəvədən də böyük fil vardır dedi.

Hayıflar olsun ki, qaya cüssəli
Fillər itirdilər şöhrətlərini.
Yorulmuş gözləri yetim qüssəli,
Şirlər gizlətdilər heyrlərini.

Fillər babaların inamlarını
Görən niyə puça çıxartdı, niyə?
Gərək dəfn eləyib məqamlarını
Qüvvət də dünyada məkrə baş əyər?

Zəhmət zaman-zaman ağırlaşandan
Qışda da, yazda da işləyir fillər.
Haçansa, hardasa fağırlaşandan
Toyda da, yasda da işləyir fillər.

– 164 –

Üzüyola olmaq hər səhər-axşam
Baha başa gəlir fillərə, baha.
Vay ondan üzünü döndərüb tamam
Fillər mütiliyə dözməyə daha.

Onda zirvəni də aşağı salıb
Təpikləri altda əzəcək fillər.
Köhnə şöhrətini təzədən alıb
Qürur dolu şəstlə gəzəcək fillər.

1989.

KİRPI, QURBAĞA, İNSAN...

Kirpi yeriyəndə tanımaq olmur,
Sanki torpaq üstə boz daş yeriyr.
Gözü küləkdə də tozlarla dolmur,
O gah qaçır, gah da yavaş yeriyr.

Harda kirpi görsən əl vurma, dayan,
Tikandır o başdan-ayağa kimi.
Elə olmasaydı onu da ilan
Rahatca udardı qurbağa kimi.

İşə bax! Kirpinin özü tikanla
Dəlik-deşik edir "yazıq" ilanı.
Sonra iştəhayla dolu təkənla
Təama döndərir qırıq ilanı.

Qurbağa bilsəydi məhşər günündə
Yumşaqlıq ölumdür, zireh geyərdi.
Daha diş qıcayan ilan önündə
Nə ovsuna düşər, nə göz döyərdi.

– 165 –

İnsan da xilqətdir! Qaynar gözündə
Arzular çağlayır büllur selilə.
Üzü yumşaq olsa, yazın özündə
Meh də yaralayar onu dililə.

O nə yumşaq olsun, nə də tikanlı,
Necə var, elə də yaşasın ancaq.
İnsan ehtişamı, insan ünvanı,
İnsan ləyaqəti daşısın ancaq.

1986.

BUDAQLAR – KÖKLƏR

Deyirlər ki, budaqlar
Köklərdən su içirlər.
Bəs köklərə istilər
Haralardan keçirlər?
Günəşli budaqlardan!
Yoxsa buz bağlar köklər.
Nəyəsə sığınmasa
Yaşaya bilməz təklər!
Budaqlar var, köklərə
Köklər var, budaqlara
Minnətdar ola-ola
Dönmüşlər növraqlara...
Nə yaxşı, kök millətin
Mən də bir budağıyam.
Sabahsa kökə dönən
Mötəbər dayağıyam.

1989.

YENƏ TORPAQ

Babalar dik başını
Torpağın üstə əyib.
Torpaq haqda nə qədər
İbrətli sözlər deyib.
Qonşuya batman-batman
Çörək versə də torpaq,
Qonşudan bir qarış da
Yer istəməyib ancaq.
Əkib becərmirsənsə
Torpağı rəncbər kimi,
Keşiyində dayanma
Silahlı əsgər kimi.
Əkib becəirsənsə,
Keşiyində sayıq dur!
Torpağına göz dikən
Kəslərin gözündən vur!
Sanma ki torpaq yalnız
Üstündə gül bitəndir.
Əvvəlcə sadıq övlad
Yetiştirən vətəndir.
Torpaq neçə alovlu
Döyüşdə yorulanda,
Tutqun üzü nə gülüb,
Nə dəki durulanda,
Torpaq güclənsin deyə
İgidlər alışıbdır.
Sonra gübrə yerinə
Torpağa qarışıbdır.

Unutma, zaman-zaman
Torpaq altda uyuyan,
Alov dolu ürəyi
Nə susan, nə soyuyan,
Müdrük ulularımız
Yenə dayağımızdır.
Göy mavi çadırımız,
Günəş bayrağımızdır.
Bərəkət dolu torpaq
Nemətə suyla dönər,
Sərvətə suyla dönər,
Şöhrətə suyla dönər.
Günəş nəyi öldürsə,
Su dirildər! O ölməz!
Suyun öldürdüyünü
Günəş dirildə bilməz.
Mən torpağın özünü
Əkib becərməsəm də,
Yanmış toxum yerinə
Özüm cücərməsəm də,
Torpağın şərəfinə
Doğma oylaqlar üstdə,
Sözlər əkib becərdim
Münbit varaqlar üstdə.
Dedim toza batmasın
Arxivlər bucağında.
Torpaq qədər yaşasın
Torpağın qucağında.

1994.

QIZ QAYĞISI

Proloq

Mənim əziz anam, mehriban anam
Gah üzümdən öpdü, gah da gözümdən.
Anamdan sonrasa hər səhər-axşam
Savalan küləyi öpdü üzümdən.

Savalan ən nəhəng bir qartal kimi
Vətənin köksünə vüqarla qonub.
Ürəyi yansa da bir tonqal kimi,
Başının qarında tarixlər donub.

O qartala baxdı hər səhər-axşam
Mənim doğma kəndim Çanaxbulağım.
Döyüşçü paltarı geysə də əyyam,
Nə toyum əskildi, nə təmtərağım.

Nadir yuvalar var, ağ, yaşıl, sarı,
Hüsnü məharətə meyar deyilmi?
Göz-göz şan yaradan zəhmətkeş arı
Ən incə duyğulu memar deyilmi?

Bir arıya dönüb əlvan güllərdən
Hər təzə şeirimə şirə yığdım mən.
Vüqarla keçsəm də geniş çöllərdən,
Bir hikmətlə dolu sözə sığdım mən.

Salam kəndim

Doğma, əziz, gözəl, munis yerimdə
Sevənlər görüşə çıxanda axşam,
Məni də həsrətlə dolu şeirimdə
Kəndimlə görüşə çağırdı ilham.

Salam məğrur kəndim, qəhrəman kəndim!
Hicran oyun açdı başıma, oyun.
Mənə qəhət oldu mehriban kəndim
Bir udum havanla, bir içim suyun.

Nə zaman istərdim bol çiçək gəzəm,
Gedərdim Savalan ətəklərinə.
Ancaq otunu da qıymazdım üzəm,
Üzümü sürtərdim çiçəklərinə.

Bir nadir gözəli qoydum sinəndə,
Ondan mənə qalan qışqırıq oldu.
Təbrizdə olsam da duydum sinəndə
Məndən ona qalan hıçqırıq oldu.

O gözəl, o cəsur qızın yanında
Nə zaman sevgidən söhbət açardım,
Sanki yel əsərdi zərif canında,
Mənsə sanki təzə hikmət açardım.

O qız utananda bir müşkül kimi
Söz düyünlənərdi dodaqlarında.
Səhər-səhər açmış qızılgül kimi
Həya alışırdı yanaqlarında.

Qətrandan yağrulmuş qaşları yuyub
Bıqlarda eşilən dumanlar hanı?
Əkiz quzuları xurcuna qoyub
Çiyində aparən çobanlar hanı?

Hanı dumanlara od saçsın deyə
Yanıqlı-yanıqlı dinən tütəklər?
Ürəkdən-ürəyə yol açsın deyə
Nəğmə körpüsünə dönən tütəklər?

Sanki bu dünyada məhrəm atəş tək
Yanmaqçın doğmuşdur öz anam məni.
Misra bişirdikcə sinəm günəş tək
Öldürüb-diriltmiş söz dünyam məni.

Dolaşdım həm dağı, həm aranı mən,
Ağ günlər aradım, ağ tellər tapdım.
Bir ocaq qaladım qış zamanı mən,
Qırmızı odlar yox, boz küllər tapdım.

Səsini tufandan qoruyan bulaq
Suyunu insanla bölər həyatda.
Haçansa, necəsə quruyan bulaq
Gözlərini yumub ölər həyatda.

Mən də dilləndirib öz sənətimi
Qaynar ilhamımı böldüm xalqımla.
Tarixə döndərib söz sənətimi
Ağladım xalqımla, güldüm xalqımla.

Qaranquş öz zərif qanadlarında
Dünya boyda yazı necə gətirir?
Bir cəsərət duyub inadlarında
Gülü əndazəyə qönçə gətirir.

Öz qadir xalqımın mərd oğlu təki
Damlə istəyəne ümman verdim mən.
Tələsən arzumu bir toğlu təki
Müdrək iradəmə qurban verdim mən.

Azadlıq zindandan çıxmış haçandır,
Dünyanı dolaşır şüarlarıyla.
Azadlıq vədə yox, canlı insandır,
Qəti himnə dönür qərarlarıyla.

Şəkillər görmüşəm... İki gözümdə
Yalnız sənın şəklin yaşa dolubdur.
Gözlərindən necə öpüm, özüm də
Deyim dodaqlarım xoşbaxt olubdur.

Şəbnəm yox, göz yaşı tökür yarpaqlar,
Palıd, məğrur palıd kövrəlib indi.
Üstündə gəzdiyim yaşıl budaqlar
Həsərət yollarına çevrilib indi.

Məni sərnlədən aynalı bulaq
Şirin bir yuxunu andırır daha.
Çınqılı incidən mənalı bulaq
Məni həsrətiylə yandırır daha.

Həsərət öz gücünü yoxlayan anda
Başımda dəyirman daşı oynatdı.
Mən haçan oynamaq istədim, onda
Həsərət gözlərimdə yaşı oynatdı.

Kim bilir, Vətəndə görüş günündə
Bəlkə də qazanlar qaynayacaqdır.
Sevincdən ağlayan xalqın önündə
Həsərət özü də oynayacaqdır.

Həyat bir ağacdır... İnsanlar yarpaq,
Tufan haray çəkir, meh nəğmə çalır.
Ölüm istədiyi yarpağı ancaq
Tufanda da salır, mehdə də salır.

Dinsin qatar-qatar söz əvəzimdə,
İlham – uğur! – desin yorğun qələmə.
Mən də heç olmasa son nəfəsimdə
Sənin rayihəni çəkim sinəmə.

Demirəm fəvqündə bir növraq olub
Möhtəşəm heykələ dönəydim tamam.
Deyirəm sinəndə bir bulaq olub
Nəğmə oxuyaydım hər səhər-axşam.

Bu sadə arzudan doğan həqiqət
Qürur aparardı sabahıma da.
Su qədər olsaydı ömrüm, nəhayət
Min şükür edərdim allahıma da.

Unudub qürbətdə mehmanlığımı
Haçansa yel olub əsəcəyəm mən.
Özümlə gətirib qurbanlığımı
Ayağının altda kəsəcəyəm mən.

Tənhalıq diddisə məni quduz tək,
Vüqarı ən böyük ləyaqət sandım.
Neçə qız könlünə axıb ulduz tək
Yalnız öz sevgimdə alışıb-yandım.

İndi o sevgidən bir ləyaqətlə
Şeiriyyət xalısı toxuyuram mən.
Yox! Sənə uzaqdan bir hərarətlə
Bir hicran dastanı oxuyuram mən.

Görüşə dəvət

Bir səhər güllərlə görüşüm deyə,
Rahat yatağımdan tələsik qalxdım.
Qapıdan çıxanda mən əvvəl göyə,
Sonra dan yerinə maraqla baxdım.

Dedim gecə keçib... Salam dan yeri!
Məni görürsənmi? Sənə baxıram.
Şairlik eşqinə düşəndən bəri
Mən sənə baxmışam, yenə baxıram.

Təbəssümlə göyə boylandıqca sən,
Yorulmuş qələmim mənə bozarır.
Yuxumu şeirlə mən dəyişdim, mən,
Bəs sənin gözlərin niyə qızarıb?

Sənin ki, dinc, rahat, sakit qoynunda
Hələ indi-indi açılır səhər.
Yox! Yox! Bu səhərin məhrəm boynunda
Ağır yüklər vardır diləklər qədər.

Bir kitab olmaqçın bu təzə səhər
Gəzəcək bir yurdun torpaqlarında...
Ancaq bilməyəcək axşama qədər
Nələr yazılacaq varaqlarında.

Bir dahi olsa da kimsə bu sirri
Aça bilməyəcək bir müşkül kimi.
Sən bunu andıqca gecədən bəri
Gözlərin qızarıb qızılgül kimi.

Ancaq nahaq yerə! Bil ki hər səhər
Elə belə gəlib, belə gedəcək.
Bəli! Gözlərində axıra qədər
Bəzən yaş, bəzən də şölə gedəcək.

Sonra dan yerində nəğməyə dönən
Neçə-neçə qızıl damara baxdım.
Sonra işıq dolu çeşməyə dönən
Gözlərimlə bir az kənara baxdım.

Gözlərini yumub duran bir gözəl
Sanki öz içinə baxıb qımışdı.
Yox! Yox! O günəşdi hər şeydən əvvəl,
Özünə baxdıqca gözü qamaşdı.

Düşündüm görəsən o canlı günəş
Kimin taleyinə doğacaq, kimin?
Düşündüm bal dolu min şanlı günəş
Kimin boş ağzına sığacaq, kimin?

İstədim günəşsən deyim o qıza,
Həm kəndin adından, həm öz adımdan.
Az qaldı başımı əyim o qıza,
Güllər də, görüş də çıxdı yadımdan.

Tanıdım o qızı, bir az utandım,
Axı o qonşumdu haçandan bəri.
Sanki haradasa yaman yubandım,
Uzanan əlimdən çıxdı o pəri.

Gözlərim önündə hər səhər-axşam
Necə pardaxlanıb qonşum Gülcönçə!
Mənsə ətrafımı unudub tamam
Necə görməmişəm o qızı, necə!

Yox! Sən demə o qız uşaq çağından
Mənim qədir bilən ürəyimdəymiş.
Ərköyün, inadkar, şiltaq çağından
Mənim az-az gülən ürəyimdəymiş.

Nə etmək? Dünyada həssas insanın
Ürəyindən yaxın həyanı yoxdur.
Osa dərinədir..Qəvvas insanın
Ürəyi görməyə imkanı yoxdur.

Pardaxlanmış gülü hər cəmiyyətdə
Bütün müştərilər sevsə də, mənəcə
Daha şux görünər gül ünsiyyətdə
Yarı pardax olsa, yarı da qönçə.

Ümid yaşatmırmı mərd igidi də,
Şairin ümidi söz qönçəsidir.
Pardaxlanmış gülün son ümidi də
Sonra açılacaq öz qönçəsidir.

Bəli! Şehə batmış ayaqlarıyla
Güllər söykənsə də məhrəm torpağa,
Yavaş-yavaş dönər növraqlarıyla
Hər pardax həşəmə, qönçə pardaxa.

Qonşum ayrılmışdı uşaqlığından,
Təpədən-dırnağa nəydi? Fərasət!
Daha Gülcönçənin şiltaqlığından
Nə əsər qalmışdı, nə də əlamət.

Sanki yaraşıqdı kəndə, yaraşıq,
Duruşu vüqardı, nəfəsi nemət!
Ala gözlərindən işıq qarışıq
İsmət saçılırdı ətrafa, ismət!

Ananın bətnində büllur çeşmə tək
Gur yox, damla-damla yığılar ismət.
Həyadan yoğrulmuş təzə nəğmə tək
Gözəllə birlikdə doğular ismət.

Gecələr çöllərə Ay nur səpəndə,
Çay da gözlərinə işıq tərəndə,
Ot da məhəbbətlə otu öpəndə,
Gözlərdən üzlərə sağılar ismət.

O, təmiz yaşayar ölkə içində,
Səadət aramaz "bəlkə" içində,
Qum dənəsi boyda ləkə içində
Çırpına-çırpına boğular ismət.

O ecazkar hüsnü gizlər meh kimi,
Qeyrəti saçında parlar zeh kimi,
Naməhrəm əl dəysə inci şəh kimi
Titrəyə-titrəyə dağılar ismət.

Millətə göz dağı etsinlər deyə,
Sonra zaman-zaman itsinlər deyə,
Yox! Yox! Yaddaşlarda bitsinlər deyə
İsmət tapdayarlar yağılar, ismət.

Bir güldür! Kobud da olar, incə də,
Özgə nəfəsilə solsa qönçədə,
Dünyaya hay salar dilsiz gecə də,
Nəfəslər od olar, ağılar ismət.

Mən qıza, qız mənə imkan içində
Sanki deməmişdik hər sirmimizi.
İndi heyrət dolu həycan içində
İlk dəfə görürdük bir-birimizi.

Dedim qüruruma yadsa da qulluq,
Gedim hüzuruna iz sala-sala.
Möcüzə qonşuma elə bir yolluq
Ürəyimi açım, nə ola-ola...

Başına od yağsa qaçma, dünyada
Mərdənsənə tarixdə mərd qalacaqsan.
Sir sən qulundur, açma dünyada,
Açsan sən sirtinə qul olacaqsan.

Yox! İnsan sirtini fala da açıb,
Yoxsa sirli dərddən hər şey gözlənər.
Dərdini gizlətsən, harasa qaçıb
Dərdin dərmanı da səndən gizləner.

Getdim! Dedim başsız küləyə dönmə,
Sən mənim saçımı dara, Güllqönçə!
Başqasına yanan ürəyə dönmə,
Sən mənə bir çarə ara, Güllqönçə!

Zirvə qarından ağ yanağındakı
Qara istiotmu? Yoxsa xalmıdır?
Təbəssümlə dolu dodağındakı
Şehli gilənməmi? Yoxsa balmıdır?

Kəpənək dalınca sən dağa qalxma,
Kəpənək qanadı bil əllərini.
Dağdan çiçək dərib döşünə taxma,
Şəhlər yaralayar gül əllərini.

Mən xəyal aynamı daha silmərəm,
Orda donub qalmış mehriban üzün.
Yox! Məhrəm aynaya baxa bilmərəm,
Baxanda gözümə zillənər gözün.

Əksin gözümdədir... Gül açıb çöllər,
Bilmirəm fikrindən haralar keçir.
Qara gözlər üstə düşəndə tellər
Bəlkə də baxtları qaralar keçir?

Bəli! İnsanları min hala salan
Baxtların özü də sanki ünvandır.
İstəsən gözümlün içində dolan,
Ancaq bəbəyimə dəymə, amandır!

Yoxsa səhər-axşam munisim olan
Əksin yaralanar gözümdə mənim.
Hələ alını açıq, üzünü ağ qalan
Etibar yaşamaz sözümdə mənim.

Sevgi bir atəşdir! Onsuz bu dövran
Üşüyə-üşüyə yerində donar.
Sevginin oduyla oynayan insan
Təpədən-dırnağa alışıb yanar.

Yalqızlıq yamandır! Çəməndə gəzən
Quş da bir qanadla göyə qalxmayır.
İnsan ağlayanda baxtına bəzən
Yaş da gözlərindən yalnız axmayır.

Kim bilmir, yanında ulduz yanmasa
Ulduz da darıxar göydə gecələr.
Təkliyi dünyada dəhşət sanmasa
Ürəyə od salmaz ney də gecələr.

Sevgi dediyimiz yenilməz vüqar
Gərək insanlığın məbədi olsun!
Dünyada inamla bağlanan ilqar
Gərək dünya qədər əbədi olsun!

Neçə şeir yazdım zaman-zaman mən,
Tarixə döndərdi söz ümidimi.
Niyə gizlədim ki, heyran-heyran mən
Səndən də üzmədim öz ümidimi.

Ümid də qönçədir! Soyuq duyğuyla
Büzüşə-büzüşə yumaqlanar o.
Ümid də qönçədir! İsti qayğıyla
Açıla-açıla pardaxlanar o.

Danışdım... Sonra da tutub əlindən
Bu gecə görüşək dedim rıqqətlə.
Bir cavab alınca qızın dilindən
Sanki ürəyimi yedim rıqqətlə.

O dinmədi... Sanki bir külək kimi
Qonşumu yormuşdu uzun tərənnüm.
Yox! Ala gözlərdə bir şimşək kimi
Təbəssüm parladı, yalnız təbəssüm.

O yenə dinmədi... Mən zarafatla
İndi öz evmizə sürüşək dedim.
Gecə ay doğanda gəl ehtiyatla
Kəndin qırağında görüşək dedim.

Sevgi gecəsi

Gecə ay doğmuşdu. Mənim ayımsa
Sonra doğacaqdı həsrət içində.
Ay nur paylayırdı... Mənim payımsa
Sonra gələcəkdi qismət içində.

Zirvələrdən baxan məqam südləşər
Bir on dörd gecəlik ay işığında.
Dənizin suları tamam südləşər
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Çaylar nəğmələşən güzgüyə dönər,
Çəmənlər ilahi vergiyə dönər,
Şeiriyətlə dolu sərgiyə dönər
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Yollar ağardıqca dan yeri kimi,
Dağları haraylar ağ nəri kimi,
Güllər şəhdə çimər şux pəri kimi
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Bulaqlar durular, daşlar dürləşər,
Yuvalar nurlanar, quşlar dürləşər,
Körpələr ağlayar, yaşlar dürləşər
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Bulud lovğa-lovğa köpmək istəyər,
Ulduzsa ulduzu öpmək istəyər,
Göy yerə məhəbbət səpmək istəyər
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Hardasa çirkin də gözələ dönər,
Gümüşdən yoğrulmuş heykələ dönər,
Füzuli nəfəsli qəzələ dönər
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Sazların simləri daha da parlar,
Naməlum ünanda düha da parlar,
Bəli! Saray nədir? Kaha da parlar
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Aşıq cırıb atar can köynəyini,
Bağrında gizlədər öz mələyini,
Pıçıltıyla deyər hər diləyini
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Mühəndis baş əyər öz peşəsinə,
Bir inamla baxar son nəqşəsinə,
Vaxt dostuna dönər, iş nəşəsinə,
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Həkim neçə-neçə dərddə yarayar,
Saçını əlilə tez-tez darayar,
Ağır xəstəsinə çarə arayar
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Müəllim diqqətlə dəftər yoxlayar,
Fikir, bilik, məna, təpər yoxlayar,
Gecə yarısına qədər yoxlayar
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Bəstəkar tər-təzə bir mövzu seçər,
Şirmayı royalın dalına keçər,
Həssas duyğulardan bir nəğmə biçər
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Rəssam bir yarımçıq şəkli tamamlar,
Təzədən qayıdar köhnə inamlar...
Yenidən doğular sanki adamlar
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Şair məqamını hakimə yozar,
"Küsmək" kəlməsini hökmüylə pozar,
Şeirlə bir sevgi məktubu yazar
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Segah, şahnaz, zabul, qatar oxunar,
Ürəklərin sirri aşkar oxunar,
Yerdə də, göydə də nə var oxunar
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Yuxular çöllərdən evlərə dolar,
Beyinlərdə gəzib gözlərdə qalar,
Ən həzin, ən şirin bir nağıl olar
Bir on dörd gecəlik ay işığında.

Mən inamla getdim məndən çox qabaq
Kəndin ətəyinə çatan çəmənə.
Mən ayaq qoymağa qıymadım ancaq
Arxası üstündə yatan çəmənə.

Pıçıldaşan güllər gül deyildi, yox,
Biri məşuqəydi, biri aşiqdi.
Mənim qarşımdasa nə az, nə də çox,
Çəmən özü boyda yaşıl işiqdi.

Qızıl qanadını açanda səhər,
İlk dəfə günəşə baxar çəmənlər.
Ecazkar ətrini saçanda səhər,
Zümrüd önlüyünü taxar çəmənlər.

Udar al günəşin şölələrindən,
Gecə sarı ayın halələrindən,
Bağrında qızaran lalələrindən
Tonqallar yandırır-yaxar çəmənlər.

Ulduz-ulduz yanar asiman kimi,
Yer üstə parlayar kəhkəşan kimi,
Yolda bərəkətli dəstərxan kimi
Qarşına min nemət yığar çəmənlər.

Yerin sürüləri naxışlarıdır,
Göyün şimşəkləri alqışlarıdır,
Cığırılar alınının qırıqlarıdır,
Demə ki yaşından qorxar çəmənlər.

Kim sevməz yellənən ləpə otları,
Quzular ağzına təpə otları...
Yanlarına salıb körpə otları
İnsanı salama çıxar çəmənlər.

Maşınla dağlara qalxdığın zaman,
Günəşi gözüne taxdığın zaman,
Pəncərədən yola baxdığın zaman
Dalğayla harasa axar çəmənlər...

Odlu ocaqları duman alanda,
Cığırı, keçidi yaman alanda,
Başının üstünü xəzan alanda
Yaşlı gözlərini sıxar çəmənlər.

Yox! Solmaz payızın küləkləriylə,
Qış sərgisi açar çiçəklərilə...
Quş qonmaz dağların ətəklərilə
Günəşli zirvəyə qalxar çəmənlər...

Birdən pıçıldaşan güllər içində
Yalqız bir bənövşə deydi gözümə.
O, neçə arxalı ellər içində
Özümə bənzədi, yalnız özümə.

Dedim görən niyə mehriban əllər
Onu nə oxşayıb, nə də dəribdir?
Yanında nəşəyə dalsa da güllər
Bənövşə sakin yox, sanki qəribdir.

Yaz nəğməyə dönür sellər içində,
Sərgini andırır torpağın qoynu.
Bəs niyə şax duran güllər içində
Yalnız bənövşənin əyridir boynu?

Bənövşə baxtının gətirdiyini
Hara yazı bilər öz naxışıyla?
Bənövşə haçansa itirdiyini
Dibində axtarır lal baxışıyla.

Əfsus, itiyini pərişan kimi
Tapa bilməyir ki, tapa bilməyir.
Başı da çiyinə yapışan kimi
Qopa bilməyir ki, qopa bilməyir.

Bəli! Bənövşənin bu zillətini
Yanıdan keçənlər duyub dərinədən.
Bir şey ki itirə hər nemətini,
Niyə əzabla da qopsun yerindən?

Doğrusu özümə düşünmədim çox,
Gördüm bənövşəni qoparıram mən.
Sanki Gülqönçəyə bənövşəni yox,
Özümü hədiyyə aparıram mən.

Yalnız bənövşəyə bir möhtac kimi
Sevgimin xətrinə qıydım çəməndə.
Bəs sonra? Sonra da bir tarac kimi
Ürəyimdə talan duydum çəməndə.

Sonra da düşündüm yanğı içində,
Tək tək həsərdən çıxarmalıydı.
Kimsə bənövşəni qayğı içində
Düşdüyü qərbətdən çıxarmalıydı.

Mənə tanış olan ünvanından qız
Qısıla-qısıla gəldi görüşə.
Məchul taleyinin fərmanından qız
Asıla-asıla gəldi görüşə.

Hələ soyuq yazın gümüş qrovu
Titrəşən otların üstə donurdu.
Mənim ürəyimin odu-alovu
Qızın yanağına qor-qor qonurdu.

Sanki ürəkləri yandırır-yaxan
Bir incə mələkdə ağ paltarda o.
Yox! Yox! Qönçəsindən təzəcə çıxan
Bir ağ qızılgüldü ilk baharda o.

Mənsə bənövşəni uzatdım qıza,
Dedim al, saçına düz bənövşəni!
Qonşum sanki çoxdan həsrətmiş yazı,
Burnuna apardı tez bənövşəni.

O gözəl, o sadə qızın necə də
İddiası azmış, nəcabəti çox.
Nə gizlədim, sandım aylı gecədə
O məni iyləyir, bənövşəni yox.

O məni iyləyir... Bir qatar kimi
Yola düzməsəm də ünsiyyətimi,
Elə ilk görüşdən bir əttar kimi
Ətrimdə yoxlasın sədaqətimi.

Mən bir zirvə idim... Ancaq bu zaman
Qızın bir təması sındırdı məni.
Məni yandırmazdı alov da, inan,
Qızın bir baxışı yandırdı məni.

Göydə sakinləşən sülaləsindən
Ulduzlar çəmənə baxıb töküldü.
Qızın gözlərinin piyaləsindən
Əriyə-əriyə axıb töküldü.

Sonra geniş, əlvan, yumşaq çəməndə
Yanaşı əyləşdik məhrəmlər təki.
Dünənki o iki uşaq çəməndə
Bu gecə qovuşdu həmdəmlər təki.

Qəribədir, bir vaxt dil-dil ötən qız
İndi danışmağa söz tapmayırdı.
Alovlı dilindən asılsa da buz,
O, dil isitməyə köz tapmayırdı.

Bəs mən? Dağdan ağır vüqar içində
Qızın sükutunu dinləyirdim mən.
Ürəyimdə doğan qatar içində
Təzə arzuları çinləyirdim mən...

Birdən qız başını qaldırıb bir az,
Nəhəng Savalana diqqətlə baxdı.
Sanki bu yaz gördü o dağı, bu yaz,
Savalana bir də heyrətlə baxdı.

Yox! Qız qənimiydi səssiz çağların,
Mən aldanmamışam hələ gözümə.
– Heydər! Neçə yaş ^{*} vardır dağların?
Deyə qız maraqla baxdı üzümə.

* Müəllifin uşaqlıq adıdır.

Dedim istəyirsən sənətkar kimi
Mən də şeiriyyətdən bir köynək geyim.
Dağlarda böyüyən nəğməkar kimi
Dağların yaşını şeirlə deyim.

Qız güldü... Gözləri parladı par-par...
Dedi sən zərgərsən, şeirin də zərin.
Məgər bilməyirsən, belə məsəl var,
Halvaçının qızı bir az da şirin.

Mən şeir oxusam da qonşuma düzü,
Sanki oxumadım... Çəmən də bildi.
Dağlar rayihəli misralar özü
Sinəmdən çağlaya-çağlaya gəldi:

Bu dağların yaşı yaşlı dünyanın
Baharı qədərdir, qışı qədərdir.
Üzüyü kəhkəşan qaşlı dünyanın
Torpağı qədərdir, daşı qədərdir.

Axar dağ çayları hər addımbaşı,
Köksünü qabardar küləyə qarşı,
Bilirsən neçədir dağların yaşı?
Çayların gözünün yaşı qədərdir.

Döşündə meşələr nə təhər olar?
Hər ağac silahlı bir əsgər olar!
Bəs dağların yaşı nə qədər olar?
Yaşı ağacların başı qədərdir.

Dağlar qürurudur oylaqlarının,
Axarlı-baxarlı yaylaqlarının...
Yaşı tüstülənən ocaqlarının
Üstündə qaynayan aş qədərdir.

Çatıqdır dağların qaşı dünyada,
Şimşəklə daranır başı dünyada...
Özü ağsaqqalsa, yaşı dünyada
Həm müdrik, həm də ki, naşı qədərdir.

Övladı çeşmədir, güldür, qönçədir,
Yorğanı ulduzla dolu gecədir...
Dağlar qocadırsa, yaşı neçədir?
Anamız dünyanın yaşı qədərdir.

Qız nə dedi? Qərar yolda azanda,
Köməyinə gəlir həqiqət, dedi.
İnsanlar haqqında qanun yazanda
Yaxşı iş görməyib təbiət, dedi.

Bəli! Gənclik ömrü yaz ömrü qədər,
Sevgi ömrü şimşək ömrü qədərdir.
Dağlar, yaşıl dağlar əbədi əsər,
Oxucularına gəldi-gedərdir.

Nə ola, daşını atıb dincliyin
Təbiət hər haqlı arzunu duya.
Dağların ömründən bir az gəncliyin,
Bir az da sevginin üstünə qoya.

Mənsə: – Amin! – dedim – canları sulu
Niyyətlər heç zaman qalmaz qönçədə.
Yəqin ki təbiət sənin qəm dolu
Səsini eşidər aylı gecədə.

Birdən haradansa bir kəpənək də
Gəlib bir çiçəyin çətrinə qondu.
Sanki topa şəfəq göy biçənəkdə
Məsum bir gözəlin saçında dondu.

Qız o kəpənəyi göstərib mənə
Nədənsə sakit yox, rıqqətlə dindi:
– Həyatda mənayla dolu hər səhnə
Bir ibrət dərşinə çevrilir indi.

Kəpənək donuna zər düzdüyündən
Gözü qamaşdıran ipəyə dönür.
Yox! Çiçəklər üstə çox gəzdiyindən
Axırda özü də çiçəyə dönür.

Qəribədir, qarğa quşlar içində
Ən uzun ömrüylə məğrurlaşdır.
Bəs kəpənək necə? Yaşlar içində
Ən qısa ömrüylə məşhurlaşdır.

Sevgi də belədir! Gah qarğa ömrü,
Gah kəpənək ömrü sürür dünyada.
Bir də görürsən ki bir dalğa, ömrü
Fəryada çevirir, odlu fəryada...

Mən rıqqətlə dedim! – Sən ülfətimlə
Tanışsan... İndisə sevirəm səni.
Bəli! İstəyirəm öz qüdrətimlə
Sevgi dastanına çevirəm səni.

Sərvətdən barınan yekələr kimi
Pulumuz da yoxsa, almamız da,
Günümüz qurumuş tikələr kimi
Tıxanıb qalmasın boğazımızda.

Dünyada nə qədər uzun sayılsa
Hələ qırılmayıb xəyalın yolu.
Yükü məhəbbət yox, qurşun sayılsa
Asanddan asandır vüsəlin yolu.

Aramız nə qədər açıq olsa da
Yenə haradasa bir pərdə vardı.
Hissimiz qaynayan qılıq olsa da
Yenə haradasa meydanı dardı.

O batıb müqəddəs sevgi ətrinə
Soyuq əllərilə dartdı pərdəni.
Pərdə yırtılmadı... Düzlük xətrinə
Odlu nəfəsilə yırtdı pərdəni.

Dedi yadımdamı uşaqlığımdan
Sənə inanmışam... İndi çaş-başam.
Sanma mən hələ də şıltaqlığımdan
Əl çəkə bilmirəm... Bir dəcəl quşam.

Yox! Yox! Kim dağlarda düşür sislərə
Su yerinə qar da udur dünyada.
Sənin fikrincəsə sevən kəslərə
Vüsal bir içimlik sudur dünyada.

Bəs niyə şairlər yazılarında
Həmişə hicrandan gileylənibdir.
Könlü yanıldıqca arzularında,
Dilində dövrədən gileylənibdir.

Qızın haq sözündən tutuldum nəşə...
Sanki heyrətləndi xəyal özü də.
Dedim iddiası az olan kəsə
Asan başa gəlir vüsal özü də.

Sən demə tələsik qənaətimdə
Mən yanırmışam bir uşaq kimi.
Bəli! Zirvələşən məhəbbətimdə
Vüsal yellənirmiş bir bayraq kimi.

Kim bilir haçansa mənim əllərim
Yellənən bayrağa çatacaqdımı?
Yoxsa bir-birinə söykək illərim
Hicranın qoynunda yatacaqdımı?

Oyaq ulduzların gözü önündə
Biz sədaqət dolu peyman bağladığ.
Hələ sabahın da özü önündə
Biri-birimizi bir də yoxladığ...

İki sevgilinin ürək sirlərinə
Ay göz də yetirdi, qulaq da asdı.
Mötəbər peymanə möhür yerinə
Sevinə-sevinə özünü basdı.

Hikmətli dilindən dür saçan insan
Dönər Vətəninin üzük qaşına.
Ömründə nə qədər sirr açan insan
Bilməz nə gələcək sabah başına.

Ehtiyac qapılar döyməsin deyə
Gah silah götürdüm, gah şeir yazdım.
Düşməni ayaqları döyməsin deyə
Vətən torpağını bağrıma basdım.

Məhrəm təmas

Qız təlaşa düşüb halımdan mənim
Görüşə çağırırdı bir gecə məni.
Bildim ki qorxsam da yolumdan mənim,
O necə istəyir, o necə məni!

Gecə ay doğanda evmizdən çıxıb
İlk görüş yerinə gəldim bir də mən.
Gecəyə sənətkar gözüylə baxıb,
Hüsnünü düşündüm tanış yerdə mən.

Gecə var, qara rəng çökür üzünə,
Küləklər dinsə də, o susur yenə.
Sən şən-şən baxırsan parlaq gözünə,
O yas məclisini andırır sənə.

Gecə var, tükənməz bir səxavətlə
Bir toy məclisinə dönür şamlarla.
Göydə ulduzlar da bir məhəbbətlə
Sanki mey paylayır qızıl camlarla.

Belə bir gecədə görüşə çıxmaq
Bəlkə də ikiqat bir səadətdir.
Durub bir-birinin üzünə baxmaq
Şeiriyyətlə dolu bir ünsiyyətdir!

Mən gecəyə baxdım... Qucağı düm ağ...
Ömrümdə ilk dəfə ağ gecə gördüm.
Nə şam alışırdım, nə də ki, çırağ,
Bəs o uzaq göyü mən necə gördüm?

Fələklər ağ göyü sarı mıxlarla
Başımın üstünə elə mıxlamış,
Qız mələkləri də qarı mıxlarla
Yerində əbədi möhkəm saxlamış.

Dedim nə gözəldir güllü ayna tək,
Bəs niyə özünü boğubdur gecə?
O qədər ulduzu igid ana tək
Necə bir dəfəyə doğubdur gecə?

Layıqdir qürurla baxıb üzünə,
O, yaradan tanrı desə özünə...
Mərhəmət axtaran övlad gözüne
Gözünün nurunu sağıbdır gecə...

Sonra da tək-tənha qalmasın deyə,
Üzücü xəyala dalmasın deyə,
Xiffətdən saralıb-solmasın deyə
Hamsını başına yığıbdır gecə.

Damla-damla olub neçə gözəlin,
Mehriban, fədakar, incə gözəlin,
Odlu dodaqları qönçə gözəlin
Göz bəbəklərinə yağıbdır gecə.

Bir gümrəh nəğmədir bir şaqraq qıy da,
Bir böyük sevincdir bir kiçik toy da,
Nə qədər məclisdə köynəyi boyda
Süfrəsini açıb-yığıbdır gecə.

Bəli! O sonra da xəyala dönüb,
Yuvasından uçan qartala dönüb,
Yox! Havada bir ağ dəsmala dönüb
Səhər dan yerinə sığıbdır gecə.

Qız gəldi... Görüşdük... Ancaq bu gecə
Qönçə dodaqları qaysaqlanmışdı.
Nikbin Güllqönçənin bilmirəm necə
Sevinci kədərlə calaqlanmışdı.

Güllqönçə solmuşdu sanki bir qədər,
Qəmlə yüklənmişdi çatıq qaşları.
Düşündüm o yüklər tökülsə əgər,
Məğrur dağların da enər başları.

Gözlərin üstündə əzəldən bəri
Bir cüt sədaqətli bacıdır qaşlar.
Gözlər gizlətsə də özündə sirri,
Qara almaz dolu tacıdır qaşlar.

Gözlər düşünəndə, kəmərlər kimi
Gərilən, açılan, qaşlar deyilmi?
Gözlər alışanda, xəncərlər kimi
Ürəyə sancılan, qaşlar deyilmi?

Bəlkə də o qədər qüdrətli deyil
Səni alovuyla yandıran gözlər.
Ancaq kim deyər ki dəhşətli deyil
Şimşəkli buludu andıran gözlər?

Yox! Yox! Sual dolu istintaq kimi
Hiddətlə danışar göz tufanıyla.
Bu boyda dünyanı oyuncaq kimi
Yerindən qoparar öz tufanıyla.

Sonra dağ olsan da necə durarsan
Amansız tufanın qabağında sən?
Boğula-boğula ləngər vurarsan
Sellərin-suların qucağında sən.

Sən təbəssüm axtar gözlərdə ancaq,
Gözlərə hiddət yox, fərəh yaraşır.
Ürək qızılgüldür, sevgi göy yarpaq,
Ona da, buna da zireh yaraşır.

Təbəssüm işıqlı ənənəsiylə
Gözlərdə hiddəti əridər, inan!
Cəsarətlə dolu təntənəsilə
Haraylı tufanı kiridər, inan!

Dənizlər hər suyla dolsa da əgər,
Gözlər hər kədərdən dolmasın gərək!
Üfüqlər günəşsiz olsa da əgər,
Gözlər təbəssümsüz olmasın gərək!

Qız həssas duyğulu rıqqət içində
Qarşımda titrədi sarmaşığı kimi.
Mən dünyaya baxdım heyrət içində,
O gözümə dəydi qarışıq kimi.

Qız nə dedi? – Heydər! – Fələk daş atdı,
Dağıldı səadət karvanım mənim.
Atam günəşimdi, cəbhədə batdı,
İndi sənə gəlir gümanım mənim.

Günəş nədir? Alov! Cəngəllik nəhəng!
Genələr təngləşən yorğun nəfəs də.
Hayıf, cəngəllikdə hayqıran pələng
Bir səssiz pişiyə dönər qəfəsdə.

Dedilər göz yaşı haçan od çilər,
Yandıra-yandıra yanaqda axar.
Yox! Yalnız yetimin yanağı bilər
Göz yaşı nə təhər yandırır-yaxar...

Məharətlə dolu məsləhətilə
İnsana müəllim olsa da zaman,
Hərərətlə dolu ünsiyyətilə
Azadlığı quşdan öyrənmiş insan.

Bir dağ qartalını andıran atam
Nə pul düşkünyüdü, nə mal əsiri.
Qanadı altına alardı tamam
İsti yuva gəzən yetim-yesiri.

Kişi qorxaqları söz yarağıyla
Atəşə tutardı tufəngdən betər.
Qurbağa qorxudan öz ayağıyla
İlanın ağzına girməyir mægər?

Nə qəm, alovlanan ocağın üstdə
Qaynaya-qaynaya qazan qarışsa.
Dəhşətdir buzlanan torpağın üstdə
Bulana-bulana dövran qarışsa.

Yollara göz dikib xəyallı insan
Gözləyər ömrünün şən baharını.
Vay o zamandan ki, zavallı insan
Kirpiyiylə qaza öz məzarını.

Gülləri bir bağda bitməyən kəslər
Döyüşdə gülləni gülləyə qatır.
Torpaq üstə yola getməyən kəslər
Torpağın altında yanaşı yatır.

Yaxşılı-yamanlı illər içində
Gah ipək, gah polad geyibdir həyat.
Qayaları yıxan sellər içində
Məğrur başları da əyibdir həyat.

Bəzən cibi, bəzən ürəyi soyub,
Nə mərhəmət edib, nə məqsəd duyub,
Dəmir qapıları bir yanda qoyub,
Taxta qapıları döyübdür həyat.

Mən ağ gün görmədim heyhat-deyəni,
Bəlkə döyüşdədir nicat? – deyəni,
Başına dolanım həyat! – deyəni
Çımxıra-çımxıra söyübdür həyat.

O öz ovlarını alıb araya,
Nə ağa baxıbdır, nə də qaraya.
Göyü çağıranda ana haraya,
Ana xətrinə də dəyibdir həyat.

O tapdayıb keçib ləyaqəti də,
Çirkaba batırıb qüdsiyyəti də...
Özü boyda nəhəng həqiqəti də
Yalanın içində deyibdir həyat.

Ən qədim tarixdən ulu olsa da,
Ən yeni tarixin yolu olsa da,
Qoynu nemətlərlə dolu olsa da
Acanda insan da yeyibdir həyat.

Ölülər ağlaya bilsə, cahanda
Bəlkə hər qəbirdən bir bulaq çıxar.
Günahla-savabla dolu zamanda
Suyu ya bulanıq, ya duru axar.

Ölülər ağlaya bilsə, göz yaşı
Bütün qəbirləri yuyub aparar.
Göz yaşı əridib torpağı-daşı
Dünyanın başında tufan qoparar.

Ölülər ağlaya bilsə, söyləyər
Ürək boşaltmağın faydasını da.
Öz təcrübəsiylə bəyan eyləyər
Təmiz yaşamağın qaydasını da.

Yox! Ölülər qucub anası yeri
Nə ağlaya, nə də danışa bilir.
Hansı axan ulduz qayıdıb geri,
Ulduz qatarına qarışa bilir?

Barmaqlar ney üstdə notlar düzməsə,
Hər dəlik bir adi dəliyə dönər.
Sonra notlar üstdə odlar düzməsə,
Ney əli üşüdən çəliyə dönər.

Biri – Vətən! – deyə cavan yaşında
Həyatından keçib torpağa dönür.
Biri lovğa-lovğa məzar başında
Özünü öydükcə yanşağa dönür.

İnsan – Bulaq! – deyə qayanı çapsa,
Nə kənd susuz olar, nə vicdan kasıb.
Vicdanı itirib, dünyanı tapsa,
Yenə kasıb olar o insan, kasıb!

Ağac bir torpaqda əkilən zaman
Göyərir, həyata möhtaclar kimi.
Hayıf hər torpaqda əkilən insan
Təzədən göyermir ağaclar kimi.

Dünya bir-bir udur qəhrəmanlığı,
Qırılan çinarlar kötük olacaq.
Axırda dünyanın qəbristanlığı
Deyəsən özündən böyük olacaq.

Nə olacaq, olsun, hər şey cəhənnəm,
Səndən, yalnız səndən qorxuram indi.
Çənlə dolsa ya yer, ya göy, cəhənnəm,
Gözə girən çəndən qorxuram indi.

Dünyada həm şöhrət, həm pul, həm növraq
Mənə yabançıdır bəlkə də, gülüm!
Yavan çörək olsun-deyirəm, ancaq
Salamatlıq olsun ölkədə, gülüm!

Məhəbbət ətirli ocaq başında
Həmişə can deyək, can da eşidək.
Nə xəyal küsdürək bulaq başında,
Nə hərarət uman ürək üşüdək.

Qız elə ağladı leysana düşmüş
Gözləri batdılar öz yaşlarında.
Yox! O ağladıqca tufana düşmüş
Ulduzlar yandılar göz yaşlarında.

Yana-yana axan iki damla yaş
Əlimin üstünə düşdü od kimi.
Sonra ürəyimə yeriylə bir baş
Yandı dinə-dinə yanan ud kimi.

Sən nahaq qınama ağlayan mərdi,
Qürur çini qabdır! Dəysən çatlayar.
Göz yaşı ürəkdə yığılan dərdi
Yuyub aparmasa, ürək partlayar.

Dedim zülüm-zülüm ağlayan sənşən,
Yoxsa gözlərində kədər hıçqırır?
Dedim ləpə-ləpə çağlayan sənşən,
Yoxsa çay kükrəyir, bulaq fışqırır?

Dəniz dalğa-dalğa çağlayanda da
Şeiriyətlə dolu hüsnə bürünür.
Gözəl hönkür-hönkür ağlayanda da
Yenə də kifir yox, gözəl görünür.

Ancaq mən dözməzdim yaş dola-dola
Bir qız gözlərini dənizləşdirə.
Yanında sevdiyi gənc ola-ola
Gözəli göz yaşı acizləşdirə.

Haraya çağırıb qılığını mən
Özümü-sözümü tamam unuttum.
Cibimdən çıxarıb yaylığını mən
Qızın göz yaşını silib qurutdum.

Solğun yanağına dəydikcə mehlər,
Sanki ay hardasa söndü o gecə.
Göydəki ulduzlar, yerdəki şəhlər
İşıq karvanına döndü o gecə.

Biz heyrətlə baxdıq ana torpağa,
Bilmədik dünyanın harasındayıq.
Savalan yananda başdan-ayağa
Sandıq ki, ulduzlar arasındaıyıq.

Demədim ulduzlar hamısı axıb
Ömür sarayına dolaydı mənim.
Dedim gözlərimə şəfqətlə baxıb
Biri baxt ulduzum olaydı mənim.

Düşüm qaytardısı dağ yellərini,
Gecə ulduzlarla gəldi xoşuma.
Odlu nəfəsimlə buz əllərini
İsidə-isdə dedim qonşuma:

– Sanma top, müsəlsəl, avtomat ki var,
Hamısı qatillər cərgəsindədir.
Yox! Yox! Dilədiyin dinc həyat ki var,
Yalnız silahların kölgəsindədir.

Döyüşən bir millət öz tarixini
İndi qələmlə yox, silahla yazır.
O, rəsm, musiqi, söz tarixini
Başının üstdəki allahla yazır.

Çay nədir? Bulaq da quruya bilməz,
Kim deyər axar su qurusun gərək?
Ölülər haqqını qoruya bilməz,
O haqqı dirilər qorusun gərək!

Min ot içində də gül güldür, inan,
Özü də rişədən çətirə kimi.
Atanın dostları onu hər zaman
Yaşadar bir əziz xatirə kimi.

Sanma nəm səngəri son mənzil seçib
Məhv olur dövranla əyişən insan.
Yox! Yox! Ölümünün üstündən keçib
Gələcəyə gedir döyüşən insan...

Birdən gecə yarı bilmirəm harda
Bir tar dilə gəldi həsrət içində.
Biz dərin bir hikmət duyub o tarda
Segahı dinlədik rıqqət içində.

Lal tara dil verən qadir tarzənə
Tar da öz başını əyir ülfətdə.
Tar çalan deməyin nadir tarzənə,
Yox! Tarın allahı deyir sənətdə.

Bəli! Dırnaq boyda mizrabıyla o
Təzədən yaradır dünyada tarı.
Hər hikmətlə dolu əzabıyla o
Ustada döndərir, ustada, tarı.

Sanki günəş dolu ürəyimizdə
Bulud karvanına qarışdı segah.
Təzə qönçələnən diləyimizdə
Alışa-alışa danışdı segah.

Dedim sanma gülüm, tar qundaq kimi
Tarzənin döşünə qısılı deyil?
Segahın ovqatı bir uşaq kimi
Tarzənin ruhundan asılı deyil?

Axı avazları təzadlı segah
Elə başdan-başa yanğı deyildir.
Yox! Gülüm! Həmişə fəryadlı segah
Ürək parçalayan yağı deyildir.

Bəlkə də yadına dağda qarı yox,
Ocaqda alovu salırdı tarzən.
Qabaran döşündə simli tarı yox,
Yanan ürəyini çalırdı tarzən.

Mən dedim musiqi aləmi ki var,
Böyük bir külfətə bənzəyir, inan!
Bəs atası kimdir? Ehtiraslı tar!
Bəs anası kimdir? Yanğılı kaman!

Mən də bir təzə tar çala bilsəydim,
Bütün sirrlərimi tara deyərdim.
Sənətdə bir hakim ola bilsəydim,
Ağa ağ, qaraya qara deyərdim.

Tar mizrabdan küsüb danışmasaydı,
Dilə gətirərdim sözümlə tarı.
Çürüyüb torpağa qarışmasaydı
Qəbrə aparardım özümlə tarı.

Gülgönçə özünü itirdi dərhal,
– Yox! Elə danışma! – dedi – amandır.
Dili şirin, özü dərin bir xəyal
Karvanı uçuma çəkən sarbandır.

Dedim yetər segah, daha az alış,
Dünyanı yandırar alovun sənin.
Dünyanın yerinə varmıdır, danış,
Dünya dəyərinə girovun sənin.

Sən demə yanğılı segahı çalan
İnsan da hicranın tarçısı imiş.
Alovlu ürəyi boşalıb-dolan
Segah da hicranın carçısı imiş.

Sanki o səd çəkdi qız diləyinə,
Susdu məndən qayğı uman Gülgönçə.
Təzədən ağladı saf ürəyinə
Hicran damlaları daman Gülgönçə.

Gözlərinə baxıb o günahsızın
Bu dəfə özümü mən itirdim, mən.
Yox! O arxasızın, o pənahsızın
Hayına özümü mən yetirdim, mən.

Dedim soyuq göyün caynaqlarında
Ulduzlar solduqca yalqızlar kimi,
Sənin avazımış yanaqlarında
Damlalar parlayır ulduzlar kimi.

Sənin gözlərindən düşən damlalar
Niyə gözlərindən iridir, gülüm!
Sənin yanağını deşən damlalar
Mənim ürəyimi əridir, gülüm!

Heç nədən, heç kimdən çəkinməyən mən,
Yalnız göz yaşından qorxuram, inan.
Sanıram bir damla yaş axıtsan sən,
Məni qucağında boğacaq ümman.

Axı mən ümmandan hələ çox qabaq
Göz yaşı görmüşəm dövrən üzündə.
Hayıf o göz yaşı adlanan bulaq
Gül yox, dərd bitirib insan üzündə.

Göz yaşın axsa da lal axsın ancaq,
Qoyma yanağında tufan qoparsın.
Sən qıyma o tufan vüsaldan qabaq
Məni də qoynuna alıb aparsın.

Haçan təlatümlü ümmana düşdüm,
Sandım dalğalarda doğuluram mən.
Sən ağladın... Sandım tufana düşdüm,
Sənin göz yaşında boğuluram mən.

Ağlama! Su deyil, torpaqdır arxan,
Dünya ümmanlara başını əyməz.
Ancaq özü sənin gözündən axan
Bircə alov dolu damlaya dəyməz.

Eh, dərdi sevinclə yumağa nə var,
Yuyasan... Sonra da vəcdə gələsən.
Ən böyük məharət odur ki, ey yar,
Dərdi elə dərdlə yuya biləsən.

Nəyə desən dəyər buludsuz gözdə
Ulduzdan yoğrulmuş sevinc qabara.
Vay o zamandan ki gülüslü üzdə
Sevinci göz yaşı yuyub apara.

Yox! Yox! Üzdə nə var, tamam yuyulsun,
Ancaq gülüş qalsın qənimət kimi.
Ovqata sevinclə qiymət qoyulsun
Səadətdən doğan şeiriyət kimi.

Sevgi o deyil ki rıqqət içində
Görüşə çıxasan aylı gecədə.
Yox! Sevgi odur ki şəfqət içində
Həmişə təzə-tər qalsın qönçədə.

Hünər o deyil ki min əziyyətlə
Səhrada min ağac yetişdirəsən.
Yox! Hünər odur ki bir məharətlə
Sınmış bir ürəyi bitişdirəsən.

İgid o deyil ki zindan köksündə
Arzular karvanı ümidlə doğa.
Yox! İgid odur ki ümman köksündə
Top güllələrini qəzəblə boğa!

Demə tab gətirməz nə post, nə keşik,
Pələng hücum vaxtı dəhşətli olur.
Yadında saxla ki, bir diri pişik
Bir ölü pələngdən qüvvətli olur.

Vətən nə deməkdir? Nemətli növraq!
Kolunu tərپətsən nemət tökülər...
Düşmənlərlə dolan bir parça torpaq
Boşalmış süfrəyə dönüb bükülər.

Sanma doğma diyar köhnə ölkədir,
Elə ana ana, ata atadır.
Elə doğma doğma, özgə özgədir,
Elə uğur uğur, xata xatadır.

Ata qartal yoxsa, imdadlar kimi
Çolpaya neyləyər ipək qanadlar?
Yox! Alovdan çıxan poladlar kimi
Uçuşda bərkiyərkövrək qanadlar.

Demirəm ki sevgi ipəkləşəndə
Arzusuz, xahişsiz, tələbsiz olsun.
Deyirəm ki, sevgi şimşəkləşəndə
Hər zaman, hər yerdə qəzəbsiz olsun!

Bəli! Aralıqda güzəşt olmasa,
Sevginin körpüsü dağlar, gülüm!
İnam ürəklərə işıq salmasa,
Gözlərə buludlar yığılar, gülüm!

Sevginin fədası pərvanə təki
Dolannam başına, dönnəm başına.
Göz yaşın axsa da dürdanə təki,
Məni qərq eləmə sən göz yaşına.

Zirvə deməsin ki öz günəşim var,
O buludda doğar, buludda batar.
Mənim ürəyimdə söz günəşim var,
İşığı zamandan-zamana çatar.

Səni sevindirdi sevginin ilki,
Bəs niyə alovu yandırdı məni.
Mənim sağlığında qədrimi bil ki,
İtgim həmişəlik ağladar səni.

Hələ bir gül görüm! Mənim xətrimə
Ovuna-ovuna güldü Güllönçə.
Elə bil sığınıb ülfət çətrimə
Yağışdan qorunan güldü Güllönçə.

Leysana dönəndə qızın göz yaşı
Nəyi xatırladır? Yaz yağışını!
Nahaq həyəcana düşəndə naşı,
Yaş yuyub-parladır qız baxışını.

O nə dedi? – Sevən tamam yansa da,
Sabahı görməyir öz işığında.
Sonrasa özünü nəhəng sansa da,
Dünya cılızlaşır göz işığında.

İti oxlar hanı baxışlar kimi?
Qəzəb pərıldayar göz alovunda.
Gözdən yaş yağmasa yağışlar kimi,
İnsan külə dönər öz alovunda.

Gözlər ürəklərdən yüksəkdədirsə,
Hər şeyi tez görüb, tez duyusudur.
Ömrün ixtiyarı fələkdədirsə,
O hökmə nöqtəni yaş qoyusudur.

Sonra ayrılanda söz verdim qıza,
Ona döyüşdə də yarıyaçağam.
Məni addım-addım izləsə qəza,
Özümü onunçün qoruyacağam.

Sanma əlimizə imkan keçdikcə
Döyüş haradasa buxovlanırdı.
Başımız üstündən tufan keçdikcə
Döyüş dalğa-dalğa alovlanırdı.

Mən daha gözəllik seyrəngahında
Dolaşa bilməzdim heyranlar təki.
Yox! Yox! Fədailər qərargahında
Mən iş görməliydim azmanlar təki.

Nemətlərlə dolu kənddən yığışib
Ərdəbilə getdim inamla mən də.
Bir yoxsul paltarlı evə sığışib
İlhamla işlədim, ilhamla mən də.

Yediyim nə oldu? Sobada bişən
Fədai çörəyi! O daki yavan!
Yavan çörəklə də yağ yeyib şişən
Düşməyə biz divan tuturduq, divan.

Heybəli gözəl

Bir payız günüydü... Hələ gecədən
Döyüşən şəhərə yağış yağırdı.
Dükana gedirdim... Elə gecədən
Damlalar fındıqdan daha ağırdı.

Sanki yenə toydu... Yağış növbəylə
Şabaş ələyirdi mənim başıma.
Birdən öz Güllönçəm dolu heybəylə
Döngədə sürətlə çıxdı qarşıma.

Sandım o adi qız deyil ölkədə,
Yox! Yox! Sudan çıxmış pəridir indi.
Hüsnünü yaratsın deyə bəlkə də
Qadir bir rəssamın yeridir indi.

Dünyada ən nadir nemətdir sevgi,
Sevginin meyarı ancaq vəfadır.
Qaranlıqda itən qismətdir sevgi,
Sevgini axtaran çıraq vəfadır.

Yağış təşnə yerin əlləri üstə
Çağlaya-çağlaya şırıldayırdı.
Qızın yağış yumuş telləri üstə
Büllur damla-damla parıldayırdı.

Sanki kənddə baxıb buludlu göyə,
Yağışın fikrini duymuşdu qonşum.
Gecə qaranlıqda azmasın deyə
Başına çilçıraq qoymuşdu qonşum.

Sanki Güllönçənin gözlərini də
Yağış yuya-yuya parılatmışdı.
Uzun kirpiklərin özlərini də
Yolda saya-saya parılatmışdı.

Titrəyən saçını dağ küləkləri
Açıb-bağladıqca soyuq buxov tək,
Qızın iriləmiş göz bəbəkləri
Alışib-yanırdı qara alov tək.

Naxışlı heybəni bir an içində
Güllönçədən alıb çiyinə saldım.
Qızın hünərinə həycan içində
Kirpik döyə-döyə heyran da qaldım.

Yox! Düzü utandım ağır şələli
Zərif çiyinlərin qabağında mən.
Bir giley aradım könlü şələli
Bir kənd gözəlinin dodağında mən.

Yapıxmış çıxsın da qabağıma o,
Sandım Güllönçə yox, xalis qönçədir.
Gör nə pıçıldadı qulağıma o,
Mənim nəğməkarım! Kəfin necədir?

Sənə bir az yemək gətirmişəm mən,
Axı tamarzısan kənd yeməyinə.
Bilirəm məğrursan davranışda sən
Başqa şey gətirmə öz ürəyinə.

– Mən məğruram desəm gülməsin bəşər,
Yox! Hüsünə dönsün qoy məğrur sözü.
Məğrurluq pis sifət olsaydı əgər,
Məğrur olardımı allahın özü?

Bu sözlər sənindir! Mənası çoxdur!
Sən allah incimə! Mən yad deyiləm.
O gündən ki səndən xəbərim yoxdur,
Dünya toy olsa da mən şad deyiləm.

Yox! O çit deyildi, nadir ipəkdi,
Mələklər duyurdu incəliyini.
Bayrağa dönməkçin qadir ipəkdi,
Fələklər bilirdi necəliyini.

Ancaq o mərdanə cəsərətilə
Heç gizlətməsə də sözünü məndən,
Yüksəkdən də yüksək məhəbbətilə
Aşağı tuturdu özünü məndən.

Dünya mərdləşsə də səxavətilə,
Bütün daş-qaşları söndü gözümdə.
Bir dağlar gözəli sədaqətilə
Qeyrət heykəlinə döndü gözümdə.

Müdrək falçılar da doğma kəslər tək
Vaqif ola bilməz ürək sirtinə!
Tarın simləri də məhrəm hissələr tək
Yaxın ola bilməz biri-birinə.

Ancaq ürəyinə damıbmış qızın
Mən dadlı nemətlər yeyə bilmirəm.
Ədalı nazına öyrənib azın,
Çoxun qapısını döyə bilmirəm.

Sandım bir çəkilən dənizdim... Ancaq
Yenə də qayıtdım öz sahilimə.
Sevinə-sevinə o mərd, o qoçaq
Qonşumu apardım öz mənzilimə.

Otaqda "mərkəz"dən bir az qıraqda
Qız pərdəylə çəkdi öz hasarını.
İsti ütü ilə soyuq otaqda
Bir təhər qurutdu yaş paltarını.

Qeyri-adi qızdı Güllönçə, inan,
Qeyri-adilərsə ölçüyə gəlmir.
Bəli! Peyğəmbərə dönsə də insan
Qeyri-adiliyi qavraya bilmir.

O əynimdən çıxan köynəklərimi
Yudu, ütülədi, üst-üstə yığdı.
Görüb sevinc dolu bəbəklərimi
Sevindi..Nə yerə, nə göyə sığdı.

Sonra da bir köynək seçib Güllönçə
– Köynəyini dəyiş! – dedi qayğıyla.
Sandım nar şərabı içib Güllönçə,
Al dodaqlarına baxdım yanğıyla.

Sanki xumarlandım ayıq dövrandə,
Dedim gördüklərim bəlkə rəyadır.
Ancaq istər qızda, istər oğlanda
Elə abır abır, həya həyadır.

Utancaq sevginin bayrağı altda
Bu dəfə mən keçdim pərdə dalına.
Dedim Güllönçənin ayağı altda
Gərək payəndaz yox, xalı salına.

Sanki Güllönçənin gül nəfəsinin
Ətri, hərarəti o köynəkdəydi.
Bəli! Qız hüsnünün, qız həvəsinin
Bütün tərəvəti o köynəkdəydi.

Mən köynəyi geydim. Qız təmasının
Ətri, hərarəti keçdi canıma.
Sanki tənhalığın buz təmasının
Yolu düşməmişdi mənim yanıma.

Sən demə "dost sözlü" bir siyasət də
Nəğməmdə zilimi pəs edəcəkmis.
Ancaq o ətir də, o hərarət də
Mənə ömrüm boyu bəs edəcəkmis.

Bütün qanunlardan güclüdür sevgi,
Nə hakim tanıyır, nə də məhkəmə!
Sevdiyini gözəli inadla sev ki,
İradən sınaqla dönsün möhkəmə!

Ancaq sevginin də qanunları var,
Namus, abır, həya, ismət qanunu.
Hələ oynanmamış oyunları var,
Ayrılıq, intizar, xiffət oyunu...

Qıza baxmaq mənə nə idi? Yasaq!
Nə olsun həm çilgün, həm ötkəm idim?
Yox! Yox! Güllönçəyə mən toydan qabaq
Məhrəm ola-ola naməhrəm idim.

Özüm çay dəmlədim... Adi fındanda
Buğlana-buğlana gətirdim qıza.
Yox! İsti sevgimi soyuq ünvanda
Bir də nəzakətlə yetirdim qıza.

Yanğımız sönmədi çayla... Çəsmə tək
Duru sevgimizdən danışdıq yenə.
Bəli! Pərvazlanan qoşa nəğmə tək
Biri-birimizə qarışdıq yenə.

Qadın nədir? Kişi döşündə ürək,
Gah qərənfil olar, gah da ki, lələ.
Qadının ağzından təmasda gərək
Siqaret iyi yox, gül ətri gələ.

Güllönçə otaqda nəfəs aldıqca
Gülüstan ətriylə dolurdu otaq.
Kəpənək dodaqlar qanad çaldıqca
Bir əttar dükkanı olurdu otaq.

İşə bax! Keçmişdə qadını ancaq
Kişi qoruyardı cəsarətilə.
İndi qadın özü hər şeydən qabaq
Kişini qoruyur qətiyyətilə.

Kişinin ən zəngin sərvəti nədir?
Namuslu, həyalı, ismətli qadın!
Kişinin ən böyük qüdrəti nədir?
Vüqarlı, hünərli, cürətli qadın!

Hardasa bir qadın sənə can desə,
Demə axı bu səs yadın səsidir.
Bil ki o dilruba sənə – yan! – desə,
Yenə nadir məlhəm qadın səsidir.

Qız dedi sevgi də bir tərənədir,
Çaylar sahilləri yalayır orda.
Sevgisiz bir mənzil boş viranədir,
Cilovsuz küləklər ulayır orda.

Sevgi dənizinə cummazdan qabaq
Sahildə düşün ki, gümanlar da var.
Su mavi ipəkdir... Altında ancaq
Sevənləri udan tufanlar da var.

Səhər toydan keçir, axşamsa yasdən,
Gəzib dolaşmaqdan doymur qayğılar.
İnsanı qohumdan, qonşudan, dostdan
Xəbər tutmağa da qoymur qayğılar.

Demə şən axşamlar varmıdır məgər
Kənddəki füsunkar axşamlar kimi?
Sənsiz darıxıram! Səhərə qədər
Alışb yanırım ağ şamlar kimi.

Sən məndən uzaqsan, mən səndən uzaq...
Bəsdir! Gərək daha tez-tez görüşək!
Qalxaq sevgimizin fəvqünə, ancaq
Yolda nə büdrəyək, nə də sürüşək.

Vay o zamandan ki, munis yerinə
Sevən sevən üçün qoruğa dönə.
Söz dolu ürəklər biri-birinə
Məktub yaza-yaza qovluğa dönə.

Gülüm! Qoruq olma! Ən müdrik dahi
Qoruqda karıxar buyruğa düşsə.
Qoruq yaman şeydir! Zirvələr şahı
Qartal da sağ çıxmaz qoruğa düşsə.

Mən dedim sevgidə sən tox yaşa, tox,
Bir az dözümlü ol! Keçər böhranlar.
Sevgi bədəsini bir dəfəyə yox,
Qurtum-qurtum içər sevən insanlar!

Alovlı sevgi də yanğınsa əgər,
Hər yerdən görünən ünvan deyildir?
Sevilən ürəyə yaxınsa əgər,
Gözdən uzaqlığı nöqsan deyildir.

Unutma! Sevgi də badam kimidir,
Şirinləri də var, acıları da.
Arzu nədir? O da adam kimidir,
Qardaşları da var, bacıları da.

Ürək arzu dolu boxçaya bənzər,
Boxça açıldıqca arzu seçilər.
Arzu bərəkətli yoncaya bənzər,
Bir yol əkilərsə, on yol biçilər.

Ürəyi boxçaya döndərib biz də
Neçə arzu seçdik, heç yorulmadıq.
Çağladıq dərədə, kükrədik düzdə,
Fikrimiz duruldu, biz durulmadıq.

Sandıq təlatümü yatan Vətəndə
Biz də durularıq coşqun çay təki.
Toyları toylara qatan Vətəndə
Sevgimizin baxtı doğar ay təki.

Başımız söhbətə elə qarışdı,
Bilmədik nə zaman at çapıb zaman.
Pəncərə dalında kəsən yağışdı,
Yoxsa ki səslənib qurtaran dastan.

Ayrılığın astanasında

Qız ayağa qalxıb üzümə baxdı,
Sonra: – Daha gecdir, mən gedim – dedi.
Sən də elə qəmlə keçirmə vaxtı,
Bir az şənlən, mən də şən gedim – dedi.

Dedim şənlik ki var, gümrah əməl tək
Həm quşa yarayır, həm də insana.
Sükuta dalanda bir daş heykəl tək
Kifirlik gətirir qəm də insana.

Yaxşı ki, dünyada gözəllik özü
Qəm dolu hər şeyi gözəlləşdirir.
Bəli! Gözəlliyin bir kəlmə sözü
Sazı, tarı, neyi gözəlləşdirir.

Gözəllik gözümə baxdığı zaman
Kədəri qoparır gözümdən mənim.
Gözəllik özümə baxdığı zaman
Özümü ayırır özümdən mənim.

Mənim bu dünyada heç nəyim yoxsa,
Sənin gözəlliyin hər şeydir mənə.
Düzü gah uzağa gedən bir oxsa,
Gah yaxında dinən bir neydir mənə.

Gözündə təbəssüm alışan qızın
Bir az da qızardı al yanaqları.
Bayaq sakit-sakit danışan qızın
Həycandan titrədi gül dodaqları.

Qonşumu hörmətlə ötürüm deyə,
Mən də öz yerimdən qalxdım ayağa.
Məmnun-məmnun baxıb durulan göyə,
Yuyunmuş şəhərdən çıxdıq qırağa.

Günəş doğdu, günəş! Sanki bir adam
Ağ bulud altında ocaq yandırdı.
Ağ bulud üfüqdə dağılıb tamam,
Qazanda çürüyən südü andırdı.

Qızın heybəsisə bir dalğa kimi
Nə şişir, nə köpür, nə qabarırdı.
Sanki o töhfəsiz bir darğa kimi
Heybəni dolu yox, boş aparırdı.

İndi ürəyini qonşum özünə
Heybə eləmişdi hikmət içində.
Mənim sevgimi də isti gözüne
Özü doldurmuşdu həsrət içində.

Demə vergi olmaz sənə dadirəs,
Müqəddəs töhfədir vergi dünyada.
Ancaq müqəddəsdən daha müqəddəs
Allah vergisidir sevgi dünyada.

Çoxunun eşqiylə xəyalə dalsan,
Min intizar yorar bir nigaranı.
Hər gözəli sevmə! Sən sevən olsan,
Dəlincəsinə sev bir mehribanı!

Sev! İnsan tükənməz məhəbbətiylə
Dünyaya sığmayan bir azimandır.
Ancaq dəliliyi cəsarətiylə
Boynuna alan da bir qəhrəmandır.

Niyə üz abırıyla, söz sükutuyla
Nəzakət adlanır, quru nəzakət?
Axı nəzakət də öz sükutuyla
Fəlakət törədir bəzən, fəlakət.

Arzu, gözəl arzu çatmamış kama,
Nəzakət inadla girir araya.
Yel dəyməsin deyə alışan şama,
Kimi çağırasan, kimi haraya.

Zirvədə parlayan qardan təmiz qız
Qalxsa da gözəllik ülvyyətinə,
Dünyada əzizdən daha əziz qız
Möhtacdır oğlanın dəyanətinə.

Busə dadlı şeydir yavan olsa da,
Sevgidə busəyə nə səd, nə mizan?
Yox! Qayğıda hər şey ehsan olsa da,
Sevgidə busədən verilməz ehsan!

Məğrurlar nə qədər dursalar da şax,
Hər şeyə bir maya gərəkdir, maya!
Sən təzadla dolu həyata bir bax,
Həyasız ismət yox, ismətsiz həya.

Həyatda ehtiras nədir? Bir heybət!
İlanın boynuna sarılar, inan.
Sevgidə o qədər incədir ülfət,
Xəfif bir ahdan da qırılar, inan.

Qürub toranının ara kəsəni
Bizi ayırmamış hələ sərhəd tək,
Mən vəfa möhürü sanıb busəni
Gülcönçəni bir yol öpdüm məbəd tək.

Dünyada qiymətli sənədə ancaq
Bir yol möhür vurur insan övladı.
Sədaqətlə dolu əl boyda varaq
Həm andı yaşadır, həm də muradı.

Biz zaman adlanan sürət içində
Uçan arzumuzla ayaqlaşmadıq.
Elə qısıldıq ki ismət içində,
Bir yol da kəbinsiz qucaqlaşmadıq.

Mən alov, o alov... Vüsal buxovda
Yanğılı dustağı andıra bilər.
Yox! Yox! Qucaqlaşan iki alov da
Dərhal bir-birini yandıra bilər.

Qız getdi... Nədənə mənim gözümdən
Şərqi gözəlləri keçdi qatarla.
İnciləşən sözlər çıxdı düzümdən
Segahla, şahnazla, şurla, qatarla.

Qız getdi... Səsləndi sevgi qəzəli,
Sanki o təzədən biçildi ancaq.
Qərbin gözəlindən şərqi gözəli
Odlu sevgisiylə seçildi ancaq.

Qız getdi... Hardansa... Gözümə dolub
Ürəyimə damdı insafsız hicran.
Düşündüm sevginin Arazı olub
Bu yol ayıracaq bizi bir zaman.

Qız bir az da getdi... Birdən dayanıb
Əlini yellədi ağ ləçək kimi.
Yatmış ağ göyərçin sanki oyanıb
Havada çırpındı ağ çiçək kimi.

Əlimi yellədim mən də bir qədər,
Ancaq uçan quşu tuta bilmədim.
Sanki boğazıma tıxanan qəhər
Bir yumruğa döndü, uda bilmədim.

Əzanla boy atan yaşlı müəzzin
Hələ minarəyə qalxmamışdı, yox!
İliklərə hopan səs həzin-həzin
Hələ yoldan yola axmamışdı, yox!

Dedim yanğı dolu ilham içində
Hələ əzan susur köhnə xəbər tək.
Nə qəm, toran düşsə... Axşam içində
Gülgönçə açılar təzə səhər tək.

Bilsəydim tez keçən bir bahar tək
Bu axır görüşdür... Sayıq olardım.
O yola baxmaqçın bir çinar tək
Elə yerimdəcə bitib qalardım.

Nahaqdır sevişən "divanələr"in
Ömrünün sonunu rişxəndlə anmaq.
Alova vurulan pərvanələrin
Mükafatı nədir? Alışib-yanmaq!

Bədbəxt o kəsdir ki, öz gözlərilə
Görsə də insanın fırlandığını,
Baxışı oxdan da düz gözlərilə
Sezməyir dövrünün fırlandığını.

Kəndə məktub

İyirmi bir Azərdə doğan cəsərət
Dağıtdı əsarət hasarlarını.
Vətəndə yaranan Milli hökumət
Təbrizdə çıxartdı qərarlarını.

Bəli! Od nəfəsli İyirmi bir Azər
Azadlıq gətirdi Azərbaycana.
Sərhəddən uzaqda neçə kənd-şəhər
Salamlar yetirdi Azərbaycana...

Tarixdə ilk dəfə bəxtiyar kimi
Böyük arzusuna çatdı cəmiyyət.
Məni də bir cavan nəğməkar kimi
Təbrizə çağırdı Milli hökumət.

Tələsik yığışib qarlı səhərdə
Təbrizə qonşumdan xəbərsiz getdim.
Yox! Qızı düşündüm hər an səfərdə,
Sanma o mehriban dilbərsiz getdim.

Təbrizdə özümü unudub tamam,
Baxdım neçə-neçə azad saza mən.
Masa arxasına keçib bir axşam
Bir təskinli məktub yazdım qıza mən.

Hər gün öz sözüylə, öz söhbətiylə
Tanış qapıları döyər məktublar.
De, öz təmasıyla, öz şəfqətiylə
Həyan deyilmidir məgər məktublar?

Varaqlar üstündə salam bitirər,
Yarın sözlərini yara yetirər,
Bəzən neçə gözə işıq gətirər,
Bəzən bir ürəyə dəyər məktublar.

Axı həqiqətdir hər məktub özü,
Dilinə gətirməz o yalan sözü,
Özüylə düz yola çıxarıb düzü,
Əyrini yara düz deyər məktublar.

"Gülqönçə! Məni də Milli hökumət
Təbrizə çağırdı nəğməkar təki.
Mən də qələmimdə duyub cəsarət
Dastanlar yaradım sənətkar təki.

İndi bu məktubu həyran içində
Təbrizdən yazıram sənə, Təbrizdən.
Sanma bir damlayam, tufan içində
Aralı düşmüşəm doğma dənizdən.

Düzü gəlişimi sənə deməyə
İmkanım olmadı... Məni bağışla.
Bəlkə sözün varmış mənə deməyə,
Yollara boylanma məyus baxışla.

Sən allah, vəfasız sanma sən məni,
Vəfasız sözündən yaman qorxuram.
Elə cəfasız da sanma sən məni,
Məni təklədikcə hicran qorxuram.

Bizi isladanda payız yağışı
Niyə sakit-sakit baxırdın elə?
Sənin gözlərinin odlu baxışı
Mənim gözlərimdən getməmiş hələ.

İşə bax! Payızın leysan yağışı
O zaman birləşən sayırdı bizi.
Ancaq damlalarsız hicran yağışı
Soyuq nəfəsilə ayırdı bizi.

Məbəd dediyimiz bir sevgi vardı,
Yarısı səndəydi, yarısı məndə.
Çəmən dediyimiz bir sərgi vardı,
Çiçəyi səndəydi, arısı məndə.

İndi zərbə dəymiş iki üzük biz,
Ağrısı səndədir, yarası məndə.
İntizarla baxan iki gözük biz,
Sarısı səndədir, qarası məndə.

İstiqbala axan iki bulağıq,
Nəğməsi səndədir, qaynağı məndə.
Bir ağac üstündə iki budağıq,
Şəbnəmi səndədir, yarpağı məndə.

Dünyanın nə qədər söz ustadları
İti kirpiklərə ox dedilər, ox!
Sevən xəyalların quş qanadları
Məğrur gözəllərdən ox yedilər, ox!

Sən özün oxa dön! Bağlı yaxanın
Altındakı oda qəzəbini qat!
Sənə həsəd dolu gözlə baxanın
Gözündən şığıyıb ürəyinə bat!

Yoxsa nə gizlədim, öz torpağında
Sən nadir hüsnünlə gözə gələrsən.
Nəzərdən saralmış gül fərağında
Məni fəlakətə sala bilərsən.

Sən neçə hədəfdən keçib ox kimi,
Dillərdə müzəffər bir söz ol, gülüm!
Dolan bu dünyanı könlü tox kimi,
Yalnız öz sevgində acgöz ol, gülüm!

Bəli! Sevişənlər çörəksiz qalsa,
Bilməz ya tamarzı, ya möhtac nədir?
Bircə gün ürəyi sevgisiz olsa,
Bilər ömründəki ehtiyac nədir?

Amandır! Aldanma şirin dilə sən,
Zirvə şirin dillə düzlənə bilər.
Gülüm! Bilməyirsən məgər hələ sən,
Şirində zəhər də gizlənə bilər.

Yadına bir isti ülfət düşürsə,
Daha mehri soyuq adam nə lazım?
Gözünə bir əziz surət düşürsə,
Daha şəkil çəkən rəssam nə lazım?

Sən özün rəssamsan! Kirpiklərinlə
Şəklini çəkibsən gözümdə mənim.
Sən özün bağbansan! Bildiklərinlə
Sevgini əkibsən gözümdə mənim.

Şehli otlar üstə yalvarıb sənə
– Ağlama! – dedim. Sən dedin: – Eh, gülüm!
Min sirri açsam da bilmədim yenə
Göz yaşsı təmizdir, yoxsa şəh, gülüm!

Çoxdan qucaq-qucaq yük daşımaqda
Ürək də, beyin də ad çıxarıbdır.
Bəli! Qalaq-qalaq yük daşımaqda
Kürək də, çiyin də ad çıxarıbdır.

Gözlər günəş-günəş qabarıb, ancaq
Şəfəq saça-saçə kölgədə qalıb.
Daha ağır yüklər aparıb, ancaq
Haqları nədənsə özgədə qalıb.

Bir fəsil nədir ki? Yox! Yox! Hər fəsil
Kədər də daşıyıb, nisgil də gözlər.
Eh, nə yol axtarıb, nə də ki mənzil,
Elə yol da olub, mənzil də gözlər.

Sanki bunlar azmış, öz yaşları da
Özünə yük olub hər səhər-axşam.
Çoxalır, azalır göz yaşları da,
Nədənsə qurtara bilməyir tamam.

Sanma mən şaxtayla dolu bir otaq,
Sənsə istilənən bir xatirəsən.
Yox! Yox! Mən alışıb-yanan bir ocaq,
Sənsə tüstülənən bir xatirəsən.

İnsan vüsal deyə qılınc taxsa da,
Könlündə arzunu devirər həsrət.
Buz nəfəsli selə dönüb axsa da,
İlhamı yanğıya çevirər həsrət.

Həsrətin mənbəyi hardadır? Desən
Sən uzağa getmə bir sarban kimi.
Mənim sinəmə bax! Səninçin əsən
Həsrət səfərbərdir bir karvan kimi.

O çoxdan tanıyır məhrəm ünvanı,
Demirəm zamanla sən ayaqlaşma.
Yox! Ricam başqadır. Həsrət karvanı
Sənə yaxınlaşsa, sən uzaqlaşma!

Təbriz necə olsa, böyük şəhərdir,
Bir şey gərəyinsə, yaz göndər mənə.
Bil ki, qürur qürur, nəmər nəmədir,
Mən hər ikisini yollaram sənə."

Təbrizə məktub

Bir gün Güllönçədən məktub aldım mən,
Təzə sözlə dindi köhnə ünsiyyət.
Hər sətərə neçə yol nəzər saldım mən,
Nə şikayət gördüm, nə də məzəmmət.

Yox! Yox! Kim sındırar möhkəm ilqarı?
Güllönçə nə qədər alicənabmış!
Sən demə birinin zirvə vüqarı
Birinə ətəkdə bir iztirabmış.

Dözümün siqləti önündə mən də
Utandım günaha batmış uşaq tək.
Qayıtmaq istədim doğrusu kəndə,
Doğma ağacından qopmuş budaq tək.

Yenə imdadıma qız özü çatdı,
Məni dolandırdı əlvan çəməndə.
Yalın ayaqlarım şehlərə batdı
Özü güllərinə heyran çəməndə.

Bəli! Güllönçənin sətirlərindən
Mürəkkəb iyi yox, gül ətri gəldi.
Məhrəm kəlmələrin çətirlərindən
Yad sığal görməmiş tel ətri gəldi.

Keçib neçə-neçə diləklərindən
Hər şeyə hazır qız yenə hazırıdı.
Doğma Savalanın ətəklərindən
Möhkəm qətiyyətlə mənə yazırdı:

"Heydər! Su qayanı yararaq axsa,
Onu heç fələk də quruda bilməz!
Sevgi neçə yerə maraqla baxsa,
Öz qibləgahını unuda bilməz!

Şor dənizdə çimsə kimin həmdəmi,
Ona şirin gələr dəniz suyu da.
Bir saz öz başına yığsa aləmi,
Bir möcüzə olar kəndin toyu da.

Biz sevgi nəğməli coşqun ümmandan
Sahilə sıçrayan qoşa damlayıq.
Yanaşı keçirik qatı dumandan,
Gecələr nə çıraq, nə də şamlayıq.

Biz aylı zirvəyik! Ətəyimizdə
Nə çıraq gərəkdir, nə də şam, gülüm!
Həmişə sevdalı ürəyimizdə
Ulduz-ulduz yanır arzu-kam, gülüm!

Yansın! Gözlərindən nur tökə-tökə,
Ulduzlarla dolu kəhkəşan olsun!
Ürəkdən-ürəyə yol çəkə-çəkə,
Sevəndən-sevənə ərməğan olsun!

Sahildə təşnəyə su xilaskarsa,
Dənizdə batana qənimdir, gülüm!
Sevdiyim bir mərdsə, bir fədakarsa,
Yaxşısı-yamanı mənimdir, gülüm!

Oxumaq bilməyən bir naşı kimi
Çirklənmiş bulaqlar səsini sıxar.
Ancaq dürdən parlaq göz yaşı kimi
Təmiz bulaqların səsi gur çıxar.

Adi şüşə sınsa, darılma becə,
Səsi haray çəkər gur axında da.
Ürəyin şüşəsi sınında necə?
Səsi eşidilməz heç yaxında da.

Ürəyimdə sənsən! Özgə bir nəfər
Sanma ürəyimə qonar dünyada.
Allah eləməmiş o sınsa əgər,
Sənin siqlətindən sınır dünyada.

Təki belə olsun! Axı atalar
Su səhəngi suda sınır deyibdir.
Sevgidə hücumu keçən xatalar
Dözümün önündə donar deyibdir.

De, əynindən çıxan köynəklərini
Yuyub-ütüləyən varmı Təbrizdə?
Yoxsa kimsə duymur diləklərini,
Köynəklər yığılıb-qalır dəhlizdə?

Kənddə hürküdülmüş ağ maral təki
Şəlalə atılır qaya başından.
Ancaq hayqırsa da çağ maral təki
Atılıb qurtarmır körpə yaşından.

Bir yaşıl təpənin başına qalxıb
Çayla bir çağlayıb duruluram mən.
Sonra büllur suda əksimə baxıb
Həsədlə özümə vuruluram mən.

Sonra mənim əksim yarpaq sayağı
Ləpə karvanında harasa axır.
Çaydan sənin əksin qonaq sayağı
Mənə gah aşkar, gah gizlin baxır.

Çaydan boz sahilə qaçan ləpəni
Özünə hopdurur "qayğılı" qumlar.
Udub qanadını açan ləpəni
Yenə – doydum! – demir yangılı qumlar.

Sənin sevgini də öz ürəyimə
Daim hopdurmaqdan doymayıram mən.
Mələk də mat qalsa bu əməyimə,
Özümde yorğunluq duymayıram mən.

Sən demə insanın sifəti kimi
Kifir də, gözəl də olmuş səslər.
Sənət dünyasının vəhdəti kimi
Şeir də, qəzəl də olmuş səslər.

Səs var, ecaz dolu təravətilə
İnsanı heyrətə sala da bilir.
Təranəyə dönən şeiriyyətilə
Həmişə yaddaşda qala da bilir.

Səs var, qulaq asıb eşitdiyincin
Könlündə məmnun yox, peşman olursan.
Canını küləklə isitdiyincin
Təpədən-dırnağa talan olursan.

Çay axıb getdikcə, mənim yadıma
Sənin nəğmələşmiş mərd səsin düşür.
Çata bilməsə də hələ dadıma,
Səsində həm zilin, həm pəsin düşür.

Əli çatmasa da neçə növrəğa,
Yoxsul gözələ də bəzəkdir vüsal!
Həsərlə baxdıqca qoşa qovağa
Sanıram hər şeyə gərəkdir vüsal!

Döşü yanğı dolu günəş kor kimi
Az qalır buz dolu zirvəni uda.
Qaranquş dəstəsi ala tor kimi
Göydən sallanır ki, bürkünü tuta.

Yox! Yox! Qaranquşlar başımın üstdə
Asta-asta dönür ala çətirə.
Təri muncuqlanan qaşımın üstdə
Sıxlaşan bürkünü qovub itirə.

Gün o gün olaydı başımın üstdə
Yenə qaranquşlar qanad çalaydı.
Doğma torpağımın-daşımın üstdə
Sənin gəldiyini haray salaydı.

Özümü ağbirçək sanıb bir qədər,
Gah yasa gedirəm, gah da ki, toya.
Gecə nə görürəm yuxumda, səhər
Suya danışırım yuxumu, suya.

Su da axa-axa pıçılıtısıyla
Mənə məhrəm-məhrəm yozur yuxumu.
Su bərəkət dolu şırıltısıyla
Bəhərə döndərmir məgər toxumu?

Yazırsan məşhurdur bütün İranda
Sənin yaratdığın sənət ocağı.
Başında alovlu şair duranda
Günəşə də dönər ülfət ocağı.

Dünyada bir kənd də gözəlsiz olmur,
O ki şəhər ola, özü də nəhəng...
Sevgi necə? O da əzəlsiz olmur,
Əzəl var xəzəldir, əzəl var çələng.

O sakin gözəllər unutmasın ki,
Burda gözü yolda qalan da vardır.
Kimsə duyğusunu qurutmasın ki,
Gülşəndə açan da, solan da vardır.

Sən gündüz günəşsən, sən gecə aysan,
Bil ki, necə yansan, görəcəyəm mən.
Təmas işığını sən harda yaysan,
Kimi məhrəm sansan, görəcəyəm mən.

Yox! Mən o qədər də yazıq deyiləm,
Kimsə də görməmiş köntövlüyümü.
Yanıqlı neyəmsə, qırıq deyiləm,
Dünyayla dəyişməm bütövlüyümü.

Məndən arxayın ol! Gözlərəm səni,
Təki sənin işin qabağa getsin.
Gecə yuxuda da izlərəm səni,
Səsin bir qədər də uzağa getsin!

Yaxşının yaxşısı əladır, ancaq
Əlanın əlası ifratdır, gülüm!
Bir aləm olsa da hər kiçik növrəq,
Növrəqlər anası həyatdır, gülüm!

Min gözəl nemətin üstündən keçib,
Bir babat güzəran diləmişəm mən.
Fikrimdə özümə çitdən don biçib,
Sevgimi ipəyə bələmişəm mən.

Bəli! Yalnız sənin öz can sağlığın
Bu zəngin həyatda hər şeydir mənə.
Xalqımız yanında bir üz ağlığın
Dünyada həm yerdir, həm göydür mənə."

Dövrən qərarları pozan bir əldi,
Nə qız deyən oldu, nə də mən deyən.
Tehran hücum çəkib Təbrizə gəldi,
Nə diz çökən oldu, nə də baş əyən.

Təbrizdən nalə yox, od qalxdı göyə,
Mən daş yumruğumu havada sıxdım.
Sabah da gərəyi olaram deyə,
Vətəndən ağlaya-ağlaya çıxdım.

Kəndə məktub

Xəyalımda şəstlə dinsə də inam,
Bir nisgilli məktub yazdım qıza mən.
Ürəyimdə şam-şam yansa da axşam,
Döndüm şən nəğməsi itən saza mən.

"Gülqönçə! Salamlar! Sanki məktub yox,
Səninlə görüşə özüm gəlmişəm.
Ürəyimdə sənə yazdığım çox,
Hələ yazmadığım sözüm gəlmişəm.

Dincəlməyən bir quş qanadlanmamış,
Bəlkə göz ucu da baxmamış dənə.
Mən isə Bakıda rahatlanmamış
Nisgilli bir məktub yazıram sənə.

Yəqin ki, bu ağır günlərdə sən də
Bilirsən Təbrizdə nələr olmuşdur.
Doğma övladları itdikcə çəndə,
O boyda şəhər də mələr olmuşdur.

İstər inqilabda, istər qiyamda
Ən iri yumruq da başdan kiçikdir.
Xoşbəxt o insandır ağır məqamda
Bahadır olsa da yenə müdrikdir.

İnsan zirvələşir düz əməlində,
Hətta bir şənindən min kitab doğur.
Haçan ki, yanılır öz əməlində,
Onda bir səhvindən min əzab doğur.

Biz ağır zəhmətlə ocaq qaladıq,
Ocaq alışmamış bir oda düşdük.
Biz haraya ah yox, fəryad caladıq,
Nə yuxuya girdik, nə yada düşdük.

Bağa mahir bağban ola bilmədik,
Əlimizlə verdik bağı yada biz.
Bəli! Halal bağda qala bilmədik,
Getdik, yaman getdik yenə bada biz.

Dünya qarışıqdır... Dünyaya yan ki,
Bütün dərdlərini udmaq istəyir.
Suyu bulandırıb kimlərsə sanki
Yenə təzə balıq tutmaq istəyir.

Öz çayı yoxdursa, yanacaq torpaq,
Min toxum səp, bir gül bitən deyildir.
Dağ zirvəsiz dağ yox, təpədir... Ancaq
Vətən də Təbrizsiz Vətən deyildir.

Hüsnüm də, odum da, cavanlığım da
İnqilab ocağı Təbrizdə qaldı.
Eh, müdrikiyim də, nadanlığım da
Mərifət qaynağı Təbrizdə qaldı.

Təzə-tər nəfəsli istiqlalım da,
Gecələr taleylə həsbhalım da,
Qonaq gözlədiyim istiqbalım da
Ünsiyyət oylağı Təbrizdə qaldı.

Özümdən çox böyük əməllərim də,
Bir səhnə dolusu gözəllərim də,
Hələ yazılmamış qəzəllərim də,
Şeiriyyət növrəği Təbrizdə qaldı.

Yaxın dostlarım da, tanışlarım da,
Cəsarətlə dolu baxışlarım da,
Tehranın özüylə yarışlarım da
Qətiyyət torpağı Təbrizdə qaldı.

Təpərə dönməmiş ruzularım da,
Kitaba düşməmiş yazılarım da,
Həqiqət olmamış arzularım da
Səxavət bulağı Təbrizdə qaldı.

İnsana mehriban xəyallarım da,
Sabahdan nigaran xəyallarım da,
Zirvəyə pilləkan xəyallarım da
Ülviyyət bayrağı Təbrizdə qaldı.

Özüm sə Bakıya gəldim... Ürəyim
Dedi bölünsə də Vətən Vətəndir.
Ömür dastanına dönən diləyim
Nə yarımçıq qalan, nə də bitəndir.

Təbriz, min doqquz yüz qırx altıncı il,
Filarmoniyanın əlvan səhnəsi...
Əsrlər keçsə də unudulmaz, bil,
O musiqi evi, ülfət binəsi.

Hicran yandırır da, hicran yaxır da,
Nə yaxşı nəğməli dənizə döndüm.
O qədər Təbrizdən yazdım, axırda
Sənətdə özüm də Təbrizə döndüm.

Gülüm! Ziddiyyətli dünyada gərək
Həqiqət uğrunda çarpışsın insan!
Ancaq əzəmətli dünyada gərək
Gücü çatan işdən yapışsın insan!

Ürək çırpıntısı tələş zamanı
Durmamaq deməkdir, gülüm, durmamaq.
Böyük daş götürmək savaşı zamanı
Vurmamaq deməkdir, gülüm, vurmamaq.

Kim bilir ağıllı atalar haçan
Bir məsələ dərin məna qatıbdır.
Nə hənir tanıyan, nə qapı açan,
Qonşudan pay uman şamsız yatıbdır.

İndi qonşu nədir? Bu boyda dünya
Kimsənin halına yanmaq istəmir.
Həm yasında görünür, həm toyda dünya,
Bircə ovqatı da anmaq istəmir.

Bəlkə mürgüsündən oyansın deyə,
Zamanın üzünü sillələdik biz.
Bəlkə öz qanına boyansın deyə,
Ölümün özünü güllələdik biz.

Bəlkə tələsmişik? Müdrik dodağı
Tələsən təndirə düşər deyibdir.
Nə qədər istəsən pilə ocağı,
Xörək öz vaxtında bişər deyibdir.

Bəlkə tələsmişik? Öz vədəsində
Ananın bətnində yoğrular uşaq.
Nə tez, nə də ki gec, düz vədəsində
Haray sala-sala doğular uşaq.

Bəlkə tələsmişik? Axı qayda var,
Meyvə yetişəndə yeyilər ancaq.
Yox! Yox! Gecikməkdə hansı fayda var,
Dəmir isti-isti döyülər ancaq.

Gülüm! İyirmi bir Azər nehzəti
Vaxtında yarandı, səs saldı Şərqə.
Bir də ki, fəlakət sarsa milləti,
O nə vaxta baxar, nə də ki, fərqə.

Biz tələsməmişdik! Güc dönməz üzsə,
O da varımızdı! Hayıf muraza.
Kimlərsə bir oyun oynadı, bizsə
Arada güdaza getdik, güdaza.

Bizim sevgimizi buz nəfəsilə
Hicran tarac etdi dünyada, hicran.
Sinəm isinmədi qız nəfəsilə,
Bağırdım, baxmadı fəryada hicran.

Bənövşə haçan ki, torpaqdan qalxır,
Qəddi düzəlməmiş boynu bükülür.
Güllər pardaxlanıb günəşə baxır,
Bənövşə qımında solub tökülür.

Bizim sevgimizsə gül ömründən çox
Bənövşə ömrünə bənzədi, gülüm!
Taleyin əlilə toy otağı yox,
Xatirə muzeyi bəzədi, gülüm!

Bir zaman sevginlə dolu ürəyim
İndi quşsuz qalan yuva kimidir.
Ürəyimdə susan qərib diləyim
İndi dəbdən düşmüş nəva kimidir.

Yox! Sevgi nəğməli bulaqdır, gülüm,
Onsuz düşüncə də, hiss də quruyar.
Sevgini qorumaq nahaqdır, gülüm,
Hər şeyi sevginin özü qoruyar.

Hər qara misranı örtmə də ağ qar,
Gərək söz altdakı sözü görəsən.
O boyda günəşi görməyə nə var,
Gərək kül altdakı közü görəsən.

Həmişə xəyalə qoşa dalsa da,
Gözlər bir-birinə möhtac olmasın!
Fəlakət canlara tufan salsa da,
Sevgi ürəklərdə tarac olmasın!

Günəş yandırdıqca göyü atəşlə,
Sanma ki, istidən tövşüyür zirvə.
Yox! Gülüm! Alovla dolu günəşlə
Qonşu ola-ola üşüyür zirvə.

Mənsə uzaqda da sənin sevginlə
Necə isinirəm bilmirəm, necə?
Hilalı tən tutub tale güzgülə
Mən səni anıram, səni hər gecə.

Bütöv ulduzların içində gülüm,
O boyda hilal da qırıqdır axı.
Ay da bütöv deyil? Neçin də gülüm,
Qırığa çevrilsin, yazıqdır axı.

Nə qəm, axırınıcı döyüşdə nahaq
Ürəyim sınıbsa dolu kuzə tək.
Bilir həm o millət, həm də o torpaq,
Mən öz ilqarımda düzəm nizə tək.

Ulduz parlayanda yaşayır... Fəqət
Mən dəyərlə əsər yazanda, gülüm!
Harada zirvəyə ucalır şöhrət?
İstedaddan doğan mizanda, gülüm!

Vətən özü boyda bir ürəkdirsə,
Gözəl muradları nəğmələrimdir.
Alovlu sənətim bir şimşəkdirsə,
Məğrur qanadları nəğmələrimdir.

Bəlkə ürəklərdə alışıb-yanan
Həsrətdən yaranıb odun özü də.
Yoxsa bir alova dönməzdi, inan,
Tarın, kamançanın, udun özü də.

Dünya qocalacaq! Mənim gəncliyim
Necəydi, tarixdə elə qalacaq.
Bəli! Düşmənlərə qənim gəncliyim
Nəsildən-nəsilə hələ qalacaq.

Zirvədə dursam da ucalığımçın
Qartal gəncliyimə mən baş əyirəm.
Sabahki öz müdrik qocalığımçın
Qaynar gəncliyimə sağ ol deyirəm.

Həsrətli halları çıxsan ömrümdən,
Qısıla-qısıla sıxılar həsrət.
Həsrətli yolları çıxsan ömrümdən,
Büdrəyə-büdrəyə yıxılar həsrət.

Savalan döşündə gah tufanlara,
Gah da şimşəklərə qarışardım mən.
Təhlükə keçəndə gah insanlara,
Gah da çiçəklərə qarışardım mən.

Nə görərdim? Dönüb yanar ocağa
Lalələr içində itir lalələr.
Sanardım bəlkə də doğma torpağa
Düşən al qanlardan bitir lalələr.

Bəs niyə lalələr tamam al deyil,
Onlar ki, qanların həmdəmləridir.
Yox! Döşlərindəki qara xal deyil,
Ölməz şəhidlərin matəmləridir.

Ancaq uyuyanda bağ, meşə, tarla,
Sakitlik gəzərdim mən də, sakitlik.
Asta-asta yağan quşbaşı qarla
Sakitlik yağardı kəndə, sakitlik.

Qış başı üstəki ağ bayrağını
Öz donmuş əlindən yerə salardı.
Kəndə bərk bassa da öz ayağını,
Taleyinin həlli yaza qalardı.

Dövrənla döyüşə çıxanda insan,
Ətalət sanardım dincliyimi mən.
Bəli! Səxavətlə xərclərdim, inan,
Qaynar ehtiraslı gəncliyimi mən.

Sanardım ömrümün sonuna qədər
Gəncliyim mənimlə birgə qalacaq.
Nə qədər kənd gəzsəm, nə qədər şəhər,
O mənə vəfalı yoldaş olacaq.

Kim deyir qürurla çağlayan gənclik
Suyu tükənməyən derya kimidir?
Hüsnünü şəkildə saxlayan gənclik
Dünyada bir şirin röya kimidir.

Mənsə o röyanı çoxdan görmüşəm,
İndi danışırım neçə igidə.
Mən elə təzadlı ömür sürmüşəm
Gah tərifə dönüb, gah da tənqidə.

Az qalır zamanın gözünü dəlib
Hiddətlə soruşam hanı əzəllər –
Gizlənə-gizlənə arxamca gəlib
Mənə oğrun-oğrun baxan gözəllər?

Mən o gözəllərdən birini seçdim,
Ancaq o da mənə qismət olmadı.
Mən elə həsrətin yolundan keçdim,
O da dəhşət oldu, həsrət olmadı.

Təbiət bəzədi öz xonçasını,
Nə rəng dolandırdım, nə yağ saçımda.
Qarlı Savalanın bir parçasını
Qürurla gəzdirdim mən ağ saçımda.

Yaxşı ki, günəşli nəfəsim varmış,
Özüm də donardım yoxsa o qarda.
Görənlər deyərdi bu tamam qarmış,
Harda açılacaq bu donu, harda?

İndi itirdiyi hüsnünü anan
Gəncliyim heyrətlə dolu nağıldır.
Dünən məşəl-məşəl alışıb-yanan
Ehtirası təmkin, hissi ağıldır.

Demə uzandıqca ömrün yolları,
Gənclik keçib-gedir yaşıl alov tək.
Şaqraq nəğməsində dinən xalları
Kövrək simlər üstə qalır girov tək.

O girov həyatda öz həsrətilə
Həssas ürəkləri yandırır-yaxır.
Soyuq bir ocaqsa köz həsrətilə
O gedən alovun dalınca baxır.

Baş-başa çatmasan neçə budağı,
Kölgəsi düşərmi kötük ağacın?
Yaxşı qalansa da evin ocağı,
Alovu çıxarmı çürük ağacın?

Alova dönsən də sən nəzərinde,
Unutma! Köksünü döyən küləkdir.
Tələtimsüz axan çay üzərində
Nəhəng körpü salmaq nəyə gərəkdir?

Yox! Yox! Cəsarətlə dolu gəncliyə
Vəfasız deməyə dilim gəlməyir.
Bəli! Ləyaqətlə dolu gəncliyə
Töhmət yazmağa da əlim gəlməyir.

Yaşa dolmuş insan bağlar da salar,
Gəncliyi qayıtmaz bir bülbül kimi.
Yalnız rayihəsi yadigar qalar,
Suyunda yaşayan qızılgül kimi.

Bəlkə çatsın deyə ülvi murada,
Girovu olmayan girova dönər.
Kim nə deyir, desin, mənə dünyada
Alovla çarpışan alova dönər.

Yenə qaynar təbim nəğmələrilə
Yerə də, göyə də dastan oxuyur.
Bəli! Alovlanan kəlmələrilə
Vulkanın özünə meydan oxuyur.

Başımın üstündə şimşək görəndə
Sərtləşə-sərtləşə palıdlaşıram.
Ayağımın altda çiçək görəndə
Kövrələ-kövrələ buludlaşıram.

Dünya vəfasızdır! Sərhədçi təki
Nə mərhəmət bilir, nə könül alır.
İnsanı yorulmaz bələdçi təki
O həm qarşılıyır, həm yola salır.

Bəli! Yalnız bunda o vəfalıdır,
Bir an da unutmaz öz adətini.
Görsə başdan-başa yer cəfalıdır,
Nə özünü duyar, nə niyyətini.

Dünyada doğsa da bir vahid kimi
Tərifim, tənqidim, rəğbətım, kinim,
Bütün işlərinə bir şahid kimi
Etibarım yoxdur dünyaya mənim".

Bakıya məktub

Möhtəşəm şəhərdə ünsiyyət dolu
Günlər gəlib-keçdi həsrət içində.
Mənsə Güllüqönçədən sədaqət dolu
Təzə məktub aldım rıqqət içində.

"Heydər! Çən yürüyər dağın üstünə,
Dağsa xumarlanır çəndən xəbərsiz.
Mən bələd olsam da sənın şəstinə,
Narahat yaşadım səndən xəbərsiz.

Dedilər o taya adlamısan sən,
Tək sən? Yox! Vətəni tərk edən çoxdur.
İstədim başıma kül sovuram mən,
Gördüm ocaqlarda heç kül də yoxdur.

Sən mənə demişdin ağlama bir də,
Gündüzə gündüz de, gecəyə gecə...
Mən susum, sən özün de, belə yerdə
Necə ağlamasın həsrətlər, necə?

Hanı o mehriban görüşlərimiz,
İndi xatirimdə saxlayıram mən.
Yadıma düşdükcə gülüşlərimiz
İndi için-için ağlayıram mən.

Axşamlar həyansız qalsa yalqızlar,
Halı asta-asta qarışar, gülüm!
Həsrət tünlüyündə göydə ulduzlar,
Gözdə yaşlar tez-tez sayrışar, gülüm!

Eh, yaş var ki, gözdən şəfqətlə gəlib
Üzün kədərini yuyub aparır.
Yaş var ki, işığı yolundan silib
Gözü tuta-tuta özü qabarır.

Torpaq, qanlı torpaq xəyala dalmış,
Uzanır bir matəm sükutu kimi.
Yox! Düşmən ayağı altında qalmış
Müqəddəs Vətənin tabutu kimi.

Ehtiyac çəkdikcə məni sınağa,
Xəstə ola-ola təbibləşirəm.
Görürəm doğmalar dolub otağa,
Mənsə öz içimdə qəribləşirəm.

Yadımdan çıxmamış, rıqqət içində
Sən məndən gileylə kəsəndə nahaq,
Mən səndən küsməzdim... Heyrət içində
Dünyadan küsərdim, dünyadan ancaq.

Pırpız saçlarına çəkdikcə daraq,
Baxtları açılıb kənzlərin də.
Mənim taleyimin gəmisini ancaq
Üzür göz yaşımın dənizlərində.

Sən deyərdin üzük qaşdan ayrılısa
Qiyməti azalar, ulduzu sönər.
Sevgiylə dolu göz yaşdan ayrılısa,
Bəbəyində zülmət günəşə dönər.

Aylı gecələrdə öz yatağında
Könlümdən könlünə yol salıram mən.
Donub lallaşsa da söz dodağında,
Yanğılı könlümdə saz çalırım mən.

Müdrükdir sevginin üstə əsənlər,
Hicranın yolunu sədlə kəsənlər.
Göyə bax! Ulduzlar sənə desinlər,
Uzun gecələrdə tək qalırım mən.

Biz ki, bağ salmışdıq gözəl bir çağda,
Nəğmə də demişdik səadət haqda...
Hanı o ünsiyyət? İndi o bağda
Gül dərmək yerinə, ot yoluram mən.

Sevgi doğulsa da umudlar kimi,
Niyə möhkəm olmur pəlidlər kimi?
Göydə qatarlaşan buludlar kimi
Yerdə gah boşalır, gah doluram mən.

Dərd dağa dönəndə yalnız sinədə,
Qulaq möhtac olar məhrəmünə də.
Səni ümmanlarda gəzib, yenə də
Təklük limanına yan alıram mən.

De, ildən qopduqca gün yarpaq təkisi,
Məni unutdunmu bir qonaq təkisi?
Yox! Yox! Çağladıqca sən bulaq təkisi,
Hər coşğun nəğməndə car oluram mən.

Günəş necə yansa isinməz, inan,
Yayda da, qışda da qarlı zirvələr.
Soyuq tərənələr çalar hər zaman
Sinəsi ildırım tarlı zirvələr.

Bəlkə sən günəşsən, mən isə zirvə,
İstin bir anlıq da keçmir canıma.
Axı qış köçüylə girsə də evə,
Özün yox, məktubun gəlir yanıma.

Bilirəm Gülənbər bir kölgə kimi
Səni Ərdəbildə yaman izləmiş.
Mən kənddə qaldıqca bir özgə kimi,
Şəhərdə sevgimi hicran izləmiş.

Bəlkə yanılıbsan məni sevməkdə,
Baş yaxşı düşünür axı təklikdə.
Deyirlər Təbrizdə səni sevməkdə
Naxışla yarışa girmiş Kəklük də.

Təzə bardaqların təzə suları
Sənə şirin gəlib təzə yollarda.
Sevgi günü sevmir! Məzə suları
Sənin söz çeşmənlə gəzə yollarda.

Nə isə...Unudub giley-güzarı
Səni dönə-dönə bağışlayıram.
Sevgidən yoğrulmuş andı-ilqarı
Mən sədaqətimlə naxışlayıram.

Səndə günah yoxdur! İncimə nahaq,
Ürəyin açıqdır gülüm, ürəyin.
Açıq ürəyəsə sözündən qabaq
Özü girə bilər neçə mələyin.

Niyə, axı niyə alovlu ilham
Səni qaynadanda bir dəniz təki,
Mən sənin başına hər səhər-axşam
Dolana bilmədim bir kəniz təki.

İndisə istərəm yanan şamının
Pərvanəsi olum fani dünyada.
Şərbəti zəhərmiş sevgi camının,
Məndə elə tale hanı dünyada.

Səsin yer üzünə lərzə salınca
Gəlməsə umduğun kömək haraya,
Gərək sən gedəsən onun dalınca,
Ayağın haraya, başın oraya.

Səni axtarsam da qətiyyətimlə,
Bələdçim də sənsən, köməyim də sən.
Yollarda bu boyda məmləkətimlə
Baş-başa qalıbsan ürəyimdə sən.

Sənsiz dolaşdığım yelli dağlarda
Qovduğum vaxt olur, əylədiyim sən.
Sənsiz dolaşdığım güllü bağlarda
Dərdiyim gül olur, iylədiyim sən.

Nəyə gərək o göz harada olsa
Həyata dikdən yox, çuxurdan baxa.
O göz mahirdir ki, yara da olsa
İşin əvvəlinə axırdan baxa.

İçimdə yanğın var, dəhşətli yanğın,
İşığı uzaqdan görünmür, hayıf.
Zaman dediyimiz tükənməz axın
Hələ bu işığa bürünmür, hayıf.

Gülüm! Bu yanğın tanı sözümdə,
Sənin sevgin salıb mənim içimə.
Bəlkə ona görə yol da gözümdə
Sicimə bənzəyir, yanar sicimə.

İndi mən baxdıqca bir uzaq yola,
Sanma ki, görürəm öz ovcum kimi.
Yox! Məni izləyən silahsız bəla
Vurmağa tələsir tərs ovçum kimi.

O yol "Min bir gecə" nağılı olub
Gecədən-gecəyə uzanıb gedir.
Ulduzlar nakam toy noğulu olub
Bəh-bəh yox, təəssüf qazanıb gedir.

Gülüm! Yaman şeydir ehtiyac, inan,
O ata evində saxlar gəlini.
Vay ondan ehtiyac içində insan
Öz ağzına təpə yanan əlini.

Müdrük ulusumuz dərd çəkən zaman
Yaman günün ömrü az olar deyib.
Yaxşı gün qatarla gələndə inan,
Yaman gündən ancaq iz qalar deyib.

Sən demə sirr bilən allahların da
Heç xəbəri yoxmuş yaxşı günündən.
Bir-birindən doğan sabahların da
Yaman günü çoxmuş yaxşı günündən.

Səni yaşatsam da xatirat kimi,
Busəsiz solubdur dodaqlarım da.
Adımı dedicə nəqarat kimi,
Döyənək olubdur dodaqlarım da.

Bilirsən dənizdə coşan dalğalar
Sahilə nə üçün sürətlə gəlir?
Bir-birinin üstədən aşan dalğalar
Sahillə görüşə həsrətlə gəlir!

Elə ki görüşdü, məcnunlar təki
Ağ saçı dağılır... Açılır sirri.
Sonra da dalğalar məmnunlar təki
Toxdaya-toxdaya qayıdır geri.

Dünyadan yenə də danışma, gülüm,
Daşın hissi varmı, fikrə də dala?
Dünyadan dörd əlli yapışma, gülüm,
Dünya kimə qalıb, bizə də qala?

Sənin səxavətin dilə gəlir ki,
Bəşərin ən böyük varıdır dünya.
Mənə elə gəlir, elə gəlir ki,
İndi küpə girən qarıdır dünya.

Kişi də, şair də dözümlü olar,
Kim ki, həm kişidir, həm də ki, şair,
Dərdi bir dənə yox, düzümlü olar,
Bəs dözümlü necə? İki qat qadır!

Gülüm! Şaqraq leysan yuyub torpağı
Dalğa-dalğa axar yanğılı düzə.
Torpağın altında leysan qabağı
Gizlənmiş qızılı çıxarar üzə.

Sən də qızıl idin... Səni xalq özü
Qayğı leysanıyla çıxartdı üzə.
Sən də təbindəki leysanla düzü
Su deyil, bir inci qatdın hər sözə.

Prometey kimdir? Xeyirxah qoçaq!
Oduyla isindi soyuq mahallar...
Qayaya bağlanan o mərdin ancaq
Nəcib ürəyini diddi qartallar.

O çoxdan məşhurdur öz əzabıyla,
Hansı kəs şöhrətdə Prometeydir.
Yalnız əsil şair söz əzabıyla
Döyüşən sənətdə Prometeydir.

Gülüm! Sən ülvyyəət arasan, əyil,
Onu ucalıqda gəzən naşdır.
Ülvyyəət buzlaşmış zirvələr deyil,
İnsan ürəyinin yanan başdır.

Gərək xətir-hörmət qazanıb az-çox,
Mötəbər bir ünvan daşıyasan sən.
Bəli! Buz bağlamış zirvələrdə yox,
Yanan ürəklərdə yaşayasan sən.

Qorxma! Alışsan da külə dönməzsən,
Yox! Günəş olarsan sıxlaşan çəndə.
Ürəyin başından bir də enməzsən,
Üşüsə o özü isinər səndə.

Göydə yox, yerdədir həmişəlik yaz,
Sanma buludda tək şimşək görərsən.
Hər gecə sən göyə boylansan bir az,
Elə sarı-sarı çiçək görərsən.

Sən təmiz yaxanı açıb sərinə,
Zirvədən diqqətlə baxsan dərinə,
Həmən sarı-sarı çiçək yerinə
Bəlkə neçə-neçə mələk görərsən.

Ancaq hövsələni basıb bir qədər,
Yenə tamaşaya dayansan əgər,
Göyün özü boyda yerə gah kədər,
Gah sevinc ələyən ələk görərsən.

Payız sarı quşdur... O uça-uça
Bir yağıyla dolu nəğmə oxuyur.
Yaşıl baxçalara od saça-saça
Güldən yox, alovdan çələng toxuyur.

Buludlar qaralır damların üstə,
Yox! Yox! Tüstülərdir bacada durur.
Odlar külə dönür şamların üstə,
Tüstülər odlardan ucada durur.

Həyat da belədir! Sonsuz tilsim tək
Hələ neçə sirri yatır dərinə.
Sən tez-tez dəyişən bəzi iqlim tək
Nə xeyrində yanıl, nə də şərində!

Cəmiyyəət mənzildir! Məqam buxarı,
Kimi yana-yana yerində qalır.
Kimi buxarıyla qalxıb yuxarı,
Tüstü ola-ola zirvələr alır.

Dağın sinəsindən qalxan ağ duman
Zirvəyə dırmaşan ağ at kimidir.
Zirvədən dərəyə axan ağ duman
Həm ağ, həm dağılmış xalat kimidir.

Gecələr hardasa itirib yolu,
Azır özlərinin qaranlığında.
Kaş mən də azaydım sənə qəm dolu
Qara gözlərinin qaranlığında.

Hönkürən könlünü ovutmaq üçün
Mənim pəncərəmdə çırpınır yağış.
Yaşlı gözlərini qurutmaq üçün
İsti yer axtarır sanki bir qarış.

Yağış hardan bilsin bir uşaq kimi
Bir isti sinəyə möhtacam özüm.
Başımı söykəyəm... Bir bulaq kimi
Çağlayan yaşımı quruda gözüm.

Pəncərədən yola baxıram gecə,
Hələ qıyıq-qıyıq ələnir yağış.
Gülüm! Nə yaxşı ki, görmürsən necə
Mənim göz yaşına bələnir yağış.

Sənsiz sevməyirəm daha yağışı,
Tək gözlü bir heybə neynər naxışı?
Qaranlıqda gəzib eniş-yoxuşu
Elə bil məhəbbət dilənir yağış.

Yağışın hissini qana-qana mən,
Yatağa girirəm yana-yana mən,
O keçmiş yağışı ana-ana mən,
Yatıram... Yuxuma çilənir yağış.

Bəlkə yağışlar da qayğıyla yağır,
Çimir dərə, təpə, düz, sularıyla.
Yağışlar həm yüngül, həm də ki, ağır
Günahları yuyur öz sularıyla.

Yox! Sanıram yağan yağışlar deyil,
Məsum mələklərin göz yaşlarıdır.
Pəncərəmə düşən naxışlar deyil,
İlahi gözlərin öz yaşlarıdır.

Düşünürəm bəlkə mələklərə də
Ayrılıq üz verib, belə ağlayır?
Ahları çevrilsə şimşəklərə də
Yazıqlar ovunmur, elə ağlayır.

Şeirində payıza sən qızıl demə,
Qızıl demək olmaz hər sarı rəngə.
Xəzəli döndükcə bir sarı simə,
Payız təngə gəlir özündən, təngə.

Bəli! Həmişəlik saxla yadında,
İllərin tarında sarı simdir o.
Mövsümlər içində payız adında
Yarı od, yarı su, yarı simdir o.

Yaşıl yarpaq açan uca ağaclar
Həsətdir öz zümrüd daş-qaşlarına.
Yarpağı saralan qoca ağaclar
Sanki xına yaxıb öz başlarına.

Külək ağacları döyür şiddətlə,
Saralmış yarpaqlar uçur havada.
Xəzələ dönməmiş sanki rıqqətlə
Biri-birisini qucur havada.

Sən xəzəllərə bax! Sanki fəraqdan
Saralan məhəbbət çiçəkləridir.
Yox! Sanki payızda ana torpaqdan
Gedən durnaların lələkləridir.

İndi səflə gedən durnalar yazda
Öz lələklərinin dalınca gələr.
Göydə durna səfi artar bir az da,
Dönüb haçalanmış qılınca gələr.

Sakin insanlarsa öz nəzərində
Əbədi bilsə də əsillərini,
Özgə yerdə deyil, öz üzərində
Dəyişir ömrünün fəsillərini.

Mənim üzərimdə öz əllərim yox,
Zamanın əlləri dolanır indi.
Hüsnümün bağında tək güllərim yox,
Sənsiz günlərim də talanır indi.

Dəhşətdir! Sinəni döydükcə sazaq,
Susub, deməyəsen bəsdir sazaq, bəs.
Alışıb yanasan... Kənardan ancaq
Sənin alovunu görməyə heç kəs.

Sən yenə sevirsen məni mənsiz də?
Bəlkə fikrim xamdır, ümidim hədə?
Mən isə dünyada səni sənsiz də
Sevəcəyəm gülüm, ölənə qədər!

Hicran elə tutub qulaqlarını,
Min tufan oysa da bir də açılmaz.
Sən yerə döysən də ayaqlarını,
Görüş səhnəsində pərdə açılmaz.

Sən demə bədbəxtlik bir şimşək olsa,
Xoşbəxtlik ulduzdan çoxdur dünyada.
Yox! Bir allah özü min kömək olsa,
Əbədi xoşbəxtlik yoxdur dünyada.

Çapıb-talasa da çoxu dünyanı,
İçi yeyilmir ki, yeyilmir, gülüm!
Elə saxlayıb ki, oxu dünyanı,
Beli əyilmir ki, əyilmir, gülüm!

İçi yeyilərsə, ürəyindəki
Sirləri oxunar bir kitab təki.
Beli əyilərsə, kürəyindəki
Hicran yükü düşər bir əzab təki.

Sevgimin üstündə vəfasız zaman
Məni qınamasın bu qədər, gülüm!
Dünyaya sevgiyə gələn bir insan
Nə təhər sevməsin, nə təhər, gülüm!

Bəli! Sevgi nədir bilməyən kənddə
Bir-birini sevib atamla anam.
Gərək sənin səsin gəlməyən kənddə
Mən sevib-sevilən anamı anam.

Dünyada sevgidən yoğrulan uşaq
Sevgi ulduzuna dönər həyatda.
Könülsüz kəbindən doğulan uşaq
Sozara-sozara sönər həyatda.

Dəniz neçə-neçə ləpə böyütdü,
Sahil də sevindi ləpə yerinə.
Qızlar ana olub körpə böyütdü,
Mən arzu böyütdüm körpə yerinə.

Sanma bir təamdan ləzzət almamaq
Hələ şirin-şirin yemək deyildir.
Təzadlı dünyada xoşbəxt olmamaq
Hələ bədbəxt olmaq demək deyildir.

Kim deyər sevgidə hicran buzları
Bir daha əriməz, qətiyyətlidir.
Min cəfaya dözən Şərqi qızları
Qərbin qızlarından dəyanətlidir.

Tərən sevgilisi uça da hara,
Arzusunda görər Şərqi gözəli.
İki hörüyünün birini qara,
Birini ağ hörər Şərqi gözəli.

O gözləyər! Deyər qüdsiyyətilə
Namus da pozulmaz qanun kimidir.
Bir kiçik xata da əlamətilə
Vəfanı talayan çovğun kimidir.

Bizi yalnız ümid yaşadır hələ,
O qiymaz həsrətlə solasan, gülüm!
Vay ondan ümid də nisgillə ölə,
Ümiddən də yetim qalasan, gülüm!

Ocaqda alovu qurtaran kaha,
Yenə işıqlanar yanan şimşəklə.
Tamam tükənibdir ümidim daha,
Bir az ümid göndər mənə küləklə.

Sevgi qönçəsiydin yazlı torpaqda,
Hicran tez qopardı budaqdan məni.
Nə yaxşı ki, yenə bütöv barmaqda
Mən ətəm! Ayırma dırnaqdan məni.

Ürək sərinləsə su dolu camla,
Sanma yanan günəş başı da dələr.
Sən də bir damlasan, mən də bir damla,
Damlalar birləşsə daşı da dələr."

Kəndə məktub

Duydum içərimdə təlatüm çoxdur,
Dalğalar harasa baş alıb gedir.
Dedim içərimdə dəniz ki, yoxdur,
Bəs bu ehtiraslı fırtına nədir?

Gördüm bir tuturam neçə mələyi,
Hər mələk yaranır başqa biçimdə.
Məsum Gülqönçənin haqlı diləyi
Fırtına qoparmış mənim içimdə.

Düzü yorulsam da yaza-yaza mən,
Sanki dillənməmiş nəğməli sazım.
Ümidlə yaşayan qonşu qıza mən,
Hərərətlə dolu bir məktub yazdım:

"Gülqönçə! Hökmünü yazanda fəraq,
İki nakam tale durdu qarşımda.
Zillətdən zillətə düşdün sən... Ancaq
Daşdan daşa dəydi mənim başım da.

Gülüm! Bilirsənmi yuvasız quşlar
Harda gecələyər? Ağac başında!
Məndən qaçdırsa qiymətli daşlar,
Sözlərdən ev tikdim zirvə başında.

Şimşəkli buludam! Od torpağında
Çox tez-tez boşalıb-doluram, gülüm!
Sənətdə təzə-tər söz sorağında
Zövqümün qurbanı oluram, gülüm!

Bəli! Kimi arxa, kimi də məqam,
Mənsə söz seçməkdə bərk yorulmuşam.
Lilli Araz olub hər sözü axşam
Tapınca nə coşub, nə durulmuşam.

Unutma! Zövqümdə bəxtiyar kimi
Səni seçəndə də yarımışam mən.
Yoxsa deyərdilər ixtiyar kimi
Zövqdən də məhrum qarımışam mən.

Yox! Yox! Ağır yüklü əzablarımla
Bəlkə də qurban yox, fədakaram mən.
Ürəklərə yatan kitablarımla
Yalnız öz zövqümə minnətdaram mən.

Özgəyə söykənmə! Bir şimşək çaxsa,
O quruyub gedər soyuq şəbnəm tək.
Qarşından sular yox, alovlar axsa,
Yalnız öz kölgənə söykən məhrəm tək.

Yadında saxla ki, çətin ayaqda
Öz kölgən özgədən etibarlıdır.
Tərəddüdlə dolu ana torpaqda
Qətiyyət bəlkədən etibarlıdır.

Mənim qüdsi ömrüm hər kəslə deyil,
Yalnız ümmanlarla ölçülə bilər.
Mənim məğrur səsim hər səslə deyil,
Yalnız tufanlarla ölçülə bilər.

Tufanın qızdıqca şimşək gözləri,
Döydü məni... Dözdüm karvan nəri tək.
Hələ də tufanın dərin izləri
Kürəyimdə qalır küpə yeri tək.

Fəqət nə gizlədim, güman içində
Dözdümsə illərin həsrətinə mən,
Vüsalları udan dövran içində
İnandım hicranın qüdrətinə mən.

Axı tarix boyu tufana dönüb
Neçə-neçə evi yaxmışdır hicran.
Vüsalla döyüşdə azmana dönüb
Axırda müzəffər çıxmışdır hicran.

Gülüm! Mən düşdüyüm çirkab içində
Təmiz qalmasaydım peyğəmbər kimi,
Sonra neçə-neçə rübab içində
Nəğmə gurlamazdı müzəffər kimi.

Axı münasibət bazarlarında
Almas üzük olsa, şüşə isə qaş,
Onda mədəniyyət bazarlarında
Başlar ayaq olar, ayaqlarsa baş.

İştaha bələdir! O doyur məgər?
Ayı qənarədən asıb yeyərdi.
Burun olmasaydı arada əgər,
Bəlkə göz də gözü basıb yeyərdi.

Dedilər hardasa haqqını nahaq
Biri yesə, bağır, toplansın mini.
Daha kin bəsləmə, bəsləsən ancaq
Dəvə kini bəslə, sən dəvə kini!

Həmişə on iki imama deyil,
Bir allaha yalvar, allah kərimdir.
Mən də bir allaha saldıqca meyil,
Nə gördüm? Zirvə yox, ətək yerimdir.

Zirvənin saçı da, qaşığı da dümağ,
Təpəsə zirvəyə həsədlə baxır.
Ömrüm bir zirvəyə dönsə də, ancaq
Təpə gəncliyimə həsrətlə baxır.

Yox! Qoca demərim hələ özümə,
Sən ağ işığına bax saçlarımın.
Gözüm işıqlıdır! Yorgun gözümə
Ağ işığı düşür ağ saçlarımın.

Bahar gələn zaman ürək açmırmı
Lalələri yanan yaşıl yamaclar?
Bağlarda yanaşı çiçək açmırmı
Körpə şitillərlə yaşlı ağaclar.

Məni təkli mehrə təşnə dünyada
Nə təklik, nə də ki, xiffət yandırın.
Necə ki yandırıb, yenə dünyada
Səməndər xislətli həsrət yandırın.

De, şimşəyi çaxan baharla dolu
Çəşmə gözümüzə yaş nə gərəkdir?
Ümidlə, vəfayla, ilqarla dolu
Sevgi üzüyünə qaş nə gərəkdir?

Qışdır... Yerlər-göylər sərgisiz qalıb,
Çay donub, ceyranlar güzgüsüz qalıb,
Bir sınıq ürək ki, sevgisiz qalıb,
Köksünə çırpmağa daş nə gərəkdir?

Bir zəngin şəkildir hər gözəl dilbər,
Ahıl gözəlliyə baxmazmı məgər?
Ürək hərərətlə sevirse əgər,
Araya girməyə yaş nə gərəkdir?

Bir rəngdə olsa da göl, dəniz, ümman,
Ömürlər vahid yox, haçadır, gülüm!
Həyatda qoca var, qeyrəti cavan,
Cavan var, qeyrəti qocadır, gülüm!

Doğma ocaq nədir? Alovlanan səs,
Tufanda dalı yox, qabağı kəsir.
Doğma ocağına dal çevirən kəs
Sanki əyləşdiyi budağı kəsir.

Nizami Vətənə olsa da dayaq,
Qələmə sığındı öz sənətində.
Gəncədən kənara çıxmadı, ancaq
Özgələrdən yazdı söz sənətində.

Mənsə ölkələri gəzsəm də yalqız,
Əsərə salmadım yoldan ötəni.
Yox! Yox! Neçə-neçə qürbətdə yalnız
Vətəni vəsf etdim, bəli, Vətəni!

Ana Vətən nədir? Tükənməz ünvan!
Hər ünvan bir məlum qismətə düşür.
Ancaq ünvanını dəyişən insan
Elə Vətəndə də qürbətə düşür.

Hər qürub zamanı bilmirəm nədən
Bir yalçın qayanın başına qalxdım.
Göydə qaqqılदाşıb harasa gedən
Durna qatarına həsədlə baxdım.

Vətən sızladıqca yaralarımda,
Dondu gözlərimdə iki damla yaş.
Dedim mənim kövrək misralarım da
Durna qatarına bənzəyəydi kaş.

Gündüz də, gecə də uçduqca uçub
Yenə də Vətənə qona biləydi.
Kəndim sözlərimi qucduqca qucub
Məni təəssüflə ana biləydi.

Mən suallarına kitablarda yox,
Həyatın özündə cavab tapmışam.
Mən suallarına mehrablarda yox,
İnsanın sözündə cavab tapmışam.

Mən – Ədalət! – deyə hər səhər-axşam
Yazıram! Hər sözüm nəhaqqa qənim...
Təəssüf edirəm nə üçün atam
Ədalət qoymayıb adımları mənim.

Başının üstündə neçə cür bayraq,
Dünya həm gəmidir, həm də ki, liman.
Gündüz də, gecə də o üzür... Ancaq
Nədənsə hardasa qurtarmır ümman.

Qürbətlə dil tapmaq istəsə insan,
Elə hikkəsini yeridər qürbət.
Yalnız insanı yox, şahiddir zaman
Dağı da ovcunda əridər qürbət.

Gülüm! Uludan da ulu dünyada
Düşünsəm sevgiyəm, duysam həsrətəm.
Zəfərlə, xətərlə dolu dünyada
Sağ qalsam Vətənəm, ölsəm qürbətəm.

Kim məni bir daha görmək istəsə,
Şeirimi oxusun! Şeirimdəyəm mən.
Kim mənə salam da vermək istəsə,
Sənət mülkündəki yerimdəyəm mən."

Nadir yuxu

Döyüşən ömrümü sükutla sürdüm,
Neçə yaş qalandı yaşımın üstdə.
Bir yay gecəsində yuxuda gördüm
Gülqönçə dayanıb başımın üstdə.

Bəli! Yanımdaydı çiyinə dağ-dağ
Tale yüklərini yığan Gülqönçə.
Bu boyda dünyaya sığmayıb ancaq
Mənim ürəyimə sığan Gülqönçə.

O şuxdu... Sanardım al yanaqları
Toyda məmnun-məmnun yanan çıraqdır.
Bəs indi? Busəsiz gül dodaqları
Suya həsrət qalan solğun yarpaqdır.

Hələ uşaqlıqdan mənim gözümə
Necə var, eləcə görünmüşdür o.
İndi dik baxsa da məhrəm üzümə,
Nədənsə çarşaba bürünmüşdür o.

O deyir: – Heydər! Mən külək olmuşam,
Sənin ünvanını seçib gəlmişəm.
Görməsinlər deyə mələk olmuşam,
Sərhədlər üstündən keçib gəlmişəm.

Əgər biganə yox, tale yazansa,
Gərək körpü ola imkana dözüm.
Yoxsa ki, həddindən artıq uzansa
Ətalət gətirər insana dözüm.

Qız özü qocalar, ancaq inan sən,
Qocalmağa qoymaz gözəl arzunu.
Günəbaxan daim günə baxdı... Mən
Bu sahilə baxdım ömrüm uzununu.

Korluq müsibətdir. Günəş çıxsada,
Korun baxışında hər şey dumandır.
Ancaq yerə-göyə min yol baxsada,
Sevginin korluğu daha yamandır.

Kim deyir həm yerə baxıb, həm göyə,
Mənim də birinci sevgim kor olub?
Yaxud da özümü sevdirim deyə,
Neçə gözəldən çox məndə zor olub?

Yox! Heç biri olmayıb! Bir hərərətlə
Könül açmasaydın sən özün mənə,
Haçansa, hardasa bir ləyaqətlə
Özüm açacaqdım könlümü sənə.

Ancaq gözləyirdim intizar kimi
Əvvəl sən açasan mənə könlünü.
Mən uşaqlıqdakı bəxtiyar kimi
Şəfqətlə dinləyəm yenə könlünü.

Nə etmək? Belədir millətdə adət,
Əvvəl oğlan açır könlünü qıza.
Bəzən alçalsa da ülfətdə adət,
İstər ünvanını ucada yaza.

Sanma cilidlərə dönməz sözlərin,
Bircə bayatı da əsərdir, gülüm!
Haçansa yazdığın "Sənin gözlərin"
Hələ də dilimdə əzbərdir, gülüm!

Bəzən düşünürəm... Bu gözəl şeyi
Gərək mən yazaydım! Özü də səndən!
Heç əsirgəməzdim sənətin sirri
Ən nadir, ən qadir sözü də səndən!

Axı eşidilməz pıçıltısıyla
Məni məndən aldı sənin gözlərin.
Bəli! Şəvə dolu parıltısıyla
Məni yanan oda saldı gözlərin.

Elə ki, alışan ulduzlar kimi
Gecə qabağıma çıxdı gözlərin,
Mən qaldım yol üstə yalqızlar kimi,
Atamın evini yıxdı gözlərin.

Gərək elə yansın vicdan çırağı,
Söndürə bilməsin tufan çırağı,
Sevdalı bir ömrün əlvan çırağı,
Ya ağıl-qaralı baxdı gözlərin.

Yandım, yol sığındı istimə mənim,
Bir kimsə gəlmədi tüstümə mənim,
Gecə ola-ola üstümə mənim
Sanki günəş-günəş şaxdı gözlərin.

Ürəyim titrədi bilmirəm niyə,
Məni özlərində gizləsin deyə,
Kırpik qatarını qaldırıb göyə,
Yavaşca üst-üstə sıxdı gözlərin.

Məni arxasınca çəkdiyə marağ,
Sən bir dəniz oldun, mənə bir bulaq,
Axdım sənə doğru, çatmadım ancaq,
Mənə yuxularda baxdı gözlərin.

Sən göyə çəkildin mələklər təki,
Mən yerdə axtardım çiçəklər təki...
Yazda da, qışda da şimşəklər təki
Yorğun gözlərimdə çaxdı gözlərin.

Yaxşı ki, Vətəndə sənin o zaman
Gördüyün gözlərim elə qalıbdır.
Neçə-neçə şamı söndürüb tufan,
Mənim gözlərimdə şölə qalıbdır.

Qaranlıq dənizdə mayaq yandırmaq
Vacibdir! İşığı yola yayılar.
Günəş doğa-doga çıraq yandırmaq
Uşaq dilində də gülünc sayılar.

Mən isə həyatda səni bir günəş,
Özümü bir çırağ sanardım, gülüm!
Məndə yoxdusa da səndəki atəş,
Sabaha inamla yanardım, gülüm!

Ömür kitabının on səkkizinci,
Sənsə iyirminci səhifəsiydin.
Mən bulaqda hələ on səkkiz inci,
Sən çayda təlatüm ərəfəsiydin.

Gəzdiyim çəmənlər şəbnəm qarışıq
Gözümə köçmüşdü sanki, gözümə.
Neçə-neçə rəng var, hüsənə yaraşlıq
Yaşılı seçmişdim mən də özümə.

Bəlkə ona görə təmasım tamam
O çəmənlər qədər yumşaq olubdur.
Şəhlər gözlərimə qonub hər axşam
Yaşıl işıq saçan çırağ olubdur.

Yaşillıq gözəldir! Qışa qalanda
Həmişə baharı yadıma salır.
Suyu həddən artıq duru olanda
Dənizin rəngi də yaşıla çalır.

Zənginə dönsə də dünya üzündə
Neçə-neçə ləziz nemətlə ürək,
Hayıf nifrəti də daim özündə
Yanaşı yaşadır hörmətlə ürək.

Gözəllik gah leysan yağışa dönər,
Çöllərdə bitirər gül də, çiçək də.
Gah da ki, şıdırğı doluyla dinər,
Zərbəndən qurtarmaz bircə ləçək də.

Ancaq o yağsa da göyün üzündən,
Dəyəri ucuz yox, baha yaxşıdır.
Mən də gözəldim... Eh, qızın özündən
Baxtı gözəl olsa daha yaxşıdır.

Yoxsa gözəl qız da nə olar? Nakam,
Utanar bir kifir baxtın yanında.
– Vüsal! – deyə-deyə hər səhər-axşam,
Minnətçiyə dönər vaxtın yanında.

Mən ağı qaradan, yaxşını pisdən
Tünlük içində də asan seçmişəm.
Bir yar seçəndə də qaçıb çox hissdən
Əvvəl bir dəyərlı insan seçmişəm.

Mənə elə gəldi ürək bir tikə
Ətdir... Alovlanır hicran içində.
Gecə ona görə gəlir ki, bəlkə
Sevənlər görüşə imkan içində.

Təbiilik nədir? Hər şeyin əsli!
Təbii olanı xoşlayardım mən.
Nəsil arxasınca çəkdiyə nəslı,
Süni nə vardısı daşlayardım mən.

Bir dağlar qızıydım doğma diyarda,
Sanki öz ürəyim öz dilimdəydi.
Neynirdim bir süni ətri bazarda,
Mın çiçəyin ətri bir telimdəydi.

Görkəmin, təmasın, məhəbbətinlə
Sən də təbiydin başdan-ayağa.
Alışb yansan da hərərətinlə,
Dodaq söykəməzdin süni bulağa.

Gülüm! Sən dünyada bir insana da
Dərd verən deyildin, dərd alan idin.
Min bağda dönsəydin bir bağbana da,
Gül dərən deyildin, ot yolan idin.

Gah əzaba dönüb, gah da ki, naza,
Təmaslar sarsa da bəşəriyyəti,
Qayğıyla ölçülür oğlanın qıza,
Kişinin qadına münasibəti.

Sənin hörmət dolu mədəniyyətin
Heykəl vicdanının təməlindəydi.
Sənin qayğı dolu səmimiyyətin
Dilində deyildi, əməlindəydi.

Gülüm! Sanki sənsiz hər səhər-axşam
Sinəmdə ürək yox, dərddir döyünən.
Bəlkə də gileydir o aram-aram
Taleyin dalınca baxıb deyinən.

Arxam bir ev deyil, bir kənd olsa da,
Mən sənsiz yaşaya bilmirəm artıq.
Nəhəng Savalanda hava bolsa da,
Mənim havam çatmır, neynim mən yazıq?

Səni bir nəğməkar sanan bulaqlar
Göz yaşını axıdır hələ dalınca.
Haqqında nə deyir donan bulaqlar?
Qurusam yaxşıdır onsuz qalınca.

Gündüz də, gecə də çağlasam da mən,
Hüsnümü şeirsiz kim tanıdar, kim?
Nə qədər gülsəm də, ağlasam da mən,
Yenə su ağ simdir, şeir sarı sim.

Yazırsan qəribəm, ümmandan dərin
Qürbətdə batsam da daha neynəyim.
Sən qərib deyilsən, yox, sənin yerin
Mənim ürəyimdir, mənim ürəyim.

Hər şeyi bir gözdə görsə də insan,
Şal şaldır, sətir də sətindir, gülüm!
Unutma! Düşməni tanımaq asan,
Dostu tanımaqsa çətindir, gülüm!

Başına od yağsa qış havasından
Deyərsən bir kiçik kömək də xoşdur.
Dostunu çağırırsan öz yuvasından
Bilərsən dünyada o necə quşdur.

Zülmündən usanıb ədavətinin
Bəlkə də taleyim acımış mənə.
Gəlmişəm əvəzsiz ünsiyyətinin
Əvəzindən bir az qaytarım sənə.

Gəlmişəm həmişə səninçin ləziz
Xörək də bişirəm, çay da qoyam mən.
Nəki paltarın var, yuyub tər-təmiz,
Sənə xidmətimdən ləzzət duyam mən.

Sən demə tək böyük binadan deyil,
Qız kiçik evdən də ilham almıyış.
O yalnız atadan-anadan deyil,
Sevdiyi kəsdən də yetim qalarmış.

Yaxşı ki, əvvəllər öz kəndimizdə
Beş il oxumuşdum həvəs içində.
Dürre dönməsə də söz kəndimizdə,
Ürəyə həyəndi qəfəs içində.

Sanma ki, qəhətdir həqiqət, qəhət,
Yenə yalanları şübhələr udur.
Səadət diləyən cəfakeş millət
Nəyə inanırsa, həqiqət odur!

Səndən sonra keçib doğma çöllərdən,
Gedib Ərdəbildə beş il oxudum.
Kimi yarpaqlardan, kimi güllərdən,
Mən isə illərdən çələng toxudum.

Sonra da yolumu Təbrizə saldım,
Darülfünun açdı qoynunu mənə.
Kitablar içində mən nəfəs aldım,
Bəlkə layiq olum təhsildə sənə.

Bəli! Elə batdım kitab ətrinə,
Neçə gül ətrini itirdim, gülüm!
Minnət qoymayıram. Sənin xətrinə
Darülfünunu da bitirdim, gülüm!

Elə öyrənmişəm ədəbiyyatı,
Sinəm incilərlə dolu dənizdir.
Sənin sənətinin müqəddaratı
Mənə daha doğma, daha əzizdir.

Gülüm! Qanadlısınız doğulur insan,
Sən kitablarından qanadlar taxdın.
Zirvəyə ucaldın! Yox! Sən o zaman
Özün zirvələşib dünyaya baxdın.

Ancaq necə deyim sevgi binəmdə
Şöhrətinə şərikin qız da vardır?
Yox! Sənin oduna həsrət sinəmdə
Ürəyim zirvədən tez qopmuş qardır.

Neynək? Mən dözərəm! Təki heç zaman
Sənin də başında qar əriməsin.
Suyu ya aşkar, ya da ki pünhan,
Gözündən üzünə heç yeriməsin!

Günahkar zamanı bir müttəhim tək
İndi mən salıram, mən bəlalara.
Bəli! Təmənnəsiz bir müəllim tək
Kənddə dərs deyirəm gül balalara.

İnsan ki gah kəndə, gah da şəhərə
Qaçdı... Nə məskəni, nə yurdu olar.
Yox! Yox! Döyüslərdə əsgər əsgərə
Söykənə-söykənə bir ordu olar!

Zaman dəyirmandır! Nə edir? Tamam
Bildiyini edir! Bəs onda çaxçax
Nə edir yerində? Hər səhər-axşam
Səs dolu başını ağrıdır nahaq.

Mən də dəyirmanam! Suyum yoxsa da,
Daşım da dən deyil, dərd üyüdürəm.
Möhtəşəm zirvəli boyum yoxsa da,
Sinəmdə təpə yox, dağ böyüdürəm.

Dünyada o qədər tufan görmüşəm,
Bir parça buluddan qorxuram indi.
Dünyada o qədər qurban görmüşəm,
Bir kiçik tabutdan qorxuram indi.

Sənin rayihəni almaq xətrinə
Ayrıla bilmirəm öz kəndimizdən.
Sən də hər yazdığın şeirin sətrinə
Bir neçə bənövşə düz kəndimizdən.

Kim bilmir min günlük laqeyd sükutdan
Bir günlük təlatüm daha yaxşıdır.
Min ulduz doğacaq soyuq buluddan
Bir şam yandıracaq kaha yaxşıdır.

Səs eşidiləndə səs olur ancaq,
Eşidilməyən səs inan, səs deyil.
Bəzən bir eyham da bəs olur, ancaq
Duyasan ki, səsi zildir, pəs deyil.

Mənim səsim necə? Bir şimşək kimi
Uzaq üfüqlərə dəyib qayıtdı.
Duymadılar... Ancaq bir ürək kimi
O nə sözü vardı, deyib qayıtdı.

Kim öz arşınıyla ölçür hər şeyi,
Sanır neçə rəyin düzünü görür.
Yox! O qarışdırıb tütəklə neyi,
Öz gözündə yalnız özünü görür.

Mən necə? Mən sənin ləyaqətini
Xalqın meyarıyla qiymətləndirdim.
Onsuz da şöhrətli şəxsiyyətini
Sənətin fəvqüylə şöhrətləndirdim.

Elə sevənlər var, bir yerdə olsa,
Sanarsan cütləşmiş ulduz kimidir.
Ancaq sualları cavabsız qalsa,
Cütləşmiş ulduz da yalqız kimidir.

Sanıram bir yağış döyən otaqda
Yenə səninləyəm, yalqız deyiləm.
Şeh dolu çiçəyəm! Özgə bulaqda
Əzabdan göyərən yarpız deyiləm.

Xəyal ümmanında gedib dərinə
Min sual verirəm sənə, görürəm
Sən yanımda yoxsan, sənün yerinə
Özüm hər suala cavab verirəm.

Yazırsan risqə də gedirəm, inan,
Canımı qoyuram sənətin üstə.
Özümə zülüm də edirəm, inan,
Ya bir usta olam, ya da bir xəstə.

Ümmanda nə boyda olacaq tufan?
Dalğadan bilinir o əvvəl-axır.
Qorxunun ovcunda çırpınan insan
İrəliyə deyil, geriyə baxır.

Yolunda çınqıllar dönsə də dürrə,
Misilsiz sərvətdir cürət adamda.
Şəstlə qazanılan uğura görə
Başını dik tutur hətta ənam da.

Dünya nə deməkdir? Döyüş meydanı!
Döyüşlər içində o yaşa dolmuş.
Tufan insanı yox, insan tufanı
Udsa da bir uğur risqsiz olmuş?

Doğrusu baş açmır allah da gülüm,
Niyə risqlər əkir zaman torpaqda.
Dünən də, bu gün də, sabah da gülüm,
Məgər risq deyilmi başdan-ayağa?

Bilirsən ya doğma, ya yad məskəndə
İnsanda müdriklilik haçan başlayır?
Hayıf, həm zəkada, həm də bədəndə
Enerji azalan zaman başlayır.

Demə yorulmuşam bir xəyal kimi,
Yox! Yox! Gileylənmə qocalığından.
Uçuşlara hazır bir qartal kimi
Enmə əbədiyyət ucalığından.

Enerjiyə dönən sellər içində
Sənin də enerjin ana Vətəndir!
Qovğalı-qovğasız illər içində
Vətən nə tükənən, nə də itəndir!

Demə dərin uçrum məşhur zirvənin
Sanki iri gözlü sərhəddisidir.
Sən başına qalxsan məğrur zirvənin,
Qalx! Cürət hünərin bələddisidir.

Sanma ki, nəğməsiz keçir illərim,
Ürəyim həsrətlə dolu kamandır.
Sənin hər nəğməni mənim əllərim
Onun tellərində çalır haçandır.

Göy də zülüm-zülüm ağlayır... Ancaq
Bircə arzusuna çatırmı? Xeyr!
Arada qazanan nə olur? Torpaq!
O göyə nə bəsdir, nə sağ ol deyir.

Sevənlər bölünmüş almalar kimi
Yarım-yarım olur ünsiyyətilə.
Sevgi yarımaları qalmalar kimi
Bütövə döndərir dəyanətilə.

Baxt əyə bilmədi başlarımızı,
Yolumuzu qırdı qürur yerinə.
Sonra düşüncəli qaşlarımızı
Qəmlə düyünlədi biri-birinə...

Bir yarımçıq qalmış sarayam indi,
İçərimdə daş-daş talanıram mən.
Ancaq sanma daha harayam indi,
Yenə yaxşı-yaxşı dolanıram mən.

Nadir deyil, adi donun xətrinə
Taxta gəlincik də bəzənir tamam.
Birisini sevən onun xətrinə
Özünə də baxar hər səhər-axşam.

Qapıdan mənzilə dolan dərdlər çox,
Hər dərdə bir çarə aranır, gülüm!
Axı qapı yalnız girmək üçün yox,
Həm də çıxmaq üçün yaranır, gülüm!

Vay ondan ki, yenə bu torpaq üstə
Məhəbbət taxtında devrilək birdən.
Vüsal gəzə-gəzə biz ayaq üstə
Sərhəd dirəyinə çevrilək birdən.

Gülüm! Bəzən zildə, bəzən də pəsdə
Döyünən ürəyi nədir həyatın?
Yazılar qalanmış mizinin üstə
Daim öz vaxtında vuran saatın.

Sənin gah qürurun, gah misran, gülüm,
Mənim hüsnüm idi, növrağım idi.
Ürəyimə yatan şah misran, gülüm,
Üstü daş-qaş dolu qolbağım idi.

İndi çıraq nədir? Günəşlə gəzsəm,
Sanma mərci boyda gövhər taparam.
Hicranla yüklənmiş illərə dözsəm,
Səbri istədiyini qədər taparam.

Baharda sən çölə baxıb deyərdin:
Dünyada nə vardır bu çöldən gözəl?
Dərədən təpəyə qalxıb deyərdin:
Gül qızdan gözəldir, qız güldən gözəl.

Sən yaşıl çəməninin əlvan naxışı
Gülləri sevərdin öz şeirin kimi.
Qüdsiyyətlə dolu hər gül baxışı
Sənə müqəddəsdi öz pirin kimi.

Güllər sərgisində nədənsə ancaq
Əyilib bir gülü sən iyləməzdin.
Özünü saxlayıb şux, kövrək, parlaq
Güllərin yanında pis eyləməzdin.

Sən deyərdin, güllər həssasdır, inan,
Duyur hər rəğbəti, hər sirri güllər.
Əyilib bir gülü iyləsə insan,
Sussa da, inciylər o biri güllər.

Güllərin içindən bir gül qoparıb
Mənə verməyə də qıymazdın, gülüm!
Bir gülü güllərə həsəd aparıb
Hicrana düşməyə qoymazdın, gülüm!

Yaxşı yadımdadır hər görüş, inan,
Nə isə axtaran görərdim səni.
Mənə heyran-heyran baxdığın zaman
Sanki sən ilk dəfə görərdin məni.

Sən məni diqqətlə başdan-ayağa
Süzərdin... Sonrasa yaman öyərdin.
İlhamın dönəndə coşqun bulağa,
Mənə səxavətlə gör nə deyərdin:

Sən də gülsən! Gülü yeməyib heç kəs,
Mən səni qönçənlə yemək istərəm.
Bu Savalan boyda kəndə salıb səs,
Gecə gül yemişəm demək istərəm.

Yox! Mənim istəyim bir qəddar deyil,
Tək gülü yeyərəm, qönçəsi qalar.
Axı sevgim tamam bir bahar deyil,
Qönçə də açılar, xalis gül olar.

Mənsə dərdsiz-qəmsiz bəxtəvər kimi
Uğunub gedərdim fərəh içində.
Sən döyüşdən çıxan müzəffər kimi
Sanki quruyardın zireh içində.

Nə gizlədim, mən də elə yanında
Qürurla baxardım şəstinə sənin.
Ömrün o mehriban, o şən anında
Atılmaq istərdim üstünə sənin.

Tale! Ucaltmadı şərəfimi o,
Arzum qanadlandı, uça bilmədi.
Elə düyün saldı kələfimi o,
Sonra heç özü də aç bilmədi.

Bu oğullu-qızlı ellər içində
Özüm həsrət qaldım övlad üzünə.
Təmaslarla dolu illər içində
Yad qucaqda baxdım körpə gözüne.

Xoşbəxt yaddaşımsa dalbadal doğdu,
Bəlkə lal hissimi dilə gətirə.
Sanma o vüsallı istiqbal doğdu,
Yox! Xatirə doğdu, sonsuz xatirə!

İndi sən həvəslə neçə nigardan
Şeirlər yazanda bir həmdəm təki,
Mən də susa-susa baxıb kənardan
Necə dözümlə, necə, bir məhrəm təki?

Çox da sənətində şair azaddır,
O, gözəllərə də şeirlər yazar.
Axı başdan-başa həyat təzədir,
Hərə bir niyyəti min yerə yozar.

Yalnız bir gözəldən yazsaydın əgər,
Yenə də bir təhər dözmək olardı.
Ürək dildən məhrum daşdırmı məgər?
Yox! Yox! Qısqanc daş da haray salardı.

Ancaq mən sevgimin əzəllərini
Andıqca dözümlə! İstəyirəm mən
Bütün Azərbaycan gözəllərini
Şeirinlə dünyaya tanıdasan sən.

Sonra da Gülcönçə şəfqət içində
Otağı axtardı başdan-ayağa.
Sakit uyusam da rıqqət içində
Məhrəm-məhrəm baxdım əziz qonağa.

Bildim o nə gəzir məndən qıraqda,
İstəyir rastlaşsın şən illərilə.
Çirkli köynəyimi tapıb otaqda
Yusun, ütüləsin öz əllərilə.

O həyan axtardı qılığında da,
Nə şam alışdırdı, nə də ki, çıraq.
Ala gözlərinin işığında da
Çirkli köynəyimi tapmadı ancaq.

Sonra dedi gecə sakit bostanda
Sanıram titrəyir darı ulduzlar.
Yox! Yox! Qət edirəm mavi tavanda
Sarı şamamadır sarı ulduzlar.

Ulduzlar gözləmir daha səhəri,
Bostana çəkilir bərəkət deyə.
O zaman dirriyin təzə bəhəri
Nə yerə sığışır, nə də ki, göyə.

Sozara-sozara batır gecə Ay,
Yemişlər parlayır! Zülməti boğur.
Şeh dolu bostanda neçə-neçə Ay
Sanki zümrüdləşən tağlardan doğur.

Bostanın yanından axan Neştəri
Mənə səndən deyir, səndən danışır.
Sənəmdə yangına baxan Neştəri
Söndürmək istəyir, özü alışır.

Həsretlə keçirib ömrün yayını,
Əhdimi sınaqda yoxlayıram mən.
Həm yemiş, həm də ki, qarpız payını
Bu yaydan o yaya saxlayıram mən.

Gördüm çox artırır illər sayını,
Sanki dağ üstündən dağ çəkir mənə.
Gördüyün heybəyə yığıb payını
Gətirdim bu yayda çatdırım sənə.

Dünyanın qazancı adamlar, ancaq
Adamlara ümid ruzular olub.
Bədəni böyüdən təamlar, ancaq
Ürəyi böyüdən arzular olub.

Gülüm! Ərdəbildə ayrılarda biz,
Sən məni öpmüşdün rıqqət içində.
Üzümdə yandıqca o yeganə köz,
Canım da yanmışdır həsrət içində.

Bir qış səhəriydi... Öz otağında
Mən büllur aynaya baxırdım yenə.
Nə gördüm? Dayanıb sən qabağında
Mehriban-mehriban baxırsan mənə.

Səni tapdığımçın öz ürəyimdə
Mən minnətdar oldum kənd sabahıma.
Yox! Yox! Qaynadıqca söz ürəyimdə,
Min yol şükür etdim öz allahıma.

Səni öpüm deyə dodaqlarımı
Həsrətlə uzatdım dodaqlarına.
Yox! Yox! İstədim ki, yanaqlarımı
Sakitcə söykəyəm yanaqlarına.

Sonra gözlərimi yumub bir anda
Ağrını-acını unudam tamam.
Axı neçə tufan əssə də canda,
Susdumu? Yadından çıxarır adam.

Birdən dodaqlarım yarpaqlar kimi
O soyuq büllura yapışdı ancaq.
Sevincim sozardı çıraqlar kimi,
Ürəyim sinəmdə alışıdı ancaq.

Sən demə baxdığım büllur aynaya
Mənim xəyalımdan düşübmiş əksin.
Yoxsa sən dönsən də qərib durnaya,
Qoymazdın sevdiyini intizar çəksin.

Gülüm! Gözünü aç! Özüm dinməmiş
Həsrətdən tutulmuş könlüm açılıns!
Günəş zirvələrdə taca dönməmiş
Yoluma gözündən şəfəq saçılıns!

Üzünə doyunca baxa bilmədim.
Yox! Qara gözündə zülmətə düşdüm.
Bir daha zülmətdən çıxma bilmədim.
Şəfqətli gözündə zillətə düşdüm.

İndisə sabahdan nigaran təki
Heç olmasa bir yol qoy öpüm səni.
İsmət də insafsız pasiban təki
Təmasda həyasız sanmasın məni.

Sonra yangı dolu dodaqlarıyla
Əyilib üzümdən öpdü Güllönçə.
Ağ şamı andıran barmaqlarıyla
Üzümə ağ işıq səpdi Güllönçə.

Oyandım, əlimi çəkdim üzümə,
Üzümü isidən öpüş yox, tərdi.
Bəli! Nə Güllönçə dəydi gözümə,
Nə pay dolu heybə... Sanki bir sirdi.

Ayağa qalxaraq mən könlü nakam,
Pəncərədən baxdım sükut içində.
Gördüm şəhər üstəndən çəkilib tamam
Ay üfüqdə batır bulud içində.

Düşündüm düyünlü qalmır qönçələr,
Yox! Yox! Şaxtada da açılır tez-gec!
Görəsən Güllönçə neynir? Gecələr
O da yuxusunda mənə görür heç?

Təki Ay başının üstdə doğanda
Gözümdə kölgə yox, şölə görəydi.
Məni Ərdəbildə yağış yağanda
Necə görmüşdüsə, elə görəydi.

Sonra Savalana tutdum üzümü,
Sanki nəşə qalxdı ayağım altda.
Ucaldım... Qonşuma dikib gözümü,
Pıçıltıyla dedim dodağım altda:

Dünya təbiətin ovcusa, inan
Yollar da ovcunun damarlarıdır.
Məhrəm sığalları nədir? Hər zaman
İnsan nəfəsinin tumarlarıdır.

Gülüm! Xeyirxahdır yollar sözü də,
O nədir? Uğurlu səfərə dayaq!
Zirvəyə yüksələn insan özü də
Yollara borcludur dünyada ancaq.

Mən yola çıxanda bir sarban kimi,
Özümə dərdləri karvan etmişəm.
Dərman tapmayanda bir loğman kimi
Sözümü dərdlərə dərman etmişəm.

Kaş bir də yollara düşə izlərim,
Hicran aramızdan çəkilə, gülüm!
Sənin ünvanına baxan gözlərim
Sənin gözlərinə dikilə, gülüm!

Sanma ya fərziyyə, ya təsəvvürəm,
Təpədən-dırnağa həqiqətəm mən.
Bəli! Nə iddia, nə təkəbbürəm,
Daim sözü bütöv qətiyyətəm mən.

Köç yolum ən uzun sicim olsa da,
Doğanaq kəndimdir! Sən inan mənə.
Sicim hər diyarda bir iz salsa da,
Həmən doğanaqdan keçəcək yenə...

Epiloq

Məni səhər-axşam salıb zillətə
Həsret saraltsa da gözümü, gülüm,
Mən uzun ömrümçün loğman həsrətə
Minnətdar sanıram özümü, gülüm.

Görmək istəyirəm doğma ölkədə
Əmanət qoyduğum söz dünyamı mən.
Həsret olmasaydı, inan, bəlkə də
Çoxdan dəyişmişdim öz dünyamı mən.

Özümü gah oda, gah suya vurdum,
Bir mübariz ruhlu sənət qazandım.
Sözün keşiyində qələmlə durdum,
Xələt əvəzinə minnət qazandım.

İlhamım nə qədər pardaxlansa da,
Mənim xəyalımda hələ qönçədir.
Yazda da, qışda da çıraqlansa da,
Gözlərimdə yanan şölə qönçədir.

Qürbətdə sənətim zirvə alsa da,
Vətəndə ətəyə dönmək istəyər.
O başdan-ayağa alov olsa da,
Baba ocağında sönmək istəyər.

TÜRKLƏR

Proloq

Nəhəng arı şanına
Bənzəyir gecə səma.
Sanırsan kəhrəba bal
Yer üstə dama-dama,
Yəqin səhərə qədər
Qurtaracaqdır tamam.
Səhər gəlir... Gecəylə
Çəkilib gedir inam.
Yenə də gecə səma
Nəhəng şanı andırır.
Damla-damla balları
Ulduz-ulduz yandırır.
Gecədir... Mən yenə də
Damlalar işığında,
Misralar axtarıram
Qələmin qılığında.
O müşkülə düşəndə
Gözünü döyməmişdir.
O heç kimə, heç nəyə
Başını əyməmişdir.
Yox! Yox! Başını yalnız
Vərəyə əyibdir o.
Bir də vərəq altdakı
Torpağa əyibdir o.

Mən kiməm

Mən türklərin içində
Azərbaycan türküyəm.
Türklər çoxdur... Ancaq ki,
Mən Təbrizli türküyəm.

Möhtəşəm Türk dünyası
Fəxrimdir, qürurumdur.
Uğuru uğurumsa,
Qüsuru qüsurumdur.

Savalanlı atam da,
Anam da türkdür axı!
Təzad dolu əyyamda
Mayam da türkdür axı!

Bir külfətə yanası,
Dörd balamın anası,
Namusumun aynası
Sonam da türkdür axı!

Ömür keçir səfərdə,
Gah kənddə, gah şəhərdə...
Baxtımdakı səhər də,
Axşam da türkdür axı!

Yaşadığım aləmdə
Özgə də var, məhrəm də...
Gözümdəki matəm də,
Bayram da türkdür axı!

Ürəyimdə çağlayan,
Yaşıl çəmən saxlayan,
Sözlərdən dərz bağlayan
İlham da türkdür axı!

Qələmindən dərdiyim,
Varaq üstə sərdiyim,
Xalqıma pay verdiyim
Ənam da türkdür axı!

Hər misramda dil açan,
Nə ağız, nə əl açan,
Tabaq-tabaq gül açan
Mənam da türkdür axı!

Hicran nədir? Baxdığım,
Zirvəsinə qalxdığım...
Ağ saçına yaxdığım
Xınam da türkdür axı!

Haqsızlıq nədir? Zülüm!
Gəlməsin qəfil ölüm...
İçimdə odum-külüm,
Qiyam da türkdür axı!

Xəyalımda danışan,
Gah küsən, gah barışan,
Gələcəyə qarışan
İnam da türkdür axı!

Bəli! Başdan-ayağa
Hər şeyim türkləşibdir.
Həm tarım, həm kamanım,
Həm neyim türkləşibdir.

Ona görə türk mənim
Hər təzə əsərimdir.
Sevinci-sevincimdir,
Kədəri kədərimdir.

Tarix danışır

Mən uşaqkən öyrəndim
Neçə-neçə dastandan,
Hələ kahalar üstə
Yarandığı zamandan
Dünya nədir? Tükənməz
Çarpışmalar meydanı!
Gah aşkar, gah da gizli
Didir insan insanı.
Nə üstəsə dost dostu,
Yoldaş yoldaşı didir.
Hətta bacı bacını,
Qardaş qardaşı didir.
Gələcəyin sənədi
Nədir? Ancaq keçmişdir.
Sətirləri həm solğun,
Həm də parlaq keçmişdir.
Yanılmışdır düz sözü
Qələmiylə əyənlər.
"Türkün türkdən savayı
Dostu yoxdur" deyənlər.
Yox! Altına girməsin
Naşı qələm hər yükün!
Vaxt olmuşdur qanına
Susamışdır türk türkün.

Tarixdə bir dəhşətdir
İki türkün yürüşü.
İldırım Bəyazidlə
Teymurləngin döyüşü.
Bir ölkəyə sığmayan
İldırım Bəyazidi,
Hər mənanı nəşədə
Gəzən bir "mücahid"i,
Teymurləng gülə-gülə
Saldırdı dar qəfəsə.
Bir sultan həsrət qaldı
Hava dolu nəfəsə.
Neçə-neçə dizləri
Qatlardan bir sultanın,
Gözəllərin bağrını
Çatlardan bir sultanın,
Axırda öz bağı da
Çatladı dar qəfəsdə.
Özü öz kitabını
Qatladı dar qəfəsdə.
Dünya da bir tarladır,
İçindən keçir insan.
Nə əksə, nə becərsə,
Onu da biçir insan.
Şah İsmayıl qartaldır,
Uçuşları aləmdir.
Bir qanadı qılıncdır,
Bir qanadı qələmdir.
Bir qılıncdır qələm də,
Uğurlar bilir bunu.
Qılıncın ağzı kəsir,
Qələmin isə burnu.

Qılınc kəsə bilməyən
Nə varsa, qələm kəsir.
O şığıya-şığıya,
Bu ötkəm-ötkəm kəsir.
Qılınc-qələm bir keçir
Tufanın qucağından.
Ana yurdu çıxardır
Ayrılıq caynağından.
O bunun, bu da onun
İşini tamamlayır.
Neçə-neçə uğuru
Bir gözlə nizamlayır.
Doğma dildə yazdıqca
Azərbaycan dövləti,
Məşhur fərmanlarıyla
Sevindirir milləti.
Şaha tərif desə də
Hər şair, aşiq, rəssam,
Tərifini xoşlamayır
Tərifə layiq adam.
Nemətlərin içində
Tərif şirin saqqızdır,
Həvəslə çeynəyəni
Neçə-neçə ağızdır.
Saqqız çox çeynəndikcə
Şirnişi çox azalır.
Heç olmasa tamlığı
Qalır mı? Yox! Azalır!
Axırda hər ağızda
Tamam təlxləşir dadı.
Bəs nəyi qalır, nəyi?
Yalnız quruca adı.

Lovğalıqla sadəlik
Tarix boyu təzaddır.
Yaxşı ki, Şah İsmayıl
Lovğalıqdan azaddır.
Zirvələr neçə-neçə
Dağa olsa da bayraq,
Lovğalıq zirvələri
Alçalda bilər ancaq.
Lovğalıq hikkəsiylə
Haçan şişər bir anda,
O boyda zirvələr də
Gözdən düşər bir anda.
Lovğalıq neçəsini
Döndərir sə bir heçə,
Özü yalqızlığıyla
Necə çoxalar, necə?
Şah İsmayıl Qərbdə də
Tanıdır hər ustadı.
Gözü üstə saxlayır
Qurbanini, Behzadı.
O döyüşə gedəndə
Silahıyla, sözüylə,
Sənətkar ölər deyər,
Aparmayır özüylə.
Yaxşılıqdır dünyanın
Təməlinin naxışı.
İnsanın neçə-neçə
Əməlinin naxışı.

Harda, haçan mehriban
Ünsiyyəti unudub,
Vüqarın yaraşığı
Ləyaqəti unudub,
Yaxşılığı kiminsə
Başına qaxar insan.
Yaxşılıq zirvə olsa,
Ətəyə yıxar insan.
Yox! Xeyirxah doğulmuş
İnsan dünya üzündə.
Bir günəş səxavəti
Çağlayır hər gözündə.
Minnəti yaxşılığa
Sarımaz atlas kimi,
Yaxşılığın yoluna
Döşər payəndaz kimi...
Kim deyər yaxşılıq ay,
Minnətsə halə olar?
Yox! Yox! Minnət boyunda
Ağır bir şələ olar.
Atalar nə demişdir
Neçə-neçə busatda?
Zərin qədrini yalnız
Zərgər bilər həyatda.
Şah İsmayıl... O bilir
Sənətin də sirrini.
Hər şairin, aşığın,
Rəssamın da yerini.

Bəli! Səltənət ona,
Osa sözə baş əyir.
Sözü ülviləşdirən
Söz haqqında nə deyir?
Ataların hər sözü
Bir kitab bəzəyidir.
Sözə bax! Dağ ətəyi
Peyğəmbər ətəyidir.
Mən qanlı döyüslərdə
Özümü tək sananda,
Bu atalar sözünü
Dönə-dönə ananda,
Peyğəmbər ətəyindən
Yapışmağa çalışdım.
O olmadı... Savalan
Ətəyindən yapışdım.

Musiqi məclisində

Heratın mehriban dost,
Qayğılı hökmdarı,
Böyük cəlal sahibi
Bəyhüseyn Bəyqara,
Qonaqlar göndəribdir
Bu möhtəşəm diyara.
Çalan da, oxuyan da
Vardır aralarında.
Dilmanc uddur, kamandır,
Tardır aralarında.
Musiqi sədaları
Yayılanda saraya,
Nadir ətirlə dolu
Şərab gəlir araya.

Naxışlı surahı* lar
Nəyə dönür? Nəfisə!
Durna boğazlarını
Uzadırlar məclisə.
Rəqqasə gah yumulur,
Gah açılır yay kimi.
Çöhrəsi gah tutulur,
Gah parlayır ay kimi.
Xumarlanan gözləri
Gah süzülür, gah axır,
Arabir oğrun-oğrun
Şah İsmayıl baxır.
Sonra növbəylə süzür
Şirin dilli gözəllər.
Şəvə telli gözəllər,
İncə belli gözəllər...
Şah İsmayıl şimşəkdir,
Su yerinə axmayır.
Yox! Nadir gözəllərin
Birinə də baxmayır.
Heç bir qurtum şərab da
Vurmayır öz dilinə.
O ömründə bir qədər
Almamışdır əlinə.
Deyir mən məclislərdə
Keçirsəydim vaxtımı,
Zəif bir zəlzələ də
Laxladadı taxtımı.

---

* qrafın

Bəli! Sərhədlərimdə
At oynadardı düşmən.
Sonra bizi hiddətlə
Lənətləyərdi Vətən.
Şah İsmayıl bir daha
Özünü dərk eləyir.
Sakit ayağa qalxıb
Məclisi tərək eləyir...

Təzadlı döyüş

İnsan zülmətə düşsə,
Ağlı bir çıraq olar.
İnsan döyüşə girsə,
Qeyrəti bayraq olar.
Bəli! Ağıl hər yanda
Açıb öz qanadını,
Zəmanətə götürər
İnsanın həyatını.
Bəs məğrur hökmdarın
Şəsti tapdansa necə?
Ağıl götür-qoy edər
Həm gündüz, həm də gecə.
Sanma həssas ürəyi
Yandıran közə dönər.
Yox! Yox! Qeyrətsiz ağıl,
Cürətsiz sözə dönər.
Təpədən dırnağadək
Hünərə dolar qeyrət.
Ağlı silkələyəndə
Zəlzələ olar qeyrət.

Ağlın süst dabanını
Qeyrət basmasa əgər,
Aləm irəli getsə,
Ağıl yerində döyər.
Vətən parçalanıbdır
Bu başdan o başadək.
Bu koldan o koladək,
Bu daşdan o daşadək.
Vətən para-paradır
Nemət dolu süfrə tək.
Şah İsmayıl sa yanır
Qızıl başlı kürə tək.
Şah İsmayıl təkliyi
Düşünəndə qəm yeyir.
O birliyə inanan
Birlik haqda nə deyir?
Az saylı millətin də
Dəyanəti birlikdir.
Arxasız dövlətin də
Əzəməti birlikdir.

Tərəddüd edənlərin,
Cəld yox, süst bədənlərin,
Xəyala gedənlərin
Həqiqəti birlikdir.

Leysan düşəndə çölə,
Selə dönmürmü gilə?
Dar gündə elin elə
Sədaqəti birlikdir.

Hüsnü var əkizlərin,
Çayların, kəhrizlərin,
Göllərin, dənizlərin
Qüdsiyyəti birlikdir.

Sisdən çıxan dağların,
Göyə qalxan dağların,
Yerə baxan dağların
Ülviyyəti birlikdir.

Yalqızlar! Siz zirvənin
Ülfətinə güvənin!
Sevilənlə sevənin
Məhəbbəti birlikdir.

Yansa sinə közlərin,
Donmaz ürək sözlərin.
Günəş dolu gözlərin
Şeiriyyəti birlikdir.

Zəhmi yoxsa divanın,
Sözü keçməz fərmanın.
Min "bəlkə"li gümanın
Qətiyyəti birlikdir.
Sanma şahı istila
İştahı yaşadır, yox!
Yeni torpaqlar almaq
Tamahı yaşadır, yox!
Şahı öz millətinə
Xidmətidir yaşadan.
Vətəni birləşdirmək
Niyyətidir yaşadan.

O ayrı parçaları
Bir yerə yığır tamam.
İlk dəfə bütöv görür
Azərbaycanı əyyam...
Bəli! Şah neçə-neçə
Ayrılığı devirir.
Azərbaycanı birlik
Dünyasına çevirir.
O Şərqi məhəbbətlə
Gəzdikcə ölkə-ölkə,
Bir üzünə gün düşür,
Bir üzünə də kölgə.
Yalqız Şah İsmayılın
Yoxdursa da dayağı,
Hələ doğranmamışdır
Azərbaycan torpağı.
Bir ucu Dərbənddədir,
Bir ucu Həmədanda.
Bir ucu Kərkükdədir,
Bir ucu İrəvanda.
Bir ucu Göyçədədir,
Bir ucu Borçalıda.
Bir ucu Mehridədir,
Bir ucu Xocalıda.
Bir ucu Dilcandadır,
Bir ucu Zəngəzurda.
Bir ucu Makudadır,
Bir ucu Dəstəfurda.
Bəli! Buz nəfəsli göy
Alışsa da ahlarla,
Şah İsmayıl döyüşüb
Dünya görmüş şahlarla.

Hələ vidalaşmamış
Gəncliyin naxışıyla,
Duruşu, iradəsi,
Təması, baxışıyla,
Qüruru, hünəriylə,
Beş kişidən biridir.
Saysız qələbələri
İlahinin sirridir.
Neçəsi səxavətdə
Öyünəndə Hatəmlə,
Şah İsmayıl döyüşdə
Həm qılınc, həm qələmlə
Vətəninin şənini
Göylərə qaldıranda,
Sultan Səlim hücumu
Başlayır Çaldıranda.
Şah nə deyir? Mərd insan
Buxova düşəndə də,
Başdan ayağa qədər
Alova düşəndə də,
Nə etməli? Öz qadir
Gücünü bildirməli.
Qorxunu qorxutmalı,
Ölümü öldürməli!
O duyduqca füsunkar
Vətəninin ətrini,
Öz dilində yaradır
Hər ecazkar sətrini.
Şeirində Azərbaycan
Məhrəm-məhrəm danışır.
Qürurla dolu səsi
Lal tarixə qarışır.

Səslərin tünlüyündə
Tarix minnətdar kimi,
O mərd səsi saxlayır
Nadir yadigar kimi.
Sultan Səlim əssə də,
Coşsa da ruzgar kimi,
Şöhrəti öz əyninə
Geysə də paltar kimi,
Şöhrətçin alçalmağa
Hazırdır, yenə hazır.
O türkcə deyil, farsca
"Hikmətli" şeir yazır.
Öz dilinin hüsnünü
Bilə-bilə danır da.
Fars dilində yazmağı
Bir iftixar sanır da.
Şah qalib qayıtsa da
Neçə döyüş yerindən,
Yenə də aram-aram
Düşünürdü dərinəndən...
Döyüşdə fikir fikrə,
Baş başa arxalanar.
Bulanıb durulmaqçın
Fikir də çalxalanar.
Dinib-danışmasa da
Fikir döyüşdə əgər,
Yaxşını pisdən seçən
Döyüşçü bilmir mägər

Fikrin bulanmağından
Durulmağı yaxşıdır?
Başın əyilməyindən
Vurulmağı yaxşıdır?
Kim başını aşağı
Əysə bənövşə kimi,
O görməz yuxarını
Qaranlıq meşə kimi.
Elə öz yerindəcə
Ayaqlar altda qalar.
Sonra sinəsi üstədən
Buz küləklər yol salar.
Yox! Yox! Elə qeyrətin
Yiyəsi deyilik biz.
Bir kütləmiş qılıncın
Tiyəsi deyilik biz.
Kim torpaq tamahıyla
Bura gələr qılınca,
Qılınc döyüşlərində
Özü ölər qılınca.
Dünyada arzu ilə
Tamah ziddiyyətlidir.
Dünyada arzu möhtac,
İmkan dəyanətlidir.
Dünyada tamah acgöz,
İmkan xəcalətlidir.
Arzu məsum, tamahsa
Sırtıq təbiətlidir.
Zülmət dolu gecədə
Hücuma keçən əsgər,
Günəşin doğmasını
Gözləyə bilər məgər?

Yox! Yox! O atəşilə
Qızardar dan yerini.
Zəfər ulduzu sanar
Öz alnının tərəni.
Həyatda bir olsa da
Həm suyu, həm havası,
Heç tükənmək bilməyir
Şiə-sünni davası.
Yox! Tükənir. Təzədən
Yadlar başlayır onu.
O davanın hələ də
Görünmək bilmir sonu.
Hiylə dolu o dava
Neçə-neçə zamandır,
Həm küdurət, həm hücum,
Həm ölüm, həm talandır.
Kimsəyə çarpışmada
Xətər gəlməsin deyə,
Düşünən köllələri
Toppuz dəlməsin deyə,
Şah döyüşə könüllü
Gedən sənətkarları,
Nə hədiyyə, nə xələt
Güdən sənətkarları
Dərin mağaralarda
Qayğıyla gizlətdirir.
Hər kiçik xəteri də
Diqqətlə izlətdirir.
Rastlaşsa da nə qədər
Bəlayla döyüşdə o,
Yalnız sənətkarları
Düşünür yürüşdə o.

Sultan deyir basılmaq
Mənimçin qəbahətdir.
Bilməyir türkün türklə
Döyüşü fəlakətdir.
Türk türklə çarpışanda
Kim gələcək haraya?
Qılınclar toqquşanda
Kim girəcək araya?
Yadlarını? Qətiyyəni yox.
Bu ümidin sözüdür.
Aranı qızırdıran
Elə yadlar özüdür.
Şah İsmayıl döyüşə
Atılır məcbur kimi.
Qılıncını sıyırır
Çaşqın yox, məğrur kimi.
Mərd alov içində də
Hisslərini qurutmaz.
Düşmənlə döyüşdə də
Mərdliyini unutmaz.
Şah İsmayıl da mərddir,
Qılıncıyla öyünür.
Ürəyi ədalətin
Hisslərilə döyünür...
Namərd sultan mərd şaha
Toplardan atəş açır.
Bəli! Qılınclardan yox,
Toplardan alov saçır...
Şahın da topları var,
Səslənməyə qoymayır.
Toplara güvənməyi
Kişilikdən saymayır.

Sağ-salamat saxlayıb
Şah düşmən əsirini,
Qılıncıyla doğrayır
Topların zəncirini.
Zəncirlər səpildikcə
Hər yana xəzəl kimi,
Sultan heyrət içində
Donur buz heykəl kimi.
Həkim şahı hücumdan
Saxlamaq istəyəndə,
Qolunun yarasını
Bağlamaq istəyəndə,
Şah deyir, siz şəfqətli
Əlinizi saxlayın!
Siz mənim yox, Vətənin
Yarasını bağlayın!
Şahın mərd zövcələri
Bəhrüzə də, Taclı da,
İki ay camallı da,
İki bulud saçlı da,
Məharətlə at minib
Qılınc çalır döyüşdə.
Polad dəbilqələri
Yerə salır döyüşdə.
Toqquşan qılınclarda
Alışan şimşəklərdən,
Havada bir-birinə
Qarışan şimşəklərdən,

Yerə yağan od altda
Xofa düşdükcə atlar,
Qanlı dırnaqlarıyla
Torpaq eşdikcə atlar,
Toz yüksəlir... Tarixin
Saçına dən düşür, dən.
Sanki çən çulğalayır
Çaldıran düzünü, çən.
Sanki Çaldıran düzü
Alışıb yanacaqdır.
Görənlər o səhnəni
Cəhənnəm sanacaqdır.
Şah İsmayıl saymazdı
Ən nəhəng cahangiri.
O sultan ordusunun
Zəhmli bahadiri
Məğrur Malçuq oğlunu
Qaralayır at üstə.
Bir qılınc zərbəsiylə
Paralayır at üstə.
Bəli! Başdan-ayağa
Təkəbbürə bürünən,
İddiası özündən
Daha uca görünən
Neçə düşmənin başı
Paralanır döyüşdə.
Ancaq şahın ürəyi
Yaralanır döyüşdə.
O görünməz yaranın
Adı məğlubiyyətdir.
Tarixdə uçuruma
Dönən əbədiyyətdir.

Yox! Çaldıran düzündə
Bir az solur Xətai.
Düzdür, döyüş sarıdan
Məğlub olur Xətai,
Ancaq mərdlik sarıdan
Qalib gəlir yenə də.
Mərdliyinin sorağı
Yetişir bu günə də.
Naşı türkün səhvini
Anlayır Şah İsmayıl.
Ürəyində baisi
Danlayır Şah İsmayıl.
Zor haçan yürüslərdə
Haqdan irəli keçir,
Görənlər zoru haqdan
Qabalığıyla seçir.
Zor haqqın hərarətli
Nəfəsiylə incəlir.
Haqq nə edir? Ədalət
Deyə-deyə dincəlir.
Sonrasa yürüslərdə
Yürüyərək inamla,
Bayrağını zirvədə
Yelləndirir ilhamla.
Əfsus ki, bu döyüşdə
Zor haqqı üstələyir.
Nəğməsini notla yox,
Gülləylə bəstələyir.
Şah İsmayıl eşidir
Müdhiş bir döyüş çağını,
Füsunkar Taclısını
Əsir tutmuşdur yağı.

Qadın kişini zorla
Əsir edərsə əgər,
– Kişi əsirdir! – deyər,
Vıcdanı haray çəkər.
Yox! Qadın öz hüsnüylə
Əsir edər kişini.
Sənət dəyərləndirər
Qadının bu işini.
Zərif gözəli zorla
Əsir edən sultansa,
Hikkəsiyəcin hər şeyə
Risqə gedən sultansa
Duymayır kişiliyi
Əriyir əmələndə.
Bilməyir vüqarı var
Cansız bir heykəlin də.
Cürətin yaraşığı
Çılğınlıq yox, qürurdur.
Uğurun bayraqdarı
Hissiyat yox, şüurdur.
Sultan Səlim unudur
Qızlıq ömrün yazıdır.
Anası Çiçək xanım
Azərbaycan qızıdır.
Bəli! Azərbaycandır
Anasının anası.
Bir qənirsiz gözəlin
Əksi dolu aynası.
Türkün təkləndiyini
Öz səhvindən duyunca,
Yadlar hər iki türkdən
Qisas alır doyunca.

Görəsən türk oğlu türk
Sultan Səlim də onda,
Türklə döyüşməsindən
Peşman olurmu sonda?
Yox! Bircə hökmdar da
Tarixdə gəlib dilə,
Kiçik uğurunda da
Peşman olmayıb hələ.
Bəlkə də ona görə
Qılınc çaldığı gündən,
Atını dəreyə yox,
Dağa saldığı gündən,
Məğlubların nəşindən
İyrənib Şah İsmayıl.
Uğurlar qazanmağa
Öyrənib Şah İsmayıl.
Günəşi qılıncında
Batırıb qürub kimi,
Yaşamaq istəməyib
Dünyada məğlub kimi.

Sevgi duyğuları

Ürək çılğın hisslərlə
Elə dolar sevgidə,
Sevən həm müdrik, həm də
Naşı olar sevgidə.
Sevgi sanki davadır,
İradəsi mətindir.
Onu başlamaq asan,
Dayandırmaq çətindir.

Sevənlər, sevilənlər
Unutmasınlar gərək,
Həyatda sevgi oddur,
Ayrılıq isə külək.
O zəifi söndürür,
Güclünü alışıdır.
Günəşə dönən güclü
Gözləri qamaşdırır.
Gərək ümiddə inam,
Sevgidə ilqar olsun!
Ehtirasda hərarət,
Təmkində vüqar olsun!
Öz ülvi sevgisini
Bayraq edən aşiqin,
Kam alan dünyamızdan
Nakam gedən aşiqin,
Baş daşının yerində
Gizli mənə duyalar.
Mərhumun sevdiyinin
Heykəlini qoyalar.
Sanma başdan-ayağa
Çıraq-çıraqdır gecə.
Yox! Yox! Nəhəngdən nəhəng
Qara yumaqdır gecə.
Bəlkə gecə istəyir
Yayılib ünvanlara,
Qara tale toxuya
Uyuyan insanlara?
O bilmirmi dünyanın
Sönməyən günəşi var.
Bircə an da yolundan
Dönməyən günəşi var.

Gecə bu həqiqəti
Necə bilməyir, necə?
Bəs həzin meh altında
Niyə titrəyir gecə?
Bu gecə Şah İsmayıl
Düşüb yar sorağına.
Heç kəsi buraxmayır
Taclısız otağına.
Yox! Sanki o Taclıyla
Əyləşibdir üz-üzə.
Bəs xəcalət içində
Necə baxsın göz-gözə.
İtən bir yerə... Ancaq
Güman min yerə gedər.
Günahkar necə? O bir,
İman min yerə gedər.
Yox! Şah uzağa baxır
Taclının çiyini üstədən.
Ancaq birdən diksinir
Bir tənə dolu səsdən:
"– Dedim sevgi yolunda
Yaşıl işıqdır bahar.
Silahın olmasa da
Sən ovçusan, mən şikar.
Ovçular meşələrdə
Ağac yox, maral arar.
Sənəm oxla doludur,
Ox atma, oxu yarar.
O oxları özgə yox,
Sən atıbsan ovçu tək.
Sənəmdə yer açıbdır
Hər ox ovçu ovçu tək,

Məndən hər səhər-axşam
Ünsiyyət diləyibdir,
Məhəbbət diləyibdir,
Sədaqət diləyibdir.
Mən də tamam inanıb
Sənin etibarına,
Taleyimi vermişəm
Sənin ixtiyarına.
Sənsə oxu ox üstdən
Yağdırıbsan sinəmə.
Nə yaxşı ki, lərzəsi
Düşməyibdir binəmə.
Yoxsa binəmi daş-daş
Axıdardı o oxlar.
Ürəyimdə sevgimi
Dağıdardı o oxlar.
İndi gəl özün bir-bir
Sinəmdən çək oxları.
Harada istəyirsən
Orada ək oxları.
Bəlkə mən də bir qədər
Rahatca nəfəs alım.
Ox əlindən göz açıb
Ətrafa nəzər salım.
Sonra da gözlərinə
Dərin maraqla baxdım.
Yox! Yox! Niyə gizlədim,
Qəti sınaqla baxdım.
Gözlərin dedi, gülüm,
İynə-sapın yerinə,
O oxlar sevgimizi
Tikirlər bir-birinə.

Mən görüb oxla dolu
Sinəmin yarasını,
Dedim bir an da kəsmə
Oxların arasını.
Dalbadal oxlanmasa
Təşvişlə dolu sinəm,
Məni bir oxla yıxar
Döyüşlə dolu aləm".
Taclının məhrəm səsi
Çırpınır da, axır da.
Şahın şair könlünü
Yandırır da, yaxır da...
Şah qalxıb aram-aram
Gəzişir otağında.
Rıqqət dolu misralar
Dolaşır dodağında:
Fələyin nə oxundan,
Nə daşından qorxuram.
Yox! Yox! Yalnız gözəlin
Göz yaşından qorxuram.
Axı damlaların da
Düzümlü köçü olur.
Ancaq bir damlada da
Bir ümman gücü olur.
Məğrur gözəllərin də
Ovcundadır göz yaşı.
Bəlkə Tacılı da gizli
Ağlayır addım başı.
Sonra o harayını
Eşidir imdadın da.
Öz səyyar xəyalının
Möhtəşəm qanadında

Həsərətini çəkdiyi
Əsir Taclıya deyir.
Ancaq söhbət etmir o,
Yox! Təzə şeir deyir:
Bir ecazkar dövransan,
Doğru da, yalan da sən.
Bir mehriban mehmansan,
Gedən də, qalan da sən.

Nə çınqıl, nə kəsəksən,
Deyəm nəyə gərəksən?
Bir ətirli çiçəksən,
Açan da, solan da sən.

Nə kölgə, nə sükutsan,
Nə ötkəm, nə kobudsan,
İldırımli buludsan,
Yağan da, dolan da sən.

Nə özgə, nə gəlməsən,
Nə çaysan, nə çeşməsən,
Sevgi dolu nəğməsən,
Yazan da, çalan da sən.

Bir qismətdir ilham da,
Bir nemətdir ilham da,
Bir sərvətdir ilham da,
Verən də, alan da sən.

Sənət dolu Təbrizsən,
Zinət dolu Təbrizsən,
Hikmət dolu Təbrizsən,
Abad da, talan da sən.

Nə qibtə, nə həsədsən,
Yalnız təmiz məbədsən.
Mənə isə sərhədsən,
Çəkən də, salan da sən.

Bir mübariz insansan,
Bir qarışıq gümansan,
Bir yarımçıq dastansan,
Özün də, balan da sən”.
Şah gündüz də, gecə də
Dərin xəyala dalır.
Bir gecəyə Taclıdan
Bir gizli məktub alır.
Məktub şahın əlində
Danışmağa hazırıdı.
Taclı mürəkkəblə yox,
Göz yaşıyla yazırdı:
"Mən dərdi ümidimlə
Ürəyimdən atıram.
Sanıram daha dərdsiz
Bir aləmə çatıram.
Ancaq qayıdıb yenə
Ürəyimdən keçir dərd.
Dərhal qayıtmağının
Şərəfinə içir dərd.
Bilirsənmi nə içir?
Məhrəm duyğularımı!
Dustaq fikirlərimi,
Qaçaq yuxularımı...

Nə yaxşı ki, əllərin
Əllərimə dəyibdir.
Nə yaxşı ki, əllərin
Tellərimə dəyibdir.
İndi sənin ətrini
Əllərimdən alıram.
İndi sənin ətrini
Tellərimdən alıram.
Məni yaşadan ətrin
Bitib-tükənən zaman,
Mənim sənsiz ömrüm də
Başa çatacaq, inan!"
Taclını ana-ana
Şah gəldikcə rıqqətə,
Gözlərini zilləyir
Pəncərədən həyəətə.
O baxır yaşıl sərvin
Titrək yarpaqlarına.
Taclının səsi gəlir
Yenə qulaqlarına.
Səs var, öz yerindədir
Mələhəti, ədəbi.
Sözdən artıq bildirir
Eşidənə mətləbi.
Təşnə su əvəzinə
İçə bilər o səsi.
Ancaq içdikcə doymaz,
Yenə dilər o səsi.
Taclının səsi daha
Dinməsə də ilhamla,
Şahın qulaqlarına
Pıçıldayır inamla:

Qoşun gəlməsə əgər,
Özün gəl apar məni.
Yoxsa ulduzlar qədər
Bələlər tapar məni.

Hürküdüb mələkləri,
Söysəm də fələkləri,
Sarayın köpəkləri
İştahla qapar məni.

Tələşimi yensəm də,
Bahadırə dönsəm də,
Qətiyyətlə dinsəm də,
Tamahlar çapar məni.

Həsrdən ölməsəm də,
Möhnətdən ölməsəm də,
Xiffətdən ölməsəm də,
Öldürər qubar məni.

Zaman keçər külək tək,
Günəş solar çiçək tək...
Qürbət qərib çörək tək
Məzara yapar məni.

Bir güldüm! Baxışı şən,
Baxıb iyləyərdin sən...
Çirkaba düşmüşəm mən,
Çirkabdan qapar məni.
Söhbət çələngdir! Dinən
O çələngə gül taxar.
Yox! Yox! Söhbət bulaqdır,
Kəsilməsə çox axar...

Taclı öz söhbətini
Təkidlə tamamlayır.
Bir sevgi zəmisində
Sünbüllər vağamlayır...
Sanki o məhrəm səsi
Ürəyinə geyir şah.
Dodaqları altında
Pıçıltıyla deyir şah:
Mən ki, ayrılıqlara
Meydan oxudum dünən.
Qorxulu döyüşlərdə
Cürətlə qalxıb-enən
Qılıncım neçə-neçə
Daş zindanı dağıtdı.
O, diyardan diyara
Qan yox, şəfəq axıtdı.
İndi mənim öz zövcəm
Dustaq olub fəraqda.
Özü də harda? Mənə
Qardaş deyən torpaqda.
Dünyada mərd kişinin
Malı da, dövləti də,
Ruhu da, qüruru da,
Şanı da, şöhrəti də
Həmişə gözlərində
Parlayan namusudur.
Yazın buludundan da
Qarlayan namusudur.
Başım üstə gəzsə də
Rəzalət kabusları,
Mən yaz buludundan da
Qorudum namusları.

İndi mənim özümün
Namusum ləkələdir.
Yox! Sanki o tənəylə
Ulusum ləkələdir.
Deyirlər ki, namusu
İtə atıblar... Ancaq
İt yeməyib... Namusdan
Uzaq qaçıbdır, uzaq.
Siyasət namusu da
Gözüyumulu yeyir.
Əyninə ittihamdan
Biçilmiş köynək geyir.
Mən döyüş meydanında
Zəhmli hökmdaram.
Mən sənət gülşənində
Rəhmli sənətkaram.
Məni fikrimə görə
Əfv etsin hökmdarlar.
Həm müdrik, həm də həssas
Yaranır sənətkarlar.
Dünyada müdrik, həssas
Hökmdarlar da çoxdur.
Ancaq sənətkar qədər
İnsanı duyan yoxdur.
Biz hər şeyçin alışıb
Yandıqca şimşək kimi,
Ürəyimiz yazda da
Soluxur çiçək kimi.
Hər dağın çiçəkdən də,
Dumandan da çətri var.
Yalnız çiçəyin deyil,
Dumanın da ətri var.

Dünyanın nadir ətri
Gözəlin nəfəsidir.
İnsanı şux saxlayan
Sevginin həvəsidir.
Sənə baxan sanardı
Özünü bəzəyirsən.
Ona görə bu qədər
Mələkə bənzəyirsən.
O bilməzdi təbiət
Özü bəzəyib səni.
Sən də gözəlliyinlə
Heyran edəsən məni.
Sən sübhün şəbnəmində
Çimən güldən təmizdin.
Ona görə mənimçin
Tanrımdan da əzizdin.
Dodaqların qönçəydi,
Rəngi solmazdı, gülüm!
Açılarda ətrindən
Doymaq olmazdı, gülüm!
Ona görə mən səni
Qəsdən çox dindirərdim.
Bir yol yorulardımı
Dilim? Yox! Dindirərdim.
Sən mənim xəyalımda
Bir şam alışdırdın, şam.
Mən o şamın başına
Dolandım səhər-axşam.
Qanadlarım yandısa
Zavallı pərvanə tək,
Özüm qorxulu şamdan
Qaçmadım divanə tək.

Durnalar uzaqlara
Uçub-gedir nizamla.
Sonra qayıdıb gəlir
Yenə möhkəm inamla.
Eh, sən də uzaqlara
Uçub-getdin... Gözlədim.
Sən qayıdıb gəlmədin,
Mən hissimi gizlədim.
Bir gecə də üzgün şah
Taclıdan məktub alır.
Sətirlər dilə gəlib
Həsrət nəğməsi çalır:
Gülüm! Bil ki, hər şeyi
Unutduran, zamandır.
Unutqanlıq ümmanı
Çalxalayan tufandır.
Nadir inciləri də
Yerindən qoparır o.
Dəyərini duymadan
Harasa aparır o.
Gənclik nədir? İnsanın
Ən dəyərli sərvəti.
Həm hüsni, həm sevgisi,
Həm şəsti, həm isməti.
Gənclik nədir? İnsanın
Dolu xəzinəsidir.
Xərcləyəni özü yox,
Açgöz zəmanəsidir.
Gənclik nədir? İnsanın
Qalacaq xatirəsi.
Ya pardaxlanacaq, ya
Solacaq xatirəsi.

Mən sevgidən doymadım
Şirin dadlar içində.
Döyüşdə tək qoymadım
Səni yadlar içində.

Qadın ola-ola mən,
Qılınc çala-çala mən,
Tufan sala-sala mən,
Yandım odlar içində.

Yaxşı pis yazılmasın,
Yox! Yaxşı azalmasın!
Pisliyə yozulmasın
Adım adlar içində.

Aman! Qoyma bir tikə
Könlümə həsrət çökə!
Yenə şad olam bəlkə
Mən də şadlar içində.

Mən nə alov, nə odam,
Yanğıyla dolu udam,
Rəva görmə dərd udam
Dərdli udlar içində.

Səndin məhrəm həyanım,
Sənə gəlir gümanım,
Niyə məşhur ünvanım
İtsin zadlar içində.
Bir ürək yandırmışdım,
Yar gələ, od apara.
Ümidim bir sevgiydi,
Qalıbdır o da para.

Bəli! Beş barmağımı
Beş şam edib ürəklə,
Ünsiyyət xonçasında
Yandırmışdım diləklə.
Gülüm! Solmaq çiçəyə,
Uçmaq ətirə qaldı.
Şirin günlərdən ancaq
Acı xatirə qaldı.
Başım üstədən tufanlar
Ötəndə bu dünyada,
Mən də qürbətə düşdüm,
Vətən də bu dünyada.
Ən təlaşlı əsarət
Dünyada nədir, gülüm?
Qorxudur! O hünəri
Təpərsiz edir, gülüm.
Ən iztirablı talan
Nədir dünyada, gülüm?
Qorxudur! O ürəyi
Didir dünyada, gülüm.
Ən amansız tamahkar
Dünyada nədir, gülüm?
Qorxudur! O arzunu
Məhv edib gedir, gülüm!

Niyyət tarimar olar
Fürsət talan olanda.
İnsan tələbkar olar
Qismət talan olanda.

Lovğa meydan sulayar,
Müti ocaq qalayar,
Yaltaq artıq yalayar
Cürət talan olanda.

Ülviyyət yüngülləşər,
Əzəmət yüngülləşər,
Dəyanət yüngülləşər
Siqlət talan olanda.

Körpü sımb-tökülər,
Ürək yanıb tökülər,
Nə var, danıb tökülər
Ülfət talan olanda.

Açıq əllər büzülər,
Yerdən, göydən üzülər...
Dolu yox, boş düzülər
Himmət talan olanda.

Dağ uçular, düz olar,
Alov yatar, köz olar,
Bir söz, astar üz olar
İsmət talan olanda.

Dəhşətə də çevrilər,
Töhmətə də çevrilər,
Heyrətə də çevrilər
Qeyrət talan olanda.

Vicdan alışıb-yanar,
Nəsə danışib-yanar,
Dərdlə çarpışıb-yanar
Səhhət talan olanda.

Şimşək nədir? Baharın
Odlu qılıncı! Bahar
O qılıncla buludu
Göydə edir tarimar...
Sən də mənim şimşəkdən
Yoğrulmuş qılıncımdın.
Dünyada tək mənimçin
Doğulmuş qılıncımdın.
Səninlə dağıdırdım
Dərdimi, kədərimi.
Yalnız səndə görürdüm
Öz parlaq səhərimi.
Daş da daşa söykənsə
Ayağa qalxar, gülüm.
Su da suya qarışsa
Vüsətlə axar, gülüm.
Dünyada insan yolçu,
Qismət dönüş yeridir.
Dünyada qış ayrılıq,
Bahar görüş yeridir.
Çıraq nədir? Biz ürək
Yandırardıq görüşdə.
Sən bülbülü, mən gülü
Andırardıq görüşdə.
Nə zaman ki, soyuqda
Üşüyərdi kürəyim,
Günəşli gözlərimdə
İsinərdi ürəyim.
Kim deyir tək ölümə
Çarə yoxdur dünyada?
O görmür çarəsiz dərd
Daha çoxdur dünyada?

Kim özünü görməsə,
Gözlü sayıla bilməz.
Dolu könlü dinməsə,
Sözlü sayıla bilməz.
Dalğalanan alova
Kənardan baxan insan
Bilərmə nələr çəkir
Alov içində yanan?
Yox! Bilməkçin gərək o
Özü alovda yana.
Sonra da yananları
Təəssüflərlə ana...
Yaralıydım... Qanımla
Alovlanırdı çəmən.
Yoxsa ki, yaxınıma
Gələ bilməzdi düşmən.
Mən özümü öldürmək
İstədim, qoymadılar.
Qadın heysiyyətini
"Kişilər" duymadılar.
Bil ki, həyatla ölüm
Hüsnümü alıb-satır.
Ay dan yerində doğub
Mənim üzümdə batır.
Məşəqqətlər səbrimi,
Qərarımı kəsirlər.
Mən əsirlikdə bildim
Nə çəkirmiş əsirlər.
Cəhənnəmi özümdə
Daşıyıram dünyada.
Sən yaşayırsan deyə
Yaşıyıram dünyada.

Təmasın hüsnü nədir?
Mədəniyyətdir, gülüm!
Ürəyin dili nədir?
Səmimiyyətdir, gülüm!
Mən qoymaram hüsnümə
Heyran-heyran baxanın,
Yalnız bircə eyhamla
Su yerinə axanın
Neçəsi qabağında
Miskin aşıqə dönə,
Nəinki əli, hətta
Baxışı dəyə mənə.
Səni əsir sevgimin
Qılığıyla gəzirəm.
Səni baxt ulduzumun
İşığıyla gəzirəm.
Dərd çəkməkdə timsala
Dönüb ad-sanım mənim.
Ancaq daşdan deyildir,
Ətdəndir canım mənim.
Dünyada dərya çoxdur,
Donan da, axan da var.
Sınaq dolu qoynunda
Üzən də, çıxan da var.
Çətin çıxılan isə
Yalnız qəm dəryasıdır.
Neçə-neçə nisgilin
Daim cəm dəryasıdır.
Təbəssümlə göz yaşı
Haçan görüşür, haçan?
Həycan dolu sinədə
Ürək sevinən zaman.

Mən istərəm son dəfə
Sirdaşımla danışam.
Həm təbəssümüm, həm də
Göz yaşımıla danışam.
Zaman nəhəng yumaqdır,
Aramsız çözlənir.
Qəribə görünsə də
İllər də təzələnir...
Bəli! Səhər günəşi,
Axşam ayı yandırır.
Ancaq hər növrağında
Bir təzəlik andırır.
Şimşək şaqqıldayanda
Bulud alışıb-yanır.
Yox! Sanki mavi göyün
Beli zərbədən sınır.
Ancaq möhkəm inamla
Uçan durna qatarı
Harasa aparır da,
Qaytarır da baharı.
Mən gəzərdim dünyanı
Bir ərli övrət kimi.
Mehrini duya-duya,
Mehrinə həsrət kimi.
Mən gəzərdim sənə də
Əllərin əllərimdə.
Yolların yollarımda,
İllərin illərimdə.
Mən gəzərdim özümü
Bəxtəvər sana-sana.
Yalnız fərəhlə dolu
Günləri ana-ana.

Hər şeyi zövqə görə
Dəyişmək olar, gülüm!
Vətən isə əbədi
Yerində qalar, gülüm!
Dünyadan əl üzənin
Heç nədə gözü qalmaz.
Özüylə danışanın
Deməyə sözü qalmaz.

Son məktub

Sevimli zövcəsini
Azad etdirsin deyə,
Qələmini döndərüb
Yanğıyla dolu neyə,
Şah neçə-neçə məktub
Yazır Sultan Səlimə.
Bəlkə daşlaşmış könlü
Bir az dönə həlimə.
Yox! Yox! O məktubları
Sanki görməyir Sultan.
Bəli! Şah İsmayla
Cavab verməyir Sultan.
Şah – Lənət! – deyə-deyə
Etibarsız zamana,
Bir məktub da göndərir
Hissi donmuş Sultana.
Döyüşü fəndlə udmaq
Şöhrətdən deyil, Sultan.
Qadını əsir tutmaq
Qeyrətdən deyil, Sultan.

Düzü əyriyə yozmaq,
Doğma sənətdə azmaq,
Yad dildə şeir yazmaq
Hikmətdən deyil, Sultan.

İtərsə səmimiyyət,
Neynəyər hakimiyyət?
Bil ki, hər məğlubiyyət
Töhmətdən deyil, Sultan.

Düz yolda dərə salmaq,
Xeyiri şərə salmaq,
Xahişi yerə salmaq
Adətdən deyil, Sultan.

Barı bardan ayırmaq,
Varı vardan ayırmaq,
Yarı yardan ayırmaq
Qismətdən deyil, Sultan.

Hardasa tək qalan gül,
Yavaş-yavaş solan gül,
Ləçəkləri talan gül
Dəmətdən deyil, Sultan.

Harın-harın qızıışmaq,
Lovğa-lovğa danışmaq,
Məğrur-məğrur qımışmaq
Qüdrətdən deyil, Sultan.

Qulaq as uca səsə,
O baş əyməz heç kəsə!
Zorla alınan busə
Ləzzətdən deyil, Sultan.

Hər ah oda dönsə də,
Qəmli nota dönsə də,
Dinən uda dönsə də
Həsərdən deyil, Sultan.

Qadın ruhun özüdür,
Gözü sərraf gözüdür,
Xahiş kişi sözüdür,
Minnətdən deyil, Sultan.
Çiyində acı günlər
Daşır Şah İsmayıl.
Şirin xatirələrlə
Yaşayır Şah İsmayıl.
Eşmə bığının altda
Daha bir yol gülməyir.
Dərdini özü çəkir,
Bir kimsəylə bölməyir.
Sonra xəcalət çəkən
Məğlub qəhrəman təki,
Hələ gənckən Vətəndən
Gedir nigaran təki...

Əzəmətli dəfn

Səhərdir... Araz nəsə
Danışır bir sarban tək.
Arxasınca dalğalar
Gəlir yüklü karvan tək.
Al köynək geyən günəş
Ağ buluda bürünür.
Bir aşıq Xudafərin
Körpüsündə görünür.

Görən o hara gedir?
Nəğmə dolu Təbrizə!
Sanki çaydır... Qovuşmaq
İstəyir bir dənizə.
O Qurbanidir! Yolu
Bələnsə də sıx çənə,
Şah İsmayıldan ötrü
Qəribsəmişdir yenə.
O ağlayan dünyanı
Qoşmasıyla ovudur.
Arabir şahının da
Şahlığını unudur.
Sanki Vətəni boyda
Səltənəti danır o.
Şeir yazan şahı da
Şair qardaş sanır o.
Bəli! Kağızlar üstə
Əyməyib dik başını,
Qılıncıyla havada
Yazıb zəfər marşını,
Yenə neçə zəfəri
Düşünsə də bir düha,
Qurbani erk eləyir
Şair ürəkli şaha.

Bir sanballı aşıqdır
Ləyaqətdə Qurbani.
Söz cəlalı aşıqdır
Şeiriyətdə Qurbani.

Dağı-aranı gəzər,
Sözlə aləmi bəzər...
Bənövşəsinə bənzər
Təravətdə Qurbani.

Dostunu döysə tufan,
Nə yol versə, nə imkan,
Başından keçər, inan,
Sədaqətdə Qurbani.

Sanma yetəni görər,
Yolda bitəni görər,
Vahid Vətəni görər
Ünsiyyətdə Qurbani.

Nə haraydır, nə fəryad,
Nə Məcnundur, nə Fərhad,
Tək özüdür bir azad
Məhəbbətdə Qurbani.

Nə pendiri yağ sanar,
Nə alağı tağ sanar,
Mərd şahını dağ sanar
Dəyanətdə Qurbani.

Nə zaman nəğmə yeri –
Göyü heyrətə salır,
Qurbani sazı çalmır,
Saz Qurbanini çalır.

Sazı çiyindənən, sözü
Dilindən asan insan,
Neçə-neçə diləklə
Təbrizə girən zaman,

Sanki öz xəyalında
Şəhərlə qucaqlaşır.
Birdən bir izdihamla
Nigaran qabaqlaşır.
Yollarda dalğa-dalğa
Ümmanlaşır izdiham.
Qurbaninin gözündə
Dumanlaşır izdiham.
O ümmanda bir tabut
Üzür bir gəmi kimi.
Yaslı Azərbaycanın
Ən böyük qəmi kimi.
Deyirlər Şah İsmayıl
Dünən gecə keçindi.
Ancaq bir allah bilir
Şair necə keçindi.
Aşığın neçə-neçə
Nəğmə dolu ürəyi,
Hələ dürrü axmayan
Çəsmə dolu ürəyi
Sinəsində qırılır
Təbriz şişəsi kimi.
Sonra boynu əyilmiş
Öz bənövşəsi kimi,
Öz boynu da təzimlə
Öz çiyinə əyilir.
Söz qədrini bilənə
Söz sərrafı deyilir.

İzdiham Savalanlı
Ərdəbilə yollanır.
Alovlu göz yaşını
Silə-silə yollanır.
Şah İsmayıl demişdi
Böyükdür ana torpaq.
Mənise Ərdəbildə
Dəfn edərsiniz ancaq.
Şahın ölüm xəbəri
Bütün Şərqə yayılır.
Ancaq bir əcəl deyil,
Bir faciə sayılır.
Qara bayraqlar asır
Hər meydan, dərbənd, küçə.
Yas məclisi qurulur
Neçə gün, neçə gecə.
Aşıq zorla qurudub
Yaşla dolu gözünü,
Bir qoşmaya boşaldır
Ürəyinin sözünü:
Hökmdarlar içində
Nadirdi Şah İsmayıl.
Sənətkarlar içində
Qadirdi Şah İsmayıl.

Könlü də, gözü də tox,
Bir şahdı... Hikkəsi yox.
Mənim üçün şahdan çox,
Şairdi Şah İsmayıl.

Hər söz dürr mənasında
Doğardı dühasında...
Sanma söz sevdasında
Tacirdi Şah İsmayıl.

Dağlarda at yormaqda,
Ox atıb, ov vurmaqda,
Söz məclisi qurmaqda
Mahirdi Şah İsmayıl.

Sözlə tutub özünü,
Gəzirdi yer üzünü,
Darda təslim sözünü
Demirdi Şah İsmayıl.

Yağı bölük-bölükdü,
Ancaq ruhu sönükdü...
Nə ətdi, nə sümükdü,
Dəmirdi Şah İsmayıl.

Şəmşir vursaydı dağa,
Dağ dönərdi torpağa...
Axı başdan-ayağa
Şəmşirdi Şah İsmayıl.

O baxıb yad gücünə,
Heç almazdı vecinə.
Dalsaydı da içinə,
Zahirdi Şah İsmayıl.

O xoşlamazdı düzü
Təriflə dolu sözü,
Başdan-ayağa özü
Təqdirdi Şah İsmayıl.

Gəldi, getdi yel kimi,
Səsi qaldı sel kimi,
Təmizlikdə gül kimi
Bakirdi Şah İsmayıl.

Zamanın tövsiyəsi

Günlər, qanadlı günlər
Uçur quş sürət ilə.
Sonra Şah İsmayılın
Qılıncı şöhrət ilə
Doğma məmləkətində
Qalsa da əmanət tək,
Yad əllərdə dolaşır
Ecazkar qənimət tək.
Yad əllər o qılıncı
Döndərir əsirinə.
Neçə dəfə maraqla
Vurur top zəncirinə.
Ancaq tanış zəncirdə
Bir iz salmayır qılınc.
Sanki o təcrübədə
Qılınc olmayır qılınc.
Sən demə məharət də
Qüvvətli olandaymış.
İş qılıncda deyilmiş,
Qılıncı çalandaymış.
Bəli! Şah İsmayıl da
Coşduqca qeyrət ilə,
Möcüzələr yaratmış
Çağlayan qüvvət ilə...

Deyirlər ki, ulduzlar
Göydə gecə böyüyür.
Limon boyda ulduzlar
Görən necə böyüyür?
Bəlkə böyük, sıx, parlaq
Şəfəqlərə bürünür.
Yox! Yox! Günəşsiz göydə
Gözə böyük görünür.
Sən də Şah İsmayılı
Ansan, yeri bilinər.
Neçə-neçə sərkərdə
Yaddaşından silinər.
Həyatda Şah İsmayıl
Özü bütöv adamdı.
Sənətdə Şah İsmayıl
Sözü bütöv adamdı.
Yenə də ermənilər
Həm sürtük riyasıyla,
Həm "Böyük Ermənistan"
Yaratmaq xülyasıyla
Quzey Azərbaycana
Tökür mərməyi yükləri.
Səsini qaldırmayı
Orta Asya türkləri.
Bəli! Bu yanda türklər
Həzin-həzin inləyir.
Ancaq o yanda türklər
Laqeyd-laqeyd dinləyir.
Heç olmasa bir dəfə
Nə bir yerə yığılır,
Nə də dünyaya deyir:
Azərbaycan dağılır!

Deməli davam edir
Fitvanın rəzaləti.
Türklər də bilməlidir
Daha bir həqiqəti.
Yadda saxlamalıdır
Bir olan əcdadını.
Ayrı-seçkilik salan
Fitnənin təzadını.
Şiə-sünni sözləri
Qanad açsa harada,
İkiqatlı bir sərhəd
Yaradar sıx arada.
Sonra o fəsad dolu
Sərhəd göz dağı olar.
Heçin-puçun üstündə
Türk-türkə yağlı olar.
Türk türklə hər bə girsə,
Ən böyük xəyanətdir.
Türk türkü məğlub etsə,
Ən ağır cinayətdir.
Kim yandırır-yaxsa da
Özgə daşı-torpağı,
Axırda öz başında
Sınırmı öz çanağı?
Yox! Türk müdrikdir! Gərək
Birlikdən danışsın o.
Türkün ayağından yox,
Əlindən yapışsın o.

Epiloq

Axşamdan yatan günəş
Dan yerində oyanır.
Sanki üfük kəhrəba
Bal rənginə boyanır.
Üstəlik şor dəniz də
Bələnir bal ətrinə.
Mən də nöqtə qoyuram
Yazımın son sətirinə.
Sanmayın o nöqtə də
Bir qara xal kimidir.
Yox! Yox! Şandan süzülən
Bir damla bal kimidir.
Masa üstə qoyduğum
Qələm yatır, dincəlidir.
Axı hələ axşamdan
Aləm yatır, dincəlidir.
Mənsə uğur diləyib
Yazılı varaqalara,
Pəncərəmin dalından
Baxıram uzaqlara...

1992.

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Əli Tudə	5
Savalan şairi	9

Mənim dünyam

Mənim səsim	18
Kükreyən ilham	19
Mənim gəncliyim	20
Sən demə	23
Güzəran nəğməsi	24
Günah	26
Min əzabdan keçmişəm	26
Ələddinin çırağı	27
Mənim ovcum	29
Yaşatmaq inamı	30
Sözün qiyməti	31
Şeirim	33
Mənim dünyam	35
Dəhşətli faciə	38
Vətən həsrəti	40
Mənim qiymətim	43
Tarixəm özüm	45
Anasan, fərman ver...	46
Səfər arzusu	49
Ölmək istəmirəm	52
Bəsimdir	55

“Vətən – xalq” silsiləsindən

Xalq	58
Sağlıq	59
Xalq – şəxsiyyət	60
Azərbaycan olmasa	61
Xalçalar	62
Muzeylər	64
Dostluq notları	66

Dostluq mülahizələri	67
İstiqlal şəhidləri	71
Necə danışmaq	76
Özgə köməyi	77
Şükür deyirik	78

Ürək arzuları

Dünyanın himni	82
Dünya	83
Yenə insan	86
Göz yaşı	90
Sirr	91
Azadlıq həsrəti	92
Sözün mövqeyi	94
Kitab	96
Şeir	98
Yenə kitab	98
Ömrün kompası	101
İlham	102
Emosiya	104
Məqamdan-məqama	107
Gərginlik	108
Təklük	110
Təbliğ	110
Ayna	111
Mənim kədərlərim	113
İnsan ləyaqəti	114
Xatirələr cığırı	115

Tabiətin keşiyində

Təbiətin keşiyində	118
Dağların ülfəti	121
Şimşək ömrü	123
Şimşək yolu	124
Payız lövhələri	124
Payız notları	126
Söyüd etibar	128
Palıd xəcaləti	129

Çinar vüqarı	130
Ağac da canlıdır	131
Qar həsrəti	132
Qar yağır...	133
Barı sənə baxım	135
Bənövşə boynu	138
Yetim bənövşə	139
Lalələr	139
Gül	140
İsmət pərdəsi	141
Qızılgül – tikan	143
Qərənfil	144
Yazın təntənəsi	145
Vəfa	148
Çöllər	149
Qurumuş çaylar	150
Damlalar	152
Bulaq suyu	153
Axşam-axşam	155
Gecəyə baxıram	156
Bəlkə də...	157
Günəş həsrəti	158
Dan ulduzu	158
Şəfəqlər	160
Yay olmasa...	161
Narlar	162
Kəpənək	163
Fillər	164
Kirpi, qurbağa, insan	165
Budaqlar – köklər	166
Yenə torpaq	167

POEMALAR

Qız qayğısı	170
Türklər	286

ƏLİ TUDƏ
MƏNİM SƏSİM

XIII cild

Kitab Natiq Əli Tudə oğlu Cavadzadənin
şəxsi vəsaiti ilə çap olunub.

Redaktor   *Natiq Cavadzadə*
Rəssam   *Nazim Rzaquliyev*
Korrektor   *Fidan Ramazanova*
Kompüter yığıcı   *Yaqut Rəhimova*
Kompüter işləri   *Sevda Allahverdiyeva*

Çapa imzalanmışdır 20.06.2018. Kağız formatı 60x90¹/₁₆.
Fiziki çap vərəqi 21,5. Şerti çap vərəqi 21,5. Qarnituru Times.
Sifariş 1801. Tiraj 500.

“Azərbaycan” nəşriyyatının mətbəəsində çap edilmişdir.
Az 1073, Bakı, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə.
Tel.: (99412) 5380010. Faks: (99412) 5389085.
E-mail: azerb_nesch@mail.ru

*****
*****
*****
*****
*****
*****
APREL-33

